

**UNIVERZITET U SARAJEVU
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
ODSJEK SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE**

**ULOGA UREDA ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U SISTEMU
SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE**

- magistarski rad -

**Kandidatkinja:
Nermina Nukić
Broj indeksa: 165 -NS/20.**

**Mentor:
prof. dr. Zlatan Bajramović**

Sarajevo, juli 2021.godina

2021	Nukić Nermina Uloga Ureda za reviziju institucija u sistemu sigurnosti Bosne i Hercegovine
-------------	---

ODSJEK SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

**ULOGA UREDA ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U SISTEMU
SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE**

- *magistarski rad* -

**Kandidatkinja:
Nukić Nermina
Broj indeksa: 165 -NS/20.**

**Mentor:
prof. dr. Zlatan Bajramović**

Sarajevo, juli 2021. godina

SADRŽAJ

UVOD	1
1. TEORIJSKO METODOLOŠKI PRISTUP RADU	4
1.1. Predmet rada	4
1.2. Problem rada	4
1.3. Osnovni pojmovi u radu.....	5
1.4. Opravdanost istraživanja.....	8
1.5. Generalna hipoteza.....	9
1.6. Izvedbena hipoteza.....	9
1.7. Metode rada	10
1.8. Vremensko ograničenje istraživanja	10
1.9. Prostorno ograničenje istraživanja.....	10
2. SISTEM SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE	11
2.1. Vanjska (odbrambena) sigurnost	17
2.2. Unutrašnja sigurnost	20
2.3. Sistem zaštite i spašavanja	26
3. REVIZIJA FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA INSTITUCIJA SIGURNOSTI U BiH	32
3.1. Rad i aktivnosti Ureda za reviziju institucija BiH	32
3.2. Pregled mišljenja Ureda za reviziju u finansijskim izvještajima institucija sigurnosti u vremenskom razdoblju od 2014 – 2019. godine	38
3.3. Finansijski izvještaji institucija sigurnosti	40
4. REVIZIJA UČINKA INSTITUCIJA SIGURNOSTI	73
4.1. Revizija učinka Ureda za reviziju institucija BiH.....	73
4.2. Izvještaji revizije učinka institucija sigurnosti.....	75
ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	84
SKRAĆENICE	85
LITERATURA	87

UVOD

Bosna i Hercegovina kao zemlja u tranziciji do 2000. godine nije imala uspostavljenu eksternu reviziju javnog sektora. Postojala je kontrola koja se provodila u okviru Službe društvenog knjigovodstva, koja predstavlja preteču današnje eksterne revizije koju provode institucije za reviziju. Donošenjem Zakona o reviziji finansijskog poslovanja institucija BiH 1999. godine, uspostavljen je Ured za reviziju finansijskog poslovanja BiH.

Ured za reviziju institucija BiH je revizijska institucija, osnovana Zakonom o reviziji institucija BiH, kao **nezavisni revizor**, koji revidira finansijsko poslovanje institucija BiH. Ured za reviziju institucija BiH je počeo sa radom 2000. godine sa glavnim ciljem da provedba revizija osigura, **nezavisna mišljenja u finansijskim izvještajima** o izvršenju budžeta, korištenju resursa, i upravljanja državnom svojinom. Ured za reviziju institucija BiH doprinosi transparentnom i kvalitetnom upravljanju troškovima i javnim prihodima.

Prema Zakonu o reviziji (novi koji je usvojen 2006. godine), Ured u obavljanju svojih dužnosti i nadležnosti ne podliježe upravljanju ili kontroli bilo koje druge institucije (član 4. Zakona o reviziji, Sl.glasnik BiH br.12/06). U okviru svog zakonskog mandata, Ured obavlja dvije osnovne vrste revizije: **finansijsku reviziju i reviziju učinka**.

Temeljna načela nezavisnosti institucija za reviziju su definirana profesionalnim objavama Međunarodne organizacije vrhovnih institucija za reviziju (INTOSAI), Limskom deklaracijom¹ (INTOSAI-P1) i Meksičkom deklaracijom o nezavisnosti vrhovnih institucija za reviziju (INTOSAI-P10). „Nezavisnost državnih revizija je jedan od najvažnijih elemenata Međunarodnih standarda vrhovnih revizijskih institucija ISSAI“ (Klešić, Mamić, Žager, 2020:69).

---

¹**Limska deklaracija** usvojena je 1977.godine na Kongresu međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija, održanom u Limi, Peru. Unutar profesionalnih objava Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija, klasificirana je kao INTOSAI Principle 1. Glavni cilj Limske deklaracije bio je pozvati na uspostavljanje vrhovne institucije za reviziju institucija javnog sektora u svakoj zemlji čija nezavisnost treba biti ustavno i zakonski zagarantovana.

Ured za reviziju institucija BiH u skladu sa Zakonom o reviziji i Međunarodnim standardima revizijskih institucija – ISSAI, obuhvata sve finansijske, administrativne i druge aktivnosti vezane za oblast revizije kao i revizije učinka, koja uključuje ekonomičnost i efikasnost institucija u korištenju resursa za ispunjavanje svojih zadataka.

Nadležnost Ureda obuhvata sve javne institucije BiH, uključujući Parlamentarnu skupštinu BiH, Predsjedništvo BiH, Vijeće ministara i institucije sigurnosti, važne u sistemu sigurnosti Bosne i Hercegovine. Parlamentarna skupština BiH putem parlamentarnih komisija za finansije i budžet, koje su uspostavljene na nivou oba doma, prati rad Ureda i razmatra izvještaje o obavljenim finansijskim revizijama.

Ured za reviziju institucija BiH informira odgovorne institucije i javnost o svojim nalazima i preporukama, javnim objavljivanjem izvještaja. Ured prema usvojenim revizijskim standardima, pregleda račune, finansijske izvještaje, procjenjuje primjenu zakona i propisa, ocjenjuje funkcije interne kontrole, obuhvata IT reviziju koja uključuje primjenu informacionih tehnologija (kod javnih nabavki, rashoda, prihoda) i ima pravo izvršiti ispitivanje određenog aspekta poslovanja u pogledu ekonomičnosti, efektivnosti i efikasnosti s kojima institucija koristi resurse. Pored navedenog, provodi i detaljne analize rizika u sklopu uspostave efikasnog sistema finansijskog upravljanja koje će kao rezultat imati Akcioni plan za smanjenje značajnih rizika, bolje predviđanje, bolje odlučivanje, povećanje učinkovitosti. Kapaciteti Ureda omogućavaju obavljanje **pet revizija učinka** na godišnjoj razini, dok Ured obavlja redovnu godišnju **finansijsku reviziju 74 institucije**.

Ured za reviziju institucija BiH zajedno sa revizijskim institucijama Federacije Bosne i Hercegovine i Republike srpske, čine **Koordinacijski odbor** koji je usmjeren na razmjenu profesionalnih iskustava i osiguravanju konzistentne kvalitete u reviziji (član 46. Zakona o reviziji, Sl. glasnik BiH br. 12/06.). Važne aktivnosti ovog tijela su: implementiranje ISSAI okvira, osiguranje konzistentne kvalitete u reviziji, koordinacija razvojnih i zajedničkih aktivnosti, određivanje predstavnika u međunarodnim tijelima, unapređenje komunikacija sa članicama INTOSAI-ja. Koordinacijski odbor odluke donosi **konzensusom**.

Međunarodnu saradnju, Ured ostvaruje putem članstva u Međunarodnoj organizaciji vrhovnih institucija za reviziju (INTOSAI) i Evropskoj organizaciji vrhovnih institucija za reviziju (EUROSAI). Ured za reviziju održava kontakte i saraduje sa Svjetskom bankom, USAID-om, SIGM-om. Švedski državni ured za reviziju (SNAO) je od samog osnivanja Ureda za reviziju BiH, pružao stručnu i profesionalnu podršku. Kvalitet rada Ureda u proteklih 20 godina je bio predmetom nezavisnog eksternog pregleda od strane međunarodnih stručnjaka za reviziju javnog sektora, okupljenih unutar SIGME. Ured za reviziju se razvio u zrelu instituciju sa razvijenom praksom u skladu zahtjeva međunarodnih standarda, obavljajući posao revizije kvalitetno i transparentno.

Rad će biti sačinjen od tri poglavlja, koja će biti koncipirana tako da prvo poglavlje počinje sa sistemom sigurnosti Bosne i Hercegovine, vanjskom i unutrašnjom sigurnošću do koncepta sistema zaštite i spašavanja. Drugi dio poglavlja će analizirati finansijske izvještaje institucija sigurnost, od Ministarstva Odbrane BiH do Ministarstvo sigurnosti BiH, u čijem sastavu imamo 7 upravnih organizacija: Direkciju za koordinaciju policijskih tijela BiH, Graničnu službu BiH, Državnu agenciju za istrage i zaštitu BiH, Služba za poslove sa strancima, Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja, Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova i Agenciju za policijsku podršku. Treće poglavlje će biti istraženo, sa obavljenom revizijom učinka na temu sistemu zaštite i spašavanja, sistema deminiranja u BiH i smještaja aktivnih vojnih osoba u Ministarstvu odbrane BiH.

Slika br.1. Mandat Ureda za reviziju institucija BiH (Izveštaj o aktivnostima Ureda za reviziju institucija BiH za 2020.godinu: mart, 2021. godine)

1. TEORIJSKO METODOLOŠKI PRISTUP RADU

1.1. Predmet rada

Predmet rada predstavljaju aktivnosti i uloga Ureda za reviziju institucija BiH u sistemu sigurnosti Bosne i Hercegovine. Ured za reviziju institucija BiH je nezavisna institucija koja revidira finansijsko poslovanje državnih institucija, među kojima je Ministarstvo odbrane i Ministarstvo sigurnosti u čijem sastavu su institucije i agencije važne za sigurnost Bosne i Hercegovine. Ured za reviziju institucija BiH obuhvata sve finansijske, administrativne i druge aktivnosti vezane za oblast revizije kao i revizije učinka, koja uključuje ekonomičnost, efikasnost i efektivnost institucija u korištenju resursa za ispunjavanje svojih zadataka. U radu ćemo analizirati sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine, aktivnosti sistema zaštite i spašavanja na nivou BiH i finansijsko poslovanje institucija sigurnosti od 2014. godine do 2019. godine, kroz objavljene finansijske izvještaje i izvještaje revizije učinka.

1.2. Problem rada

Problem rada jeste analiza poslovanja institucija sigurnosti, kroz obavljene finansijske revizije i revizije učinka Ureda za reviziju institucija BiH. Analizom revizijskih izvještaja, imaćemo uvid u poslovanje institucija sigurnosti, kakva je efikasnost, efektivnost i ekonomičnost poslovanja, da li se preporuke revizora poštuju i uočene nepravilnosti blagovremeno otklanjaju, da li izvještaji imaju pozitivna ili negativna mišljenja, mišljenja sa rezervom i skretanjem pažnje ili uzdržano mišljenje, da li postoje nedostaci i rizici poslovanja, koji su pozitivni aspekti poslovanja a koji negativni, znači fokus rada jeste, finansijsko poslovanje institucija sigurnosti i njihovo funkcionisanje na nivou države.

1.3. Osnovni pojmovi u radu

Pojmovi korišteni u ovom radu su:

1. “**Sigurnost** u najširem političko-pravnom smislu obuhvata mjere i aktivnosti čuvanja i zaštite od ugrožavanja nezavisnosti i integriteta jedne zemlje (države, nacije) i unutrašnjeg ustavnog i pravnog poretka” (Abazović, 2012:27). Sigurnost je sastavni dio svake sfere ljudskog djelovanja, “**sistem sigurnosti** čini svaki pojedinac, društvena zajednica, državne strukture i svi imaju svoju sigurnosnu ulogu” (Cikotić, 2021, prezentacija 3). “Sigurnost ne postoji potpuna, apsolutna, niti pojedinca i njegovih materijalnih dobara, niti društva, države, niti planetarno, sigurnost stoji naspram ugrožavanja, prijetnji i obratno” (Ćosić, 2021, prezentacija, str 5.). Može se definisati, da podrazumjeva stepen zaštićenosti ljudi od različitih oblika ugrožavanja, zaštita materijalnih i kulturnih dobara u ličnoj i društvenoj svojini, zaštita društva i njegovih vrijednosti, cjelovitu zaštitu naroda i države, nacije, svjetske zajednice, od svih vidova ugrožavanja. “**Vanjska sigurnost** se odnosi na nezavisnost, suverenitet i teritorijalni integritet države i stepen njenoga ugrožavanja odnosno zaštite u određenom vremenu. **Unutarnja sigurnost** podrazumjeva mogućnost za funkcionisanje ustavnog, ekonomskog i pravnog sistema države, stepenom zaštite ljudi, njihovih prava, materijalnih dobara u ličnoj i svakoj drugoj svojini” (Beridan, 2009:27). “**Sigurnosnu politiku** razrađuje izvršna vlast BiH i dio je državne politike” (Sigurnosna politika BiH, 2006:1). “Sigurnosna politika podrazumjeva skup opredjeljenja i rješenja o organizovanju i pripremanju države, društva, nacije pokreta za odbranu i zaštitu u ratu i drugim oblicima ugrožavanja” (Beridan, 2009:30). “**Državno - nacionalna sigurnost** podrazumjeva stepen zaštite društva, države od ugrožavanja iznutra i izvana” (Ćosić, 2021, prezentacija, str.6.). Sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine uz sve teškoće, uspijeva odgovoriti na sigurnosne izazove i rizike.

2. **Zaštita i spašavanje** predstavlja integralnu funkciju države, ima svoje specifično značenje, kao djelatnost i organizacija. Nekada, poznatija kao sistem opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, gdje je terminologija promjenjena i zadržala pojam civilne zaštite. “Mjere zaštite i spašavanja su konstitutivni dio Civilne zaštite”

(Huseinbašić, 2006:30). **Civilna zaštita** je podsistem u sklopu zaštite i spašavanja. “Međunarodnim pravom je definirana “**civilna zaštita**” koja podrazumjeva pripremu, organizaciju i funkcionisanje zaštite i spašavanja ljudi, materijalnih i kulturnih dobara i vrijednosti od posljedica ratnih i prirodnih katastrofa ili drugih nesreća” (Beridan, 2009:35).

3.” Revizija potiče od latinske riječi “**revidere**” što znači ponovo vidjeti, i u skladu s tim predstavlja naknadni pregled i preispitivanje poslovnih procesa i stanja. U engleskom jeziku, za reviziju se upotrebljava pojam “**audit**” što prevodimo čuti tj. slušati. **Revizija** je ispitivanje ili istraživanje finansijskih izvještaja i drugih računovodstvenih evidencija o poslovanju institucije od strane nezavisnih revizora koji ne pripadaju toj instituciji” (Krašić, Žager, 2009:16). “Dvije skupine razloga zbog kojih je potrebna revizija su: **interni i eksterni razlozi**. Interni razlozi ističu šta nije u redu sa poslovanjem i kako stvoriti pretpostavke za kvalitetnije poslovanje dok eksterni razlozi ističu udaljenost i složenost poslovanja” (Krašić, Žager, 2009:21). **Revizija finansijskih izvještaja** je ispitivanje i ocjenjivanje istinitosti prikaza sadržanog u finansijskim izvještajima. “**Izvještaji finansijske revizije**, pored mišljenja, sadrže nalaze obavljene revizije i preporuke, putem kojih Ured poziva odgovorne na poduzimanje aktivnosti s ciljem eliminisanja uočenih nedostataka” (Kratki vodič kroz Ured za reviziju). Pored izvještaja finansijske revizije, imamo izvještaje revizije učinka u pogledu ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti s kojima institucija koristi svoje resurse. “**Izvještaji revizije učinka** sadrže zaključke zasnovane na dokazima revizije te preporuke zasnovane na analizi revizijskih nalaza” (Kratki vodič kroz Ured za reviziju). Izvještavanje bi kako interno tako i eksterno trebalo zainteresovanim stranama (parlamentu, vladi, ministrima, lokalnim jedinicama) dati pravu sliku, bilo dobro ili loše o poslovanju nekog subjekta. “**Kvalitet finansijske revizije** se osigurava putem obaveznih koraka u procesu revizije, podržanih metodologijom rada kroz planiranje, izvršenje i izvještavanje” (Izvješće o aktivnostima Ureda za reviziju za 2020.godinu).

“Ured za reviziju institucija BiH je **čuvar državnog novca**” (naslovna web stranica Ureda za reviziju institucija BiH).

Ured o svojim aktivnostima izvještava u skladu sa Zakonom o reviziji i izrađuje Godišnji izvještaj o aktivnostima Ureda (član 6. Zakona o reviziji institucija BiH), Izvještaji o godišnjoj finansijskoj reviziji institucija BiH (član 13. Zakona o reviziji institucija BiH), Izvještaji o reviziji učinka (član 14. Zakona o reviziji institucija BiH), Izvještaj o reviziji godišnjeg izvještaja o izvršenju budžeta institucija BiH (član 13. Zakona o reviziji institucija BiH), Godišnji izvještaj o glavnim nalazima i preporukama iz obavljenih revizija (član 16. stav 6. Zakona o reviziji institucija BiH). **Ured za reviziju je nadležan:** za finansijsku reviziju, reviziju učinka, za druge specifične revizije (član 8. Zakona o reviziji BiH).

4. Na temelju IV. 4a) Ustava BiH, Parlamentarna skupština BiH na 73. Sjednici Zastupničkog doma, održane 30.01.2006. i na 53. sjednici Doma naroda, održanoj 31.01.2006.godine donijela je: **Zakon o reviziji institucija Bosne i Hercegovine** – “Ovim se Zakonom uređuje revizija institucija Bosne i Hercegovine – ciljevi, dužnosti, organizacija, rukovođenje i nadležnosti revizijskih tijela. Reviziju institucija Bosne i Hercegovine obavlja Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine” (Sl. glasnik BiH 12/06). **Izrazi u ovom Zakonu imaju slijedeća značenja:**

- Ured za reviziju institucija je vrhovna institucija za reviziju (član 20. ovoga Zakona);
- Revizor je službenik kojeg pismeno imenuje generalni revizor da obavlja dužnosti i funkcije Ureda za reviziju;
- Generalni revizor i zamjenici generalnog revizora su osobe imenovane na dužnosti u skladu sa ovim Zakonom;
- Budžet je budžet institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine;
- Budžetske institucije su sve institucije Bosne i Hercegovine, uključujući ministarstva, upravne organizacije i druga tijela koja se finansiraju iz budžeta Bosne i Hercegovine;
- Koordinacijski odbor vrhovnih institucija za reviziju je odbor koji se sastoji od generalnih revizora i zamjenika generalnih revizora za reviziju u BiH (član 46. ovoga Zakona);

- INTOSAI je međunarodna organizacija vrhovnih revizorskih institucija;
- INTOSAI revizijski standardi označavaju set revizorskih standarda koje je razvio INTOSAI koji sadrže slijedeće: Limsku deklaraciju o revizorskim smjernicama i pravilima (načela nezavisnosti), Revizijske standarde (načela revizijskog rada) i Etički kodeks (revizorske vrijednosti i načela);
- povjerljiva informacija je informacija čija bi objava bila u suprotnosti s javnim interesima iz razloga sigurnosti, odbrane, međunarodnih odnosa ili iz razloga koji bi prejudicirali lični integritet ili interese bilo koje osobe ili institucije kako je određeno zakonom ili prihvaćeno u komercijalnoj praksi;
- javni izvještaj je izvještaj koji je Ured za reviziju odlučio učiniti javnim;
- kvaliteta je stepen do koga su revizorski postupci obavljani, uključujući pripremu revizorskih izvještaja u skladu sa revizorskim standardima, pravilima i propisima;
- parlamentarne komisije su nadležne komisije za finansije i budžet u oba doma Parlamenta odgovorne za reviziju.

1.4. Opravdanost istraživanja

Rad ima za cilj objasniti kakva je uloga Ureda za reviziju institucija BiH, koji revidira i kontroliše finansijsko poslovanje državnih institucija važnih u sistemu sigurnosti Bosne i Hercegovine. Ured za reviziju institucija BiH kroz svoja nezavisna mišljenja, daje pouzdane izvještaje o korištenju resursa, upravljanju državnom svojinom i potrošnji budžetskog novca. Ured za reviziju informiše javnost i odgovorne institucije o svojim nalazima i preporukama, objavljivanjem finansijskih izvještaja i izvještaja revizije učinka. Na osnovu provedenog istraživanja, analizom revizorskih izvještaja, pročitane stručne literature, knjiga i internetskih izvora, dobićemo zaključna razmatranja o finansijskoj reviziji i reviziji učinka, ulozi Ureda za reviziju u sistemu sigurnosti BiH, poslovanju institucija sigurnosti u vremenskom razdoblju od 2014 - 2019. godine, te koliko su revizorske preporuke uticale na postizanje finansijskih disciplina i stabilnosti u daljem poslovanju institucija.

Iz revizorskih izvještaja, imamo finansijske informacije o poslovanju institucija, kakva je njihovu efikasnost, učinkovitost i ekonomičnost, dobra ili loša, koje su preporuke

revizora, da li se primjenjuju, kakvi su nalazi finansijskih izvještaja, sa pozitivnim mišljenjem, negativnim, mišljenjem sa rezervom ili uzdržavanje od mišljenja, kakvi su izvještaji revizije učinka, da li se preporuke realizuju i uvažavaju, potpuno, djelimično ili nikako. Postavlja se pitanje, koliko je važno dobro finansijsko poslovanje institucija sigurnosti za sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine?

Sigurnost koliko god je **složena i kompleksna**, mora se jačati, graditi i istraživati kroz zadane teme i problematike istraživanja, da dođemo do zaključka šta je **ugrožava a šta jača**.

1.5. Generalna hipoteza

Ured za reviziju institucija BiH ima **važnu ulogu** u obavljanju finansijskih revizija i revizije učinka, svih javnih institucija u Bosni i Hercegovini. Ured je nezavisni i profesionalni revizor, uspostavljen sa ciljem promoviranja transparentnog, odgovornog i racionalnog upravljanja javnim resursima i unapređenju finansijskih disciplina budžetskih korisnika. 1. Ured za reviziju institucija BiH ima važnu ulogu u finansijskoj kontroli poslovanja institucija sigurnosti Bosne i Hercegovine. 2. Postoji direktna povezanost između sigurnosti i ekonomije, jer ekonomska sigurnost je važan dio nacionalne sigurnosti 3. U revizorskim izvještajima, imamo preglede potrošnje budžetskog novca, ispitivanje i prikupljanje dokaza o iznosima u finansijskim izvještajima, od provedenih javnih nabavki do donacija, zapošljavanja, internih kontrola i rizika poslovanja. 4. Potrebno je utvrditi koje su to nepravilnosti, propusti i rizici u poslovanju, koliko se poštuju preporuke, mišljenja revizora, zakonitosti i finansijske discipline u trošenju javnog novca.

1.6. Izvedbena hipoteza

Iz aktivnosti i obavljenih revizija Ureda, izvještaji mogu dobiti pozitivno mišljenje, pozitivno mišljenje sa rezervom ili skretanjem pažnje kao i uzdržano i negativno mišljenje. Revizori daju preporuke ako su uočili nepravilnosti i nekorektnosti u

poslovanju revidiranih institucija u finansijskim izvještajima. Revizorske preporuke se realizuju postepeno, većim dijelom jednostavnije preporuke. Potrebno je, zavisno od nadležnosti institucije, da se **podigne stepen ozbiljnosti i odgovornosti** sa kojim institucije postupaju u realizaciji preporuka. Neophodno je **ojačati odgovornost i finansijsku discipline**, u skladu sa **vladavinom prava**, što podrazumjeva postupanje po odlukama Ustavnog suda BiH, kao i aktivnije postupanje Parlamentarne skupštine BiH u razmatranju izvještaja i realizacije preporuka revizije.

1.7. Metode rada

Uzimajući u obzir temu ovog rada koja je zanimljiva sa aspekta finansijskog poslovanja, istraživanje ćemo provesti kroz **metode analize sadržaja** finansijskih izvještaja, izvještaja revizije učinka i godišnjih izvještaja revizije o glavnim nalazima i preporukama. Ova metoda rada će se koristiti stručnom literaturom, knjigama i pravnim propisima i zakonima iz oblasti revizije i sigurnosti. Iz izvedenih zaključaka i rezultata istraživanja dobićemo uvid u funkcionalnost poslovanja institucija sigurnosti i zaokružiti tematsku cjelinu važnu u sistemu sigurnosti Bosne i Hercegovine.

1.8. Vremensko ograničenje istraživanja

Za istraživanje zadane teme rada će biti obuhvaćen vremenski period od 2014. godine do 2019. godine, iz objavljenih izvještaja o finansijskoj reviziji i reviziji učinka Ureda za reviziju BiH.

1.9. Prostorno ograničenje istraživanja

Za prostorno ograničenje istraživanje je Bosna i Hercegovina.

2. SISTEM SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

Sistem sigurnosti čini svaki pojedinac, društvena zajednica i sve državne strukture, svi imaju neku sigurnosnu ulogu. „Rukovođenje i upravljanje sistemima sigurnosti je planska, organizovana i funkcionalna djelatnost organa, rukovodećih i upravljačkih struktura u sigurnosnim sistemima Bosne i Hercegovine i u oba njena entiteta“ (Dujović, 2006:193). Savremeni sistem nacionalne sigurnosti predstavlja sintezu svih podsistema društva. Najslabija karika nacionalne sigurnosti su ljudi, odnosno pojedinac. Sigurnost je sastavni dio sfere ljudskog djelovanja, jedna od osnovnih životnih funkcija i konstantna djelatnost u svim vremenskim etapama razvoja čovječanstva. „**Sistem sigurnosti čine:** sigurnosna politika, pravna regulativa sigurnosti, sigurnosne strukture, privatni sektor i sigurnosno samoorganiziranje građana“ (Cikotić, 2013:187).

Sigurnost se danas proučava sa nacionalnog, individualnog, globalnog, regionalnog i međunarodnog nivoa. „Ne postoji potpuna i apsolutna sigurnost, niti pojedinca i njegovih materijalnih dobara, niti društva - države, niti na planetarnom nivou. Sigurnost stoji naspram ugrožavanja, prijetnji i obratno“ (Beridan, 2009:25). U državno - nacionalnom smislu: „sigurnost podrazumjeva stepen zaštite društva, države od ugrožavanja iznutra i izvana (unutrašnja i vanjska sigurnost). **Vanjska sigurnost** se odnosi na nezavisnost, suverenitet i teritorijalni integritet države i stepen njenoga ugrožavanja, odnosno zaštite u određenom vremenu, dok **unutarnja sigurnost** podrazumjeva mogućnost za funkcioniranje ustavnog, ekonomskog i pravnog sistema države, stepenom zaštite ljudi (građana), njihovih prava, materijalnih dobara u ličnoj i svakoj drugoj svojini“ (Beridan, 2009:27). U okviru sigurnosnog sistema države, razlikujemo: **funkcionalni** (odbrambeni i nacionalni sistem) i **institucionalni** (organizacije, nositelji aktivnosti).

Bosna i Hercegovina je postratno društvo, koje se još uvijek nalazi u procesu tranzicije i po mnogim faktorima se razlikuje od ostalih država. Nakon, skoro 25 godina od završetka rata i dalje smo briga svjetskih moćnih sila, kao i dalje prisustvo predstavnika OHR-a, gdje se smatra da je kriva politika na čelu sa našim političarima. Razne, kao i historijske ideologije, protiv postojanja i opstanka Bosne i Hercegovine su narušavale samu sigurnost i integritet države. Bosna i Hercegovina je država koja želi da uspostavi moderan sistem sigurnosti koji će moći odgovoriti na potrebe njenih građana ali je

potrebna bolja sigurnosna koordinacija u izvršavanju zadataka, da bi se narod osjećao sigurnijim. Sistem sigurnosti zavisi od ekonomije, privrede, društva, socijalizacije, obrazovanja i međunarodnih odnosa. **Sigurnost se treba shvatiti kao: cilj, funkciju, interes, stanje, djelatnost.**

Društvo Bosne i Hercegovine je partikulizirano² i razbijeno po vjerskim, etničkim i socijalnim kategorijama. Danas, imamo nepovjerenje u institucije koje su i indikator stvaranja kriznog stanja, koji ostvaruje negativan efekat na situaciju unutar države. U Bosni i Hercegovini još uvijek nije nastupila posljednja faza procesa demokracije, koja se odnosi na stabiliziranje i institucionaliziranje demokratskih institucija.

Imamo politiziranje mnogih institucija koje su dio sva tri nivoa vlasti, lošu političku i ekonomsku situaciju, postkonfliktno društvo, nedostatak zajedničke vizije suživota, uticaj historije na kreiranje nacionalnih politika.

Sve su ovo indikatori koji urušavaju sigurnost ali pored gore navedenog, imamo ubrzan razvoj tehnologije, pojavu cyber prijetnji, uticaj medija kojima je upitna vlasnička struktura, plasiranje govora mržnje, korupciju, organizovani kriminal, nezaposlenost, migranti, kao i sama pandemija što utiče na stvaranje nepovjerenja i subjektivne nesigurnosti građana. **Povjerenje građana i antikoruptivni sistem je ključni faktor za prosperitet države.**

---

² **Partikularizam** je termin u političkom životu kojim se izražava svojstvo nekog djelovanja ili stava, u kome preovlađuju posebni i pojedinačni, u svakom slučaju parcijalni nad ostalim interesima, težnja za što većom samostalnošću i podvojenošću pojedinih dijelova u društvu.

Bosna i Hercegovina ima geostrateški položaj koji je interesantan velikim silama i susjedima koji su oduvijek imali pretenzije prema teritoriji naše države, što je i predstavljalo uzrok ugrožavanja njene stabilnosti i sigurnosti. Važan faktor za sigurnost zemlje, su svakako dobri odnosi sa susjedima kao i saradnja, iako je u prošlosti srpska politika poremetila sigurnosno okruženje i pokrenula rat.

Veliki dio našeg stanovništva je raseljen usljed posljedica rata, gdje se stvara problem **asimilacije**³ stanovništva. Povezivanje i jačanje saradnje sa dijasporom bi trebalo imati pozitivne efekte na sigurnost BiH. Potrebno je raditi na organizovanijem povezivanju sa matičnom državom, poboljšati kvalitet i obim saradnje.

Ulazak Bosne i Hercegovine u NATO i EU je veoma važan za našu budućnost, **traženjem savezništva - dobivamo sigurnost**. NATO je ključni elemenat za ostvarivanje vojne sigurnosti BiH jer u tom slučaju njen suverenitet i teritorijalni integritet garantira cijeli Savez. Članstvo u NATO nije samo važno zbog sigurnosnog aspekta, već i ekonomskog i političkog prosperiteta. Koliko se činilo odvojivo, ulazak BiH u NATO i EU je nerazdvojivo, ali imamo situacije prepreka političke prirode zbog dvoličnog odnosa političkih elita, nedostatka hijerarhije i otpora prema promjenama. Bosna i Hercegovina je 2010. godine postala članicom MAP-a, koji predstavlja program reformi, odnosno poglavlja koja su praktično pet instrumenata (politička i ekonomska pitanja, odbrambena i vojna, pitanja resursa, sigurnosna i pravna pitanja) kroz kojih se čitava država testira i valorizira⁴ na godišnjem nivou za punopravno članstvo. MAP je aspiranta, ustvari najviši nivo saradnje sa NATO-om. Sam sistem sigurnosti u BiH bi se mogao dograditi u okviru postojećih parlamentarnih procedura, kao što je urađeno i državno dimenzioniranje odbrane u BiH.

„U pogledu sadržaja, **elementi sigurnosne politike BiH** su: vanjska politika, unutrašnja politika, odbrambena politika, socijalna politika, finansijska politika, demokratizacija i ljudska prava, zaštita čovjekove okoline“ (Cikotić, 2013:188).

---

³**Asimilacija** je proces tokom kojeg jedna društvena pojava u kontaktu sa drugom pojavom takve vrste, gubi svoje osobenosti i samosvojnost nestaje u drugoj pojavi, utapa se u njoj.

⁴ **Valorizacija** je utvrđivanje vrijednosti, vrednovanje nečega, procjena.

Kada govorimo o legislativi sistema sigurnosti, Sigurnosna politika je **donesena tek 2006** godine, potrebno je bilo uraditi prvo „White book“ 2001. godine (Bijela knjiga odbrane BiH, juni 2005), a na snazi još uvijek imamo Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u BiH jer **nemamo usaglašavanja i dogovora** o donošenju **zvaničnog** Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara u BiH.

Najvažnije za sistem sigurnosti BiH je Zakon o odbrani iz 2003.godine i njegova dopuna i izmjena 2005. godine (Sl.glasnik BiH 88/05), koji je predstavljao veliki korak. Sistem sigurnosti BiH je ovim zakonom regulisao odbrambeni sistem države a uspostavom Oružanih snaga 2004. godine je učinjena velika stvar kako za državu i njenu odbranu tako i za ulazak u evropsku integraciju.

➤ **Ključna legislativa sistema sigurnosti BiH:**

1. Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave BiH (Sl.glasnik BiH 5/03, 42/03);
2. Zakon o obavještajno – sigurnosnoj agenciji BiH (Sl.glasnik BiH 12/04);
3. Zakon o državnoj graničnoj službi (Sl.glasnik BiH 50/04 sa izmjenama koje se odnose na naziv Granične policije 2007);
4. Zakon o državnoj agenciji za istrage i zaštitu (Sl. Glasnik 27/04);
5. Zakon o odbrani BiH (Sl.glasnik 88/05);
6. Sigurnosna politika BiH - Predsjedništvo BiH, Sarajevo,08.02.2006.godine;
7. Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara u BiH (Sl. glasnik 50/08);
8. Zakon o direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za podršku policijskoj strukturi u BiH (36/08).

Sigurnosna politika BiH je usvojena **08.02.2006.** godine i predstavlja skup svih mjera, djelatnosti i postupaka namjenjenih uspostavi i djelovanju sistema sigurnosti. Dokument koji definiše sigurnosne ciljeve koji proizilaze iz osnovnih društvenih vrijednosti

definiranih Ustavom BiH, a zakonsko pravna regulativa je polazna osnova (suverenitet, nezavisnost, ljudska prava, teritorijalni integritet, slobode građana) i dugoročna strategija koja daje smjernice i okvir za izgradnju sistema neophodnih za efikasno djelovanje sektora sigurnosti. Sigurnosna politika je izrađena od izvršne vlasti BiH, usvojena od strane Predsjedništva BiH i predstavlja dio državne politike. **Sigurnosna politika podrazumjeva** jedinstven političko – filozofski, ideološki, državno- politički i naučni pogled na pitanje rata sigurnosti i odbrane, skup opredeljenja i rješenja o organiziranju i pripremanju države, društva, nacije pokreta za odbranu i zaštitu u ratu i drugim oblicima ugrožavanja.

Danas, smo mišljenja da i ovaj dokument ima potrebu za reformom jer je zastario. Imamo svijet globalizacije sa velikim razvojem i napretkom tehnike i tehnologije, industrije, biloškog oružja, cyber napada, terorizma, tako da ovaj dokument nije spreman da odgovori na sve nove sigurnosne opasnosti i izazove.

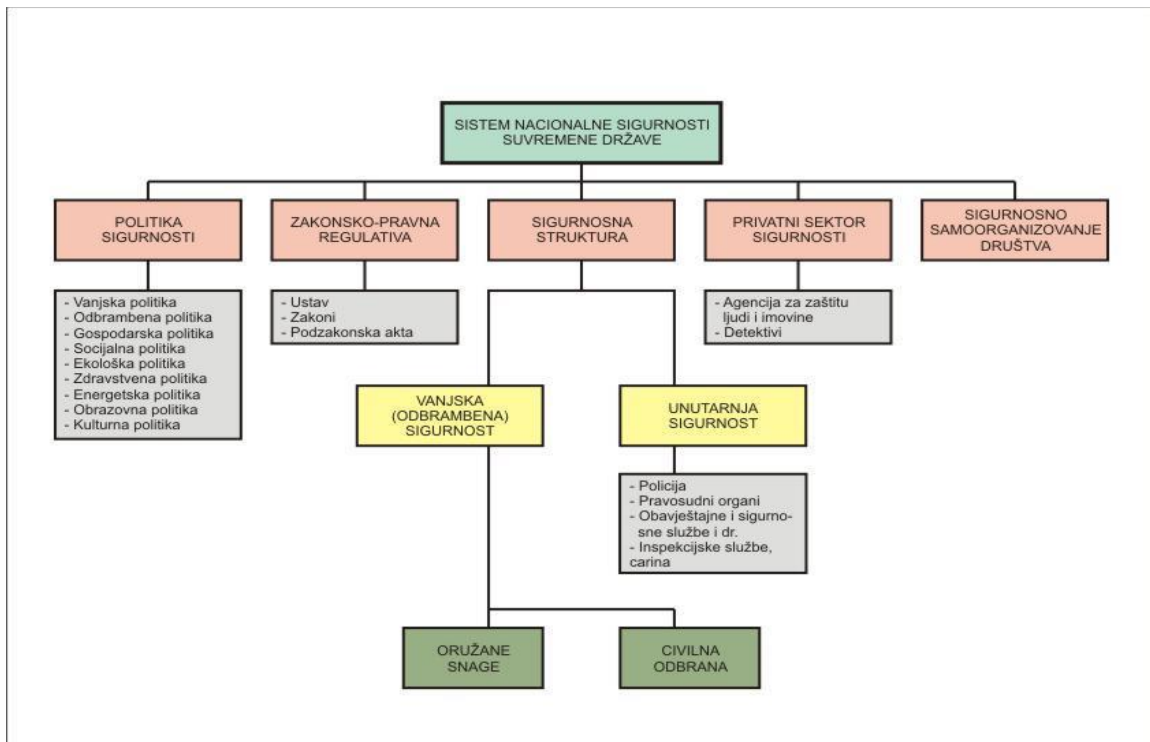
➤ **Načela Sigurnosne politike Bosne i Hercegovine su:**

- Načelo pravne uređenosti (sigurnosna politika je utemeljena na zakonima kao i međunarodnom humanitarnom pravu);
- Načelo nedjeljivosti sigurnosti (odnosi između sigurnosti u BiH i sigurnosti u svijetu);
- Načelo sveobuhvatnosti u zaštiti vitalnih vrijednosti (pružanje sveobuhvatne zaštite BiH će osigurati potencijale sistema sigurnosti);
- Načelo miroljubivosti i partnerstva (razvijanje dobrosusjedskih odnosa i rješavanje otvorenih pitanja mirnim putem i pravnim sredstvima);
- Načelo javnosti (BiH transparentno i javno predstavlja sve svoje aktivnosti);
- Načelo otvorenosti za promjene („sigurnosna politika BiH je otvorena za svaki vid izmjene, kreiranje i prilagođavanje u cilju očuvanja sigurnosti BiH“ Sigurnosna politika, 2006:2).

Nakon potpisivanja Deytonskog mirovnog sporazuma, praktično nije bilo sistema sigurnosti, danas, uspostavljene strukture sistema sigurnosti nastoje odgovoriti svojoj namjeni iako još uvijek imamo problem na državnom nivou, nemamo političkih odluka i adekvatnih zakonskih akata, niti je završena reforma policije, niti organizacija civilne zaštite, tako da imamo prema sigurnosti kompleksniji pristup. Sigurnosna politika ne može da odgovori na svaki izazov, potrebne su reforme, dopune i nadogradnje. Potrebno je uspostaviti dobru koordinaciju između entiteta, vratiti povjerenje građana u institucije, spriječiti jačanje korupcije i organizovanog kriminala, raditi na pomirenju i stvaranju zajedničke vizije suživota i sigurnosti.

Sigurnosna struktura je specifična za svaku državu i ima dva zajednička elementa: odbrambenu (vanjsku) i unutrašnju sigurnost.

„Oružane snage i civilna odbrana (civilna zaštita) predstavljaju temeljne elemente odbrambene strukture. Policija, obavještajne službe inspeksijske službe, carina i drugi strukturni elementi formalne državne kontrole ostvaruju funkcije unutrašnje sigurnosti“ (Cikotić, 2013:179).

Shema br.1. Sistem sigurnosti savremene države (Cikotić, 2013:178)

2.1. Vanjska (odbrambena) sigurnost

Sigurnosna struktura djeluje kroz dva segmenta a to su unutrašnja i vanjska sigurnost. **Vanjska sigurnost** se odnosi na nezavisnost, suverenitet i teritorijalni integritet države i stepen njenog ugrožavanja, odnosno zaštite u određenom vremenu. Sistem vanjske sigurnosti Bosne i Hercegovine čine Ministarstvo odbrane BiH, Oružane snage BiH i Odbrambena politika BiH. **Predsjedništvo BiH ima vrhovnu komandu** i kontrolu nad Oružanim snagama, donosi odluke o učešću u mirovnim i humanitarnim operacijama. Predsjedništvo BiH sve odluke donosi **konzensusom**. Lanac komandovanja i kontrole nad OS počinje od Predsjedništva BiH do ministra odbrane BiH, preko načelnika Zajedničkog štaba OS, komadanta Operativne komande, komadanta Komande za podršku, do komadanta podređenih jedinica. Parlamentarna skupština BiH je najviši organ vlasti na teritoriji BiH koja je nadležna iz okvira sistema vanjske odbrambene sigurnosti da proglasi vanredno i ratno stanje na prijedlog Predsjedništva BiH, vrši parlamentarnu kontrolu nad OS i svim institucijama odbrane BiH, donosi zakone o funkcionisanju i organizovanju OS BiH. Odbrambena politika BiH je opšti konceptualni dokument zasnovan na strateškim načelima koji odgovaraju vanjskoj i sigurnosnoj politici BiH.

➤ Načela Odbrambene politike BiH su:

- Demokratska, civilna kontrola nad Oružanim snagama BiH, uz parlamentarni nadzor;
- Transparentnost aktivnosti u oblasti odbrane, uključujući planiranje i budžetiranje;
- Integracija u regionalne, EU i evroatlanske kolektivne sigurnosne strukture;
- Modernizacija snaga, uključujući razvoj Oružanih snaga sa NATO-om i dugoročno dostizanje NATO standarda;
- Uravnoteženost snaga i mogućnosti unutar podregija i jugoistočne Evrope u kontekstu sigurnosnih rizika;

- Saradnja u oblasti kontrole naoružanja i mjera izgradnje sigurnosti i povjerenja, uključujući učešće u sugurnosnim strukturama i protokolima jugoistočne Evrope;
- Izgradnja sistema odbrane kojim će Bosna i Hercegovina realizirati ciljeve odbrambenih reformi, na putu od individualne ka kolektivnoj sigurnosti.

Za vanjsku sigurnost su veoma važne Oružane snage BiH, temelj su sigurnosti Bosne i Hercegovine i djeluju na oba nivoa entiteta. „Zakonom o odbrani BiH (2005) donesenom od Komisije za reformu, predstavljen je kao nov zakon jer je izmjenjeno više od polovine Zakona o odbrani donesenog 2003. godine. Ovaj Zakon ima krucijalni značaj u reformi odbrambenih snaga BiH ne samo u smislu kompletiranja Oružanih snaga BiH već i u kontekstu ukidanja odbrambenih struktura (ministarstva odbrane i vojski) na nivou entiteta“ (Cikotić, 2013:200). Reforma Oružanih snaga je najvažnija promjena i pomak u sistemu sigurnosti BiH, koja se ojačala i izgradila na funkcionalniji nivo. Nivo provedenih reformi u domenu odbrane je BiH učinio relevantnom u domenu međunarodnih sigurnosnih relacija. Reforma Oružanih snaga je vezana i za stvaranje uslova za uključivanje u NATO. Oružane snage BiH su na raspolaganju sa svojom opremom, resursima i kadrovima za pomoć kada su u pitanju bilo koje situacije od prirodnih katastrofa, izgradnje migrantskih kampova do pružanja medicinskih intervencija sa helikopterima OS BiH.

- **Zadaci Oružanih snaga su:**
  - ✓ Učešće u operacijama kolektivne sigurnosti, u operacijama za podršku mira i samoodbrani, uključujući i borbu protiv terorizma;
  - ✓ Pružanje vojne odredbe Bosne i Hercegovine i njenim državljanima u slučaju napada;
  - ✓ Pomoć civilnim organima u reagiranju na prirodne i druge katastrofe i nesreće;
  - ✓ Protuminsko djelovanje u Bosni i Hercegovini;
  - ✓ Ispunjavanje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine.

Vanjsku politiku Bosne i Hercegovine vodi Predsjedništvo BiH i Ministarstvo vanjskih poslova BiH. **Politika** je moć i sposobnost posredovanja određenim društvenim i unutardržavnim, međudruštvenim i međunarodnim odnosima, odnosno moć uticaja na rješavanje tih odnosa. Vanjska politika BiH je usmjerena očuvanju i unapređenju mira i sigurnosti. Predsjedništvo BiH je u dokumentu „ Opći pravci i prioriteti za provođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine“, utvrdilo pravce, principe i prioritete vanjske politike kao komponentu unutar sigurnosne politike. U međunarodnim odnosima, aktivnosti BiH su zasnovane na principima koji su sadržani u Povelji UN-a, principima međunarodnog prava, dokumentima Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi i Završnog akta iz Helsinkija.

„Bosna i Hercegovina će se i dalje zalagati za rješavanje otvorenih međunarodnih pitanja i kriza konstruktivnim dijalogom, pri čemu diplomatija treba odigrati ključnu ulogu u njihovom rješavanju mirnim putem. Kroz intenzivnu saradnju i izgradnju mjera povjerenja i sigurnosti, Bosna i Hercegovina će ostvariti što bolje odnose s drugim državama, a time doprinijeti regionalnoj i globalnoj sigurnosti“(Sigurnosna politika BiH, 2006:8).

Vanjsku sigurnost trebamo graditi i u miru i u ratu. U miru se treba raditi na upravljanju, planiranju, usavršavanju i obrazovanju kadrova, odnosno nadogradnji samog sistema sigurnosti. Vanjska sigurnost uz Ministarstvo odbrane BiH i Oružane snage BiH koje su formirane na državnom nivou i reforme iz oblasti odbrane koje su napravile najviše progressa, možemo biti zadovoljni. Vanjsku politiku usmjeriti na održavanje i građenje dobrosusjedskih odnosa, razvoju bilateralne saradnje, jačanju i zaštiti granica, uspostavi bolje saradnje sa dijasporom, oporavaku ekonomije i ekonomskom razvoju, ostanku mladih uz stvaranje društvene stabilnosti, razvoju nauke, obrazovanja, i ulasku u evroatlansku sigurnosnu strukturu.

2.2. Unutrašnja sigurnost

Unutrašnja sigurnost podrazumjeva mogućnost za funkcionisanje ustavnog, ekonomskog i pravnog sistema države, stepenom zaštite ljudi, njihovih prava, materijalnih dobara u ličnoj i svakoj drugoj svojini. Rukovođenje i upravljanje sistemom sigurnosti na državnom nivou čine: Parlamentarna skupština BiH, Vijeće ministara BiH, Ministarstvo sigurnosti koje je osnovano 2002. godine i koje u svom okviru ima 7 upravnih organizacija: Državna agencija za istrage i zaštitu, Granična policija BiH, Služba za poslove sa strancima, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela, Agencija za policijsku podršku, Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja i Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova. Ministarstvo sigurnosti BiH koordinira aktivnostima u planiranju i djelovanju institucija i organa BiH u oblasti zaštite i spašavanja (Sektor zaštite i spašavanja). Ministarstvo sigurnosti je organ uprave koji obavlja upravne i stručne poslove iz nadležnosti sigurnosti BiH, određene zakonima i propisima iz ove oblasti. Pored navedenih institucija, važnu ulogu za sektor sigurnosti ima Civilna zaštita, Obavještajno – sigurnosna agencija, Uprava za indirektno oporezivanje, entitetska (FBIH i RS) i kantonalna ministarstva unutarnjih poslova i Brčko distrikta BiH.

Policija, obavještajne službe, inspeksijske službe, carina i drugi strukturni elementi formalne državne kontrole, ostvaruju funkcije unutrašnje sigurnosti. „Parlamentarna skupština BiH kao najviši organ vlasti donosi legislativna dokumenta kojima je uređena organizacija i funkcionisanje sistema unutrašnje sigurnosti“ (Dujović, 2006:217).

Vijeće ministara BiH za svoj rad odgovara Parlamentarnoj skupštini BiH i jednom godišnje podnosi redovan izvještaj o radu Parlamentarnoj skupštini BiH.

➤ **Nadležnosti Ministarstva sigurnosti:**

- ✓ Zaštita međunarodnih granica, unutrašnjih graničnih prijelaza i regulisanje prometa na graničnim prijelazima;
- ✓ Sprečavanje i otkrivanje učinilaca krivičnih djela terorizma, trgovine drogom, krivotvorenje domaće i strane valute i trgovine ljudima i drugih krivičnih djela sa međunarodnim ili međuentitetskim elementom;

- ✓ Međunarodna saradnja u svim oblastima iz nadležnosti ministarstva (saradnja sa INTERPOL-om, EUROPOL-om, SELEC);
- ✓ Zaštita lica i objekata;
- ✓ Pružanje podrške policijskim tijelima BiH;
- ✓ Prikupljanje i korištenje podataka od značaja za bezbjednost BiH;
- ✓ Provođenje međunarodnih obaveza i saradnju u provođenju civilne zaštite, koordiniranje djelovanja entitetskih službi civilne zaštite u BiH.

➤ **Nadležnosti Državne agencije za istrage i zaštitu – SIPA**

- ✓ Sprečavanje, otkrivanje i istraživanje organizovanog kriminala, terorizma, ratnih zločina, trgovina ljudima i drugih krivičnih djela zaštićenih međunarodnim pravom;
- ✓ Provođenje međunarodnih sporazuma o policijskoj saradnji;
- ✓ Kriminalistička ekspertiza;
- ✓ Pružanje pomoći Sudu i Tužilaštvu, te izvršavanje naloga Suda i Glavog tužioca BiH;
- ✓ Zaštita svjedoka;
- ✓ Prikupljanje obavještajnih podataka o krivičnim djelima i analiza sigurnosnih situacija koje pogoduju nastanku i razvoju kriminaliteta.

SIPA je operativno samostalana, osnovana radi obavljanja policijskih poslova, za rad je odgovorna Parlamentarnoj skupštini. Ima obavezu da izvještaje o svom radu podnosi Predsjedništvu i Vijeću ministara BiH. Vijeće ministara na prijedlog Komisije za izbor, imenuje direktora Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA), zamjenika direktora, pomoćnika direktora Odjeljenja za unutrašnju kontrolu i pomoćnika direktora Kriminalističko-istražnog odjeljenja (Zakon o Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, Sl.glasnik BiH 27/04, član 7.). Direktor SIP-e je odgovoran ministru sigurnosti o čemu podnosi i izvještaj. SIPA uspostavlja saradnju s ostalim institucijama sigurnosti u zemlji i

izvan ako je u pitanju neka istraga. Zbog bolje efikasnosti, SIPA treba imati što bolju saradnju sa građanima, da bi se olakšala istraga i došlo do važnih informacija ako neko predstavlja opasnost po sigurnost države i građana. Svake godine, SIPA pravi Program rada zbog bolje učinkovitosti i efikasnosti što ćemo utvrditi analizom poslovanja kroz revizione izvještaje.

➤ **Nadležnosti Granične policije:**

- ✓ Kontroliše cjelokupnu granicu BiH u dužini oko 155 km;
- ✓ 55 međunarodnih graničnih prijelaza (4 međunarodna aerodroma) i 34 granična prijelaza za pogranični promet;
- ✓ Nadzor i kontrola kretanja i boravka stranaca i azil;
- ✓ Poduzimanje mjera zaštite zračnog i civilnog saobraćaja i sigurnosti prostorija međunarodnog aerodroma BiH.

Granična policija je operativna samostalna policijska agencija na državnom nivou koja ima nadzor i kontrolu graničnih prijelaza u BiH. U saradnji sa drugim sigurnosnim i policijskim institucijama je radila na suzbijanju ilegalnih migracija koje predstavljaju veliki sigurnosni problem i izazivaju nesigurnost kod građana. Granična policija je pokazala sposobnost da nadzor i graničnu kontrolu obavlja u skladu sa evropskim standardima.

Granična policija ima nedovoljan broj službenika, kao i budžetskih sredstava za obnovu infrastrukture, informacionog i komunikacionog sistema, tehnološke opreme za provjere i nadzor granice. Migrantska kriza i ilegalni prelasci granice su postali **alarmantni za sigurnost** jer su postali organizovani kao i krijumčarenje ljudi. Potrebna je bolja koordinacija policije, povećati broj obučenog i opremljenog kadra granične policije kao i uložiti u nadogradnju i modernizaciju opreme radi jačanja zaštite i kontrole granice.

➤ **Nadležnosti Službe za poslove sa strancima:**

- ✓ Poništavanje vize strancima;
- ✓ Izdavanje ličnih i putnih isprava strancima;
- ✓ Oduzimanje izdatih ličnih i putnih isprava;
- ✓ Prijave boravka i izdavanje potvrda o boravku stranaca, te i u vezi sa podnesenim zahtjevima za azil u BiH.

➤ **Uprava za indirektno oporezivanje (Carina)** je nastala spajanjem entitetskih poreznih uprava a **poslovi iz njene nadležnosti su:**

- ✓ Carine;
- ✓ Porezi;
- ✓ PDV sistem.

Od 2005. godine u Bosni i Hercegovini funkcioniše jedinstveni carinski sistem, utvrđen Zakonom o carinskoj politici BiH. Carina se zajedno sa drugim vrstama indirektnih poreza uplaćuje na račun Uprave za indirektno oporezivanje BiH. Zakon o porezu na dodanu vrijednost je u BiH primjenjen od 01.01.2006.godine i ima poreznu stopu od 17% što je rezultiralo povećanjem prikupljenih prihoda po osnovu PDV-a.

➤ **Obavještajno – sigurnosna agencija – OSA** je **nezavisna** upravna organizacija BiH i **njene nadležnosti su:**

- ✓ Prikupljanje obavještajnih podataka u vezi sa prijetnjama po sigurnost BiH kako unutar nje tako i izvana;
- ✓ Analiziranje i prenošenje podataka ovlaštenim dužnosnicima i tijelima;
- ✓ Prikupljanje, analiziranje i prenošenje obavještajnih podataka s ciljem pružanja pomoći ovlaštenim službenim osobama i ostalim nadležnim tijelima u BiH kada je to potrebno radi suzbijanja prijetnji po sigurnost države (terorizam, sabotaža, špijunaža, trgovina drogom, organizovani kriminal, nezakonita proizvodnja

oružja, nezakonita trgovina proizvodima i tehnologijama, nasilje, zastrašivanje, radnje kažnjive po međunarodnom humanitarnom pravu).

OSA je odgovorna za prikupljanje, analizu i distribuciju obavještajnih podataka u cilju zaštite suvereniteta, teritorijalnog integriteta i ustavnog poretka BiH. **Zakon o zaštiti ličnih podataka se ne primjenjuje na lične podatke koje prikuplja i obrađuje Agencija.** Rad Agencije se temelji na osnovama godišnje Platforme obavještajne politike koju priprema Vijeće ministara a usvaja Parlamentarna skupština BiH. Predsjedavajući Vijeća ministara BiH je odgovoran za nadzor i usmjeravanje rada Agencije.

Službe sigurnosti predstavljaju bitan instrument zaštite (nacionalne) unutrašnje sigurnosti. Možemo reći, da su to specijalizirane institucije, konstituirane od strane države koje upotrebom tajnih modaliteta i resursa izvršavaju poslove zaštite ustavnog poretka i sigurnosti države. Tajnost rada predstavlja temelj obavještajne djelatnosti. Centralizacija rada i rukovođenje je neophodan uslov za izvršavanje obavještajnih zadataka. „Jedinstvene i depolitizovane policijske snage, sudstvo, tužilaštvo i pravobranilaštvo čine značajan stub unutrašnje sigurnosti svake savremene demokratske države svijeta“ (Dujović, 2006:225). Rad i autoritet policije se zasniva na zakonu i provođenju zakona. Policija pored OS BiH, predstavlja ogledalo sigurnosnog sistema države i građana.

Danas, policijski sistem u BiH je **nefunkcionalan i razjedinjen**, veoma kompleksan na državnom nivou (ukupno 16 policijskih agencija). MUP FBiH i MUP RS su odvojeni policijski sistemi, gdje je MUP FBiH **decentralizovan** a MUP RS je **centralizovan**, dok policija Brčko distrikta BiH djeluje kao nezavisna policijska organizacija. Reforma policije je bio neuspjeh pokušaj, Paddy Ashdown je 2004. godine formirao komisiju za restrukturiranje policijskih snaga. Nakon višegodišnjih pokušaja, reforma policije je ostala nedovršen posao, u najvećoj mjeri ispolitizirana. „Dolaskom na vlast Milorada Dodika, nakon Opštih izbora 2006. godine, otvoreno se suprostavio reformi policije. Pozivao se na Opšti okvirni sporazum za mir u BiH i ustavno pravo da Republika srpska ima vlastitu policiju. Dom naroda i Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH su 2008. godine usvojili dva Zakona : Zakon o nezavisnim i nadzornim tijelima policijske

strukture u BiH i Zakon o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i agencija za podršku policijskoj strukturi BiH (Sl.glasnik BiH 36/08). Ovi doneseni zakoni ipak ne insistiraju na većoj centralizaciji policije“ (Čepon, 2008:10). Reforma odbrane je povezana sa članstvom u NATO, dok je reforma policije više povezana sa članstvom u EU. Nepostojanje policijskih snaga vođenih sa nivoa države, koje bi svojim integriranim djelovanjem obuhvatile cijelu BiH je jedan od glavih nedostataka sistema sigurnosti. Legitimni predstavnici institucija BiH nisu imali punu inicijativu u ovom procesu. Imali smo politička opstruiranja gdje se stvarala percepcija da reforma slabi Republiku srpsku a jača državu Bosnu i Hercegovinu. Cilj ove reforme je imao osigurati provođenje ljudskih prava i jačanje sigurnosti.

Danas, imamo zastarjele metode rada policije (patroliranja) koje nisu efikasna, slabu opremljenost policije, policijski sistem se treba modernizovati, veliki problem predstavljaju i podjele nadležnosti među sigurnosnim agencijama (OSA, SIPA, MUP RS), gdje je potrebno je postići saglasnost. Policijski službenici trebaju veću zaštitu jer su meta raznih ugrožavanja kriminalnih grupa kroz obavljanja svojih zadataka. Policija treba da bude **servis građanima**, da vrati njihovo **povjerenje**, da slobodno mogu da kažu šta im treba i uz pomoć građana da sigurnost učine održivom.

Složenost našeg ustavnog sistema utiče na složenost policijskog sistema, čije nadležnosti propisuje zakonodavna vlast, oni odgovaraju za brigu o građanima i sigurnosti od sigurnosnih prijetnji i ugrožavanja. „S obzirom na vodeću ulogu u osiguranju unutrašnje stabilnosti jedne zemlje, neophodno je i definirati policiju kao subjekt unutrašnjeg sistema sigurnosti koji je složen, specifičan, dinamičan izvršni organ vlade i koji je u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, zadužen za održavanje unutrašnje sigurnosti u društvu, koristeći se legitimnom upotrebom sredstva prinude, pridržavajući se strogo etičko – profesionalnih principa u vršenju svojih dužnosti“ (Cikotić, Smajić, Delić, Subašić, 2018: 50-51).

Bosna i Hercegovina treba koordinaciju sistema sigurnosti koji se mora **modernizovati** i **nadograditi** kroz bolje upravljanje. U bliskoj budućnosti, dostići nivo društvene stabilnosti koji će omogućiti povlačenje misije međunarodnih snaga iz BiH uz preuzimanje odgovornosti za vlastitu sigurnost. Oružane snage oblikovati kao instituciju koja će dati puni doprinos stabilnosti i sigurnosti, **sprovesti reformu policije** koja

ovakva odgovora kriminalcima a ide na štetu građana, da bi se sistem sigurnosti mogao uspješno **zaokružiti**. Prema najnovijim medijskim informacijama (TVN1, 31.05.2021.godine), imaćemo prijem novih 200 policajaca u MUP Kantona Sarajevo, mladog i obučenog kadra koji će stati na prvu liniju fronta borbe za sigurnosti i zaštite građana.

2.3. Sistem zaštite i spašavanja

Sistem zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine je oblik učešća i pripremanja subjekata zaštite i spašavanja u reagiranju na nesreće i katastrofe, organizovanje operativnih snaga zaštite i spašavanja u otklanjanju uzroka i posljedica katastrofa. Ova oblast je poznatija u našem regionu kao sistem opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, iako je ovaj termin napušten uz demokratske promjene i većina institucija iz ove oblasti je zadržala pojam civilne zaštite. Civilna zaštita predstavlja dio vladinog sigurnosnog sektora u sistemu zaštite i spašavanja. Sam pojam sistema zaštite i spašavanja ima svoju upotrebu u institucijama na državnom nivou, koje su uspostavljene s ciljem koordinacije rada entitetskih tijela civilne zaštite, odnosno izgradnje sveobuhvatnog sistema zaštite i spašavanja. Osnova sistema sigurnosti, pored reformi odbrane i policije, ima za cilj jačanje efektivnosti i koordinacije sistema zaštite i spašavanja na nivou BiH. Sistem zaštite i spašavanja čine organi i tijela, institucije, Vijeće ministara kao i pravni subjekti i nevladin sektor. „Upravljanje ovim sistemom na svim nivoima političkog organizovanja u BiH je znatno otežan zbog različitosti u organiziranju rada“ (Bajramović, 2016:222). Sistem zaštite i spašavanja ima kompleksnu organizaciju kroz državne, entitetske, kantonalne, gradske i lokalne strukture.

Civilna zaštita se može tretirati kao **podsystem** u sklopu zaštite i spašavanja. „Civilna zaštita je komponenta, funkcija i organizacija nacionalnih sistema sigurnosti, a sam pojam djelimično opisuje njenu suštinu koja se sa stajališta djelatnosti, pravnog i psihološkog aspekta naglašava njen nevojni, neoružani karakter“ (Beridan, 2008:85).

Mjere zaštite i spašavanja su konstitutivni dio civilne zaštite. Snage civilne zaštite čine jedinice, štabovi i povjerenici. „ Civilna zaštita je planski organizirani dio sistema zaštite

od prirodnih i drugih nesreća koja obuhvata: organiziranje, pripremanje i učešće građana, preduzeća i drugih pravnih lica i profesionalnih službi, organiziranje i udruživanje na zaštiti i spašavanju ljudi, materijalnih dobara i okoliša od prirodnih i drugih nesreća, te njihovih posljedica. Civilna zaštita je humanitarnog i civilnog karaktera“ (Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara u BiH 50/08 čl.2, stav 2.).

➤ **Dokumenti od značaja za zaštitu i spašavanje:**

- Odluka o proglašenju stanja prirodne ili druge nesreće,
- Naredba o upotrebi snaga i sredstava civilne zaštite,
- Dokumenti od značaja za rad i djelovanje sistema zaštite i spašavanja,
- Procjena ugroženosti,
- Program razvoja,
- Plan zaštite i spašavanja.

„U Bosni i Hercegovini za organizovanje Civilne zaštite uvijek je poštovan međunarodno – pravni okvir. Od 1963. godine je Civilna zaštita bila u sastavu Ministarstva unutrašnjih poslova, a onda premještena u sastav Ministarstva odbrane, namjenjena za zaštitu i spašavanje od ratnih djelovanja, bila pod uticajem vojske i predsjednik Savjeta za Civilnu zaštitu je mogao biti samo general JNA. Raspadom SFRJ, Civilna zaštita ulazi u novu fazu razvoja, naročito 1999. godine kada izlazi iz resora odbrane“ (Huseinbašić, 2006:26).

Temelje organizacije civilne zaštite čine 4 nivoa a to su:

1. državni nivo (Ministarstvo sigurnosti- Sektor za zaštitu i spašavanje);
2. entitetski nivo i Brčko Distrikt (Federalna uprava civilne zaštite, Republička uprava civilne zaštite i Odjel javne sigurnosti Brčko distrikta);
3. kantonalne uprave civilne zaštite i
4. opštinske službe civilne zaštite.

U Republici srpskoj je civilna zaštita uređena Zakonom o civilnoj zaštiti (Sl. glasnik RS 20/97) i bila je dio sistema odbrane u ovom entitetu do 1998. godine kada je izdvojena, a

novi zakon o civilnoj zaštiti je donesen 2002. godine (Sl. glasnik RS br. 26/02). Civilna zaštita Republike srpske je organizovana na dva nivoa: na entitetskom i nivou grada/opštine. U Federaciji BiH je osnovana Federalna uprava civilne zaštite 2000. godine, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave (Sl. novine FBiH 48/99), a Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi od prirodnih i drugih nesreća je donesen 2003. godine (Sl. novine FBiH 39/03.). U Brčko distriktu BiH je civilna zaštita uspostavljena 2003. godine.

Federalna uprava civilne zaštite je otežana sa radom zbog složenosti i podjeljenosti na kantone i slabe koordinacije između njih, pandemija je pokazala sve nedostatke organizacije i rukovođenja. Federalna uprava civilne zaštite ima ulogu u suzbijanju koronavirusa kroz djelovanje Štaba civilne zaštite Federacije BiH. Proglašenje stanja nesreće na području Federacije BiH, proglašava Vlada Federacije BiH na prijedlog Štaba civilne zaštite. Njegov rad su otežavala vanredna stanja u svim kantonima ali se pokazala i neefikasnost kroz rad osoba čije profesije nisu u skladu sa nastalom pandemijom kao i nedostatak nabavke medicinske opreme i vakcina protiv virusa.

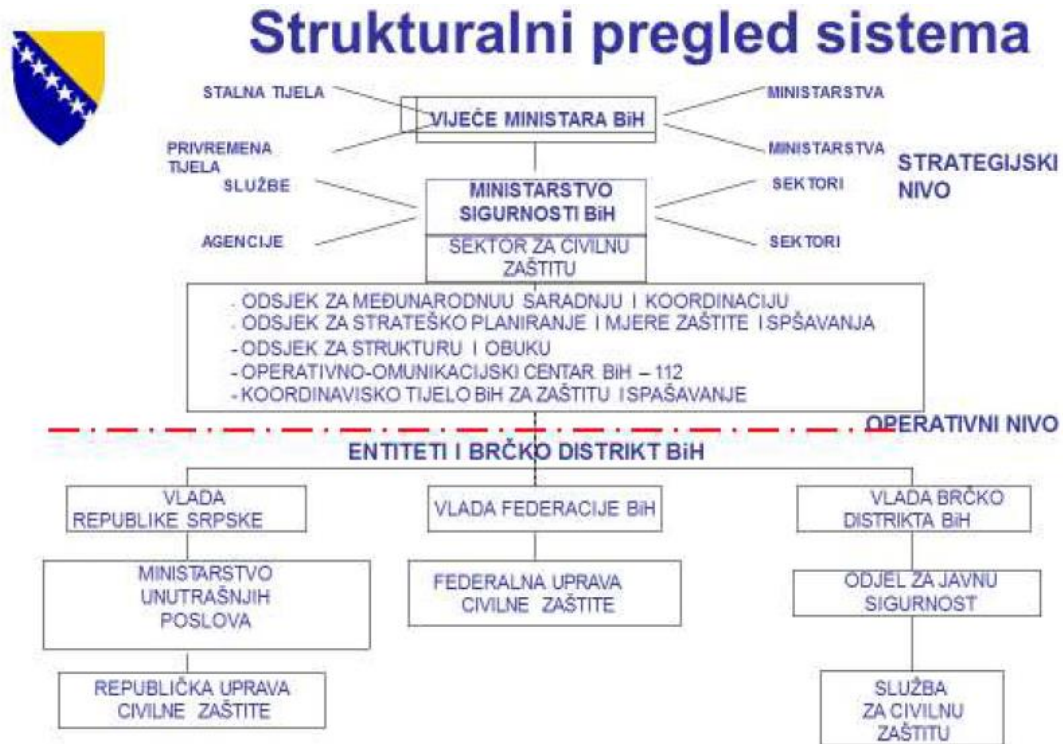
Finansiranje štabova civilne zaštite je uslovljeno političkom organizacijom države, gdje na državnom nivou obezbjeđuje Vijeće ministara BiH dok na entitetskim nivoima Vlada FBiH i Vlada RS.

Federalna uprava civilne zaštite jeste **decentralizirani sistem** vlasti koji postoji na više nivoa: nivo Federacije BiH, nivo kantona, nivo opština i nivo grada. Svaki nivo vlasti ima ustavna ovlaštenja da donosi propise, odnosno uređuje pitanja u svim oblastima pa i zaštiti i spašavanju. Struktura Opštinskog štaba civilne zaštite je: Komadant, načelnik i članovi opštinskog štaba CZ. Po nastanku nesreće, načelnik donosi Odluku o proglašenju stanja nesreće (na višim nivoima Vlada), što za Štab znači **aktiviranje**.

„Na nivou države BiH, u sklopu Ministarstva sigurnosti je formiran Sektor za civilnu zaštitu (Huseinbašić, 2009:73), koji je 2009. godine preimenovan u Sektor zaštite i spašavanja i usvojen od oba Doma Parlamenta kao i Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u BiH (Sl.glasnik BiH 50/08)“, sa kojim je civilna zaštita dobila centralno mjesto. Ovim zakonom se utvrđuju nadležnosti organa i institucija BiH u oblasti međunarodne saradnje, kao i saradnje i

koordinacije sa entitetskim upravama civilne zaštite i organima civilne zaštite Brčko distrikta. Strukturu rukovođenja u sistemu zaštite spašavanja čini Vijeće ministara BiH uz koordiniranje Ministarstva sigurnosti na državnom nivou, do nosioca upravljanja entiteta i Brčko distrikta BiH.

Shema br.2. Strukturalni pregled sistema zaštite i spašavanja BiH (Agić, 2009:3 prezentacija Zaštite i spašavanja na nivou BiH)

Ministarstvo sigurnosti kroz Sektor za zaštitu i spašavanje, obavlja stručne i administrativne poslove u oblasti zaštite i spašavanja, radi na osposobljavanju kadrova na međunarodnim vježbama i seminarima zaštite i spašavanja, uspostavlja neometan prijelaz granice sredstvima zaštite, prilikom traženja i pružanja međunarodne pomoći kao i saradnje na međudržavnoj koordinaciji sa susjednim državama. Sektor za zaštitu i spašavanje sačinjavaju odsjeci : Odsjek za međunarodnu saradnju i koordinaciju, Odsjek za strateško planiranje mjere zaštite i spašavanja i Odsjek za strukturu i obuku uz Operativno–komunikacijski centar BiH-112. U cilju prikupljanja podataka o opasnostima i pojavama koje mogu dovesti do prirodne nesreće ili neke druge, kao i distribucije

podataka sa nadležnim organima vlasti i operativnim centrima entiteta i Brčko distrikta BiH, formiran je Operativno- komunikacijski centar -112.

„Sektor za zaštitu i spašavanje je uradio Metodologiju za izradu i procjenu ugroženosti BiH od prirodnih ili drugih nesreća, te usvojio pravilnike i upustva koja će biti od koristi za oblast zaštite i spašavanja BiH“ (Sl.glasnik BiH 86/09).

➤ **Okvirnim zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara u BiH su utvrđene slijedeće nadležnosti i obaveze:**

- ✓ nadležnost Ministarstva sigurnosti BiH;
- ✓ nadležnost Vijeća ministara BiH;
- ✓ nadležnosti i obaveze institucija BiH u oblasti zaštite i spašavanja;
- ✓ obaveza formiranja Koordinacionog tijela BiH za zaštitu i spašavanje i njegove nadležnosti;
- ✓ obaveza uvođenja jedinstvenog evropskog broja za hitne situacije 112 i uspostavljanje Operativno – komunikacijskog centra BiH – 112;
- ✓ način finansiranja sistema zaštite i spašavanja na državnom nivou;
- ✓ donošenje i usklađivanje planova i programa zaštite i spašavanja.

U skladu sa Okvirnim zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara u BiH (član 16.), na državnom nivou je formirano Koordinaciono tijelo BiH kao operativno i stručno tijelo Vijeća ministara. Sastoji se od od devet članova Vijeća ministara, po pet članova predstavnika entitetskih vlada i dva člana predstavnika Vlade Brčko distrikta (ukupno 21 član). Koordinaciono tijelo koordinira i rukovodi akcijama zaštite i spašavanja na državnom nivou, na zahtjev entiteta ili Brčko distrikta predlaže Vijeću ministara BiH, stanje prirodne nesreće ili neke druge, kao i njen prestanak na teritoriji BiH. Upravljanje i odluke su u nadležnosti entiteta i Brčko distrikta od pravne regulative do materijalnih i edukacijskih priprema. Međutim, Koordinaciono tijelo je, zbog čestog nedostatka kvoruma, bilo onemogućeno u radu pa je došlo do izmjene u njegovom sastavu. Za članove Koordinacionog tijela su izabrani rukovodeći državni službenici, nivoa pomoćnika ministra i direktora ili zamjenika direktora upravne organizacije Vlade

ili nadležnog ministarstva. Tako je drugi saziv Koordinacijskog tijela BiH potvrđen odlukom Vijeća ministara BiH na 20. sjednici održanoj 18. septembra 2012. godine ("Službeni glasnik BiH", br. 85/12). Koordinaciono tijelo Bosne i Hercegovine za zaštitu i spašavanje je tokom 2014. godine imalo problema u svom radu. Radi se o problemima uglavnom političke prirode i različitog razumijevanja uloge Koordinacionog tijela zbog čega često nije bilo konsenzusa u donošenju odluka. Prema pisanju medija (Klix, 12.04.2021.), ovo tijelo se nije sastalo od decembra 2020. godine, koje se na početku pandemije bavilo pitanjima zaštite od koronavirusa, a sad se postavlja pitanje da li ga ima i čime se bavi? U toku je formiranje novog saziva, zbog nedostatka članova kao i predsjedavajućeg, problem kvoruma za odlučivanje i koordinaciju i nova odluka bi se trebala naći uskoro na dnevnom redu Vijeća ministara BiH.

U Bosni i Hercegovini je **civilno - vojna saradnja** zasnovana na Zakonu o odbrani (Sl.glasnik 88/05), Zakonu o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (Sl.novine FBiH 39/03 i 22/06) i Zakonom o civilnoj zaštiti (Sl.glasnik RS 26/02). Oružane snage mogu djelovati samoinicijativno kada su ugroženi objekti u prirodnim ili drugim katastrofama, i po pozivu civilnih organa kao pomoć civilnoj zaštiti. Po odluci vrhovne komande (Predsjedništvo BiH), Ministar odbrane donosi odobrenje za pomoć Oružanih snaga u Civilnoj zaštiti. Ministarstvo odbrane BiH ima značajnu ulogu u oblasti reagovanja na prirodne ili druge nesreće. U slučaju prirodnih i drugih nesreća širih razmjera, kada civilne strukture zaštite i spašavanja sa svojim snagama, resursima i kapacitetima nisu u stanju pružiti adekvatan odgovor, uključuju se OS BiH.

Efikasan sistem zaštite i spašavanja na državnom nivou nemamo, postoji samo koordinacija koja nema uticaj na rad nižih organa vlasti. Sama problematika organizacije civilne zaštite u BiH jeste da se ostvare politički ciljevi, a ne da se radi na efikasnosti sigurnosnog sistema. Potrebna je bolja koordinacija na nivou BiH s ciljem usklađivanja naredbi i odluka entiteta i Brčko distrikta, kao i izgradnja jedinstvene metodologije za entitete, kantone, gradove. Veoma važan aspekt jeste podići svijest građana kroz informisanje javnosti, kadrovski popuniti štabove i ojačati saradnju civilnih i vojnih struktura. „Upravljanje i rukovođenje u BiH je dodatno multiplicirano jer je **politički sistem nedovršen, uređenje diskutabilno tako da sistem sigurnosti nije zaokružen**“ (Huseinbašić, 2006:34).

3. REVIZIJA FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA INSTITUCIJA SIGURNOSTI U BiH

3.1. Rad i aktivnosti Ureda za reviziju institucija BiH

Ured za reviziju institucija BiH je nezavisna, profesionalna i nepolitična institucija uspostavljena s ciljem promoviranja transparentnog i odgovornog upravljanja javnim resursima putem obavljanja revizija koje su zasnovane na principima efikasnosti, ekonomičnosti i vladavini prava. Ured je nepolitičan i ne smije podržavati ili biti u vezi s bilo kojom političkom strankom. U obavljanju svojih dužnosti i provođenju nadležnosti u skladu sa Zakonom o reviziji (Sl. glasnik BiH, 12/06), Ured je nezavisan i ne podliježe upravljanju ili kontroli bilo kojeg drugog lica ili institucije. Temeljni principi nezavisnosti vrhovnih institucija za reviziju definisani su ISSAI okvirom i to Limskom deklaracijom (ISSAI 1) i Meksičkom deklaracijom (ISSAI 10). „Limskom deklaracijom (ISSAI 1): Vrhovne institucije za reviziju mogu postići svoje ciljeve objektivno i efikasno samo ako su nezavisne od subjekta revizije i zaštićene od vanjskog uticaja. Meksička deklaracija o nezavisnosti vrhovnih institucija za reviziju definiše osam principa nezavisnosti revizije javnog sektora „ (Kratki vodič kroz Ured za reviziju institucija BiH, maj 2019. godina) :

1. Postojanje odgovarajućeg i djelujućeg ustavnog i zakonskog okvira;
2. Nezavisnost rukovodilaca vrhovne institucije za reviziju i njenih članova;
3. Dovoljno širok mandat i puna sloboda u vršenju funkcije vrhovne institucije za reviziju;
4. Neograničen pristup informacijama;
5. Prava i obaveze u pogledu izvještavanja o svom radu;
6. Sloboda u odlučivanju o sadržaju izvještaja i vremenu njihovog objavljivanja i distribuisanja;
7. Postojanje efektivnih mehanizama za praćenje realizacije preporuka;
8. Finansijska i upravljačka autonomija i raspoloživost odgovarajućih ljudskih, materijalnih i finansijskih resursa.

Glavni cilj Ureda je da, provođenjem revizije osigura nezavisna mišljenja o izvršenju budžeta i finansijskim izvještajima, doprinosi pouzdanom izvještavanju i nastojanju da se javna sredstva troše na pravilan i efikasan način, a uočeni nedostaci otklanjaju blagovremeno i efektivno. „Revizija i provjera informacija uglavnom se bavi pouzdanošću finansijskih informacija pri čemu se, polazeći od neovisnosti i profesionalnosti revizora, povećava njihova vjerodostojnost“ (Wiliam F. Messier 2000 : 9). Generalni revizor donosi svake godine, nakon konsultacije sa svojim zamjenicima, godišnji plan revizije Ureda za narednu godinu (član 12. Zakona o reviziji BiH). Plan revizije dostavlja se parlamentarnim komisijama (u formi informacije), prije početka finansijske godine. Parlamentarne komisije predstavljaju instrumente putem kojih se unapređuje javna odgovornost i jača uloga institucija za reviziju. Političkom pažnjom koja dolazi iz Parlamenta BiH, vrši se pritisak na vlast i doprinosi povoljnijem okruženju za realizaciju preporuka revizije. Ured za reviziju dostavlja Parlamentarnoj skupštini BiH, pojedinačne izvještaje o finansijskim revizijama, izvještaje o reviziji učinka, izvještaje o specijalnim revizijama, godišnje izvještaje o izvršenju budžeta, godišnje revizorske izvještaje o glavnim nalazima i preporukama. Parlamentarna skupština BiH može zahtijevati da Ured obavi specijalnu reviziju ali Ured odlučuje da li će takvu reviziju obaviti i pismeno obavještava podnosioca zahtjeva. Generalni revizor sa svojim zamjenicima i relevantim osobljem Ureda, prisustvuje sjednicama na kojima se razmatraju izvještaji o reviziji. Parlamentarna skupština BiH je na ovim sjednicama usvojila niz značajnih zaključaka kojima se institucije BiH, obavezuju na realizaciju preporuka sadržanih u izvještajima finansijske i revizije učinka. Generalnog revizora i dva zamjenika, imenuje Parlamentarna skupština BiH na mandat od sedam godina. Svi izvještaji Ureda, su javno dostupni na web stranici Ureda – www.revizija.gov.ba.

Ured u skladu sa Zakonom o reviziji je dužan primjenjivati Okvir međunarodnih standarda institucija za reviziju - ISSAI okvir, koji predstavlja skup profesionalnih standarda i smjernica za revizore javnog sektora, koje zvanično usvaja i objavljuje Međunarodna organizacija vrhovnih institucija za reviziju – INTOSAI. Ured za reviziju institucija BiH je dao značajan doprinos unapređenju poslovanja i finansijske discipline budžetskih korisnika, povećanju transparentnosti finansijskih informacija i poslovanja

institucija, te uspostavljanju institucionalnog okvira za prevenciju i borbu protiv korupcije.

Ukazivanjem na nepravilnosti u radu institucija BiH, objavljivanjem izvještaja te davanjem konkretnih nalaza i preporuka, **Ured za reviziju institucija BiH je dao doprinos u** : uspostavljanju i primjeni sistema trezorskog poslovanja, unapređenju IT sistema i strategija, unapređenju transparentnosti i zakonitosti u korištenju javnih sredstava, aktivnijem pristupu institucija u borbi protiv korupcije i prevara, izmjenama propisa koji regulišu radno – pravni status, uspostavljanju zakonodavnog okvira za poslovanje institucija (donošenje Zakona o plaćama i naknadama u institucijama BiH, Zakona o javnim nabavkama, Zakona o internoj reviziji, pravila za rashode po budžetskim pozicijama). „Ured je tokom 2019 – 2020 godine bio predmetom kolegijalnog pregleda – profesionalne ocjene rada, koju je organizovala SIGMA sa timom eksperata, gdje su rezultati pregleda predstavljali inpute novog strateškog plana razvoja Ureda. Ključno pitanje za Ured za reviziju u pogledu strateškog razvoja i dalje predstavlja ustavni status. Prema mišljenju SIGME, zakon kojim se propisuje rad Ureda za reviziju institucija BiH je dobro sačinjen i daje nezavistan status, opseg djelovanja i mandat za reviziju ali Ured i dalje nema svoje uporište u Ustavu BiH što predstavlja moguću prijetnju da nezavisnost Ureda nije dovoljno zaštićena“ (Izvještaj o aktivnostima Ureda za reviziju institucija BiH za 2020. godinu : 10 str.). Ured za reviziju pregleda finansijske izvještaje i pripadajuće račune institucije s ciljem procjene da li su finansijski izvještaji pouzdani i da li bilansi odražavaju rezultate izvršenja budžeta. Ured procjenjuje da li rukovodioci institucija BiH, primjenjuju zakone i propise, koriste sredstva za odgovarajuće namjene, ocjenjuje finansijsko upravljanje, funkcije interne revizije i sisteme interne kontrole. **U finansijskim revizijama, Ured daje dvije vrste mišljenja:** mišljenje o finansijskim izvještajima i mišljenje o usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija sa značajnim zakonima i drugim propisima kojima se subjekt revizije rukovodi. Izvještaji finansijske revizije, pored mišljenja, sadrže i nalaze obavljene revizije i **preporuke putem kojih Ured poziva odgovorne na poduzimanje aktivnosti s ciljem eliminisanja revizijom uočenih nedostataka.**

Ciklus finansijske revizije se planira iz dva dijela: **prethodna i završna revizija.** Prethodnom revizijom se obuhvaća određeno razdoblje tekuće godine, gdje se vrši ocjena

sistema internih kontrola i procjena rizika kod subjekta revizije. Subjekt revizije se informiše o slabostima koje nije moguće otkloniti do sačinjavanja finansijskog izvještaja, ali iste subjekti mogu uzeti u obzir u poslovanju za narednu proračunsku godinu. „Revizori prate šta se događa sa preporukama koje su iznesene u prethodnim revizijama. U svakoj reviziji se provjerava je li postupljeno prema ranije datim preporukama i jesu li riješeni problemi i o tome se posebno izvještava. Kod pisanja preporuka (naloga, mišljenja, prijedloga) se mora imati na umu da li se mogu provesti i rezultirati poboljšanjima“ (Krašić, Žager 2009:204). Nakon obavljene završne revizije, radi se izvještaj o provedenoj finansijskoj reviziji i javno objavljuje. Osnovno je pravilo da se način pisanja prilagodi korisnicima izvještaja. Svi oni imaju različita znanja i i očekivanja od revizije. Ured u segmentu finansijske revizije, nastoji detektirati ključne probleme u primjeni propisa kroz analizu istih, kao i ocjeni potrebe za izmjenama propisa koji su u primjeni zbog poteškoća koji se javljaju u praksi.

Shema br.2. Prikaz aktivnosti Ureda za reviziju institucija BiH u 2020. godini (Izvještaj o aktivnostima Ureda za reviziju institucija BiH za 2020. godinu, mart 2021:6)

Zakon o reviziji institucija Bosne i Hercegovine (Sl. glasnik BiH 12/06), dio članova pomenutog Zakona, važnih za razumjevanje uloge i rada revizije:

□ Član 5. (**Finansiranje Ureda za reviziju**): “Ured za reviziju u skladu sa odredbama Zakona o finansiranju institucija BiH (Sl. glasnik BiH 61/04), priprema nacrt svog godišnjeg budžeta i dostavlja parlamentarnoj komisiji na odobravanje. Nakon dobivanja odobrenja parlamentarnih komisija, prema rokovima iz Zakona o finansiranju institucija BiH, dostavlja Ministarstvu finansija i trezora BiH nacrt svog budžeta radi uvrštenja u Budžet”.

□ Član 7. (**Imunitet i izuzimanje odgovornosti**): “(1)Revizori nisu odgovorni za djela ili propuste počinjene tokom obavljanja svojih dužnosti. (2)Ovim se izuzimanjem neće zaštititi od odgovornosti revizor koji je tokom svoje službe zatečen u počinjavanju kaznenog djela. (3) Ured za reviziju će osoblju protiv kojeg je pokrenut sudski postupak za djela ili propuste počinjene tokom obavljanja svojih dužnosti, prema ovome Zakonu nadoknaditi sve sudske troškove, pod uslovom da je osoba oslobođena krivnje“.

□ Član 8. (**Nadležnosti Ureda za reviziju**): „za finansijske revizije (član 13. ovoga Zakona); za revizije učinka (članom 14. ovoga Zakona); za druge specifične revizije“ (propisane članom 17. i 18. ovoga Zakona).

□ Član 13. (**Finansijska revizija**) :“(1) Prilikom obavljanja revizije, Ured za reviziju, u skladu s usvojenim revizorskim standardima, pregleda finansijske izvještaje i pripadajuće račune institucija kod kojih se obavlja revizija, s ciljem procjene da li su finansijski izvještaji pouzdani i da li bilansi u potpunosti odražavaju rezultate izvršenja Budžeta. (2) Ured za reviziju procjenjuje da li rukovodioci institucija BiH primjenjuju zakone i propise, koriste sredstva za odgovarajuće namjene, ocjenjuje finansijsko upravljanje, funkcije interne revizije i sisteme interne kontrole. (3) Ured za reviziju provodi prethodnu reviziju tokom finansijske godine, uključujući praćenje primjene preporuka iz prethodnih revizija i analizu mjera preduzetih na osnovu tih preporuka“.

□ Član 14. (**Revizija učinka**) :“Ured za reviziju ima pravo izvršiti pregled ili ispitivanje (reviziju učinka) određenog aspekta poslovanja cijele ili dijela institucije, programa ili aktivnosti, u pogledu ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti s kojim ta institucija koristi svoje resurse i o tome izvijestiti na način utvrđen u članu 16. ovog Zakona“.

□ Član 15. (**Komentari o nacrtu izvještaja**):“ (1) Ured za reviziju prije završetka konačnog revizorskog izvještaja priprema nacrt revizije, koji dostavlja rukovodiocu institucije BiH radi davanja komentara. (2) Komentar institucije BiH o nacrtu izvještaja o reviziji iz stava (1) ovog člana dostavlja se Uredu za reviziju u roku od 15 dana nakon prijema nacrta izvještaja ili u dužem roku o kojem odluči Ured za reviziju. Ured za reviziju dužan je da razmotri ove komentare prije pripreme konačnog izvještaja i, u slučajevima neslaganja, u konačni izvještaj uvrsti relevantne komentare“.

□ Član 16. (**Izvještavanje o revizijama**) :“ (1) Ured za reviziju dužan je dostaviti izvještaj revidiranoj instituciji i Parlamentu. Izvještaj se istovremeno dostavlja Vijeću ministara i Predsjedništvu, a može se dostaviti i svakoj drugoj nadležnoj instituciji. Ured za reviziju će izvještaje o reviziji učiniti javnim nakon njihovog podnošenja“.

□ Član 18. (**Specijalne revizije**) : „(1) Parlament ili parlamentarna komisija mogu u bilo koje vrijeme zahtijevati da Ured za reviziju obavi specijalnu reviziju. (2) Ured za reviziju odlučuje da li će obaviti specijalnu reviziju iz stava (1) ovog člana i o tome pismeno obavještava podnosioca zahtjeva, u skladu s članom 16. ovog Zakona“.

□ Član 46. (**Koordinacioni odbor**):“ (1) Ovim Zakonom osniva se Koordinacioni odbor vrhovnih institucija za reviziju (u daljnjem tekstu: Koordinacioni odbor), koji čine generalni revizori i zamjenici generalnih revizora ureda za reviziju institucija BiH, Republike srpske i Federacije Bosne i Hercegovine. (2) Koordinacionim odborom predsjedava generalni revizor Ureda za reviziju, a u odsustvu, njegov ovlašteni predstavnik. (3) Nadležnosti Koordinacionog odbora su: a) uspostavljanje konzistentnih vodiča i uputstava zasnovanih na INTOSAI revizijskim standardima; b) razmjena profesionalnih iskustava i težnja ka osiguranju konzistentnog kvaliteta revizije; c) organizacija i koordinacija razvojnih aktivnosti sva tri ureda za reviziju; d) dodjeljivanje revizorske odgovornosti za zajedničke aktivnosti; e) određivanje predstavljanja u međunarodnim tijelima. (4) Koordinacioni odbor donosi odluke konsenzusom. Svaki ured za reviziju ima po jedan glas. (5) Stručne i administrativno-tehničke poslove za potrebe Koordinacionog odbora osigurava Ured za reviziju. (6) Troškove Koordinacionog odbora i osiguravanja stručnih i administrativno-tehničkih poslova zajednički snose institucije za reviziju, na osnovama koje će definirati Koordinacioni odbor.

3.2. Pregled mišljenja Ureda za reviziju u finansijskim izvještajima institucija sigurnosti u vremenskom razdoblju od 2014 – 2019. godine

Naziv institucije	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Ministarstvo odbrane BiH	Mišljenje sa rezervom i skretanjem pažnje	Mišljenje sa rezervom i skretanjem pažnje	Mišljenje sa rezervom i skretanjem pažnje	Mišljenje sa rezervom i skretanjem pažnje	Mišljenje sa rezervom i skretanjem pažnje	Mišljenje sa rezervom i skretanjem pažnje
Ministarstvo sigurnosti BiH	Mišljenje sa rezervom i skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Mišljenje sa rezervom i skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje
Granična policija BiH	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Mišljenje sa rezervom i skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje
Služba sa poslove sa strancima BiH	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Mišljenje sa rezervom i skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Mišljenje sa rezervom i skretanjem pažnje
Državna agencija za istrage i zaštitu BiH	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Mišljenje sa rezervom i skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje
Agencija za policijsku podršku BiH	Pozitivno mišljenje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje

Naziv institucije	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Agencija za forenzička ispitivanja BiH	Pozitivno mišljenje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje
Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Mišljenje sa rezervom i skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje
Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova BiH	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje

Tabela br.1. Pregled datih mišljenja uzetih iz finansijskih izvještaja od 2014. do 2019. godine sa službene web stranice Ureda za reviziju www.revizija.gov.ba

Kada se revizorsko mišljenje koristi da se prenese razina uvjerenja, mišljenje se daje u standardiziranom formatu. Mišljenje može biti sa **kvalifikacijom ili bez kvalifikacije**. Mišljenje sa kvalifikacijom može biti s rezervom (uslovno mišljenje), u slučaju kada revizor se ne slaže sa ili nije u mogućnosti dobiti odgovarajuće dokaze o određenim stavkama u okviru predmeta. **Negativno mišljenje** – u slučaju kada je revizor dobio odgovarajuće dokaze i zaključio da su odstupanja ili pogrešni iskazi bilo pojedinačno ili skupno sveprisutni. **Suzdržavanje od mišljenja** – kada revizor nije u mogućnosti dobiti odgovarajuće revizorske dokaze zbog ograničenja obima ili neizvjesnosti koje je sveprisutno (Godišnji izvještaj o glavnim nalazima i preporukama za 2014. godinu Ureda za reviziju BiH).

U 2019. godini, od revidiranih 75 institucija, Ured je za njih devet dao mišljenja s rezervom (dva mišljenja s rezervom i sedam s rezervom i skretanjem pažnje) - pri čemu je svih devet dobilo mišljenje s rezervom na usklađenost sa zakonima i propisima, dok je jedna institucija dobila mišljenje s rezervom i na finansijske izvještaje i na usklađenost. Kod 44 institucije Ured je izrazio pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje, dok je 21 institucija dobila čisto pozitivno mišljenje. U jednom slučaju, uslijed ograničenosti obima revizije, Ured se suzdržao od davanja mišljenja (OSA).

3.3. Finansijski izvještaji institucija sigurnosti

▪ „Mišljenje o **finansijskom izvještaju Ministarstva odbrane** za 2019. godinu se prikazuje istinito i fer u svim materijalnim aspektima, finansijsko stanje imovine, obaveza i izvora sredstava na 31.12.2019.godine i izvršenje budžeta za godinu koja se završava na navedeni datum, u skladu je sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja“ (Izvještaj o obavljenoj finansijskoj reviziji MO za 2019. godinu Ureda za reviziju BiH). Ministarstvo je prema datim mišljenjima u finansijskim izvještajima iz tabele, imalo u periodu od 2014 – 2019. godine **mišljenje sa rezervom uz skretanje pažnje**.

U finansijskom izvještaju za 2019.godinu, osnova za mišljenje s rezervom su: **nepopravilnosti kod provođenja procedura javnih nabavki**, skretanje pažnje na popis i **evidentiranje potraživanja** u poslovnim knjigama, **nije uspostavljen efikasan sistem internih kontrola i evidentiranja po zaključenim sporazumima za naturalne donacije**. Ključno pitanje revizije jeste, da **problematika perspektivne i neperspektivne nepokretne vojne imovine** još uvijek nije riješena, opterećuje budžet Ministarstva, s obzirom na to da rješavanje iste ne zavisi od Ministarstva nego **od volje političkih autoriteta** u Bosni i Hercegovini. **Ured za reviziju je i prethodnih godina u izvještajima Ministarstva, ukazivao na neriješen status vojne imovine**. Neriješen status imovine, osim problema angažovanja sredstava za njeno održavanje i osiguranje, predstavlja i problem sa aspekta knjigovodstvenih evidencija i vršenja popisa, a što sve zajedno **predstavlja izuzetno visok rizik** za eventualne zloupotrebe i nesavjestan odnos

pri raspolaganju imovinom. Ova problematika, koja je jedan od segmenata opšte problematike državne imovine, ima veliki značaj sa aspekta registracije imovine, vlasništva i evidentiranja u poslovne knjige Ministarstva, te popisa stalnih sredstava i imovine, što sve skupa utiče na tačnost i pouzdanost finansijskih izvještaja ovog Ministarstva.

Nepokretna perspektivna vojna imovina: Odlukom Predsjedništva BiH o veličini, strukturi i lokacijama Oružanih snaga BiH (Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o veličini, strukturi i lokacijama OS BiH, broj: 01-50-1-1067-27-10/12 od 18. 04. 2012. godine) **definisane su 63** (41 u Federaciji BiH i 22 u Republici srpskoj) lokacije vojne namjene **koje su perspektivne za OS BiH i koje trebaju biti knjižene kao vlasništvo** Ministarstva. Revizori su napomenuli u izvještaju da je i novim Pregledom odbrane, kojeg je usvojilo Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, utvrđeno 57 lokacija perspektivne nepokretno vojne imovine, što je za šest lokacija manje u odnosu na Odluku Predsjedništva BiH. U saradnji sa Pravobranilaštvom BiH, potrebno je iskoristiti sve pravne lijekove i mehanizme kako bi se ishodio upis prava vlasništva nad predmetnim nekretninama u **korist** Bosne i Hercegovine. Sve relevantne institucije, dužne su preduzeti radnje iz svoje nadležnosti kako bi se konačno riješilo pitanje raspolaganja pravima i obavezama na nepokretnoj imovini, te omogućilo ispravno iskazivanje stalnih sredstava u skladu sa računovodstvenim propisima. U Izvještaju su date preporuke u cilju otklanjanja uočenih nepravilnosti. Ministarstvo je postupilo u skladu sa članom 16. tačka 3. Zakona o reviziji institucija BiH i obavijestilo o preduzetim aktivnostima na realizaciji datih preporuka u cilju prevazilaženja nepravilnosti identifikovanih u izvještaju. Ministarstvo je, kao i prethodnih godina, **izradilo Integralni akcioni plan za otklanjanje utvrđenih nedostataka** u izvještaju o finansijskoj reviziji za 2018. godinu (IAP 2018) koji sadrži zapažanja i preporuke revizije, odgovor rukovodstva o datim preporukama i mjere za otklanjanje utvrđenih propusta sa preciznim rokovima u cilju realizacije datih preporuka. **REVIZORSKA PREPORUKA:** „Potrebno je nastaviti aktivnosti vezano za donošenje novog pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Ministarstvu u skladu sa Pregledom odbrane koji je donijelo Predsjedništvo BiH.

Ministarstvu ponovo, kao i prethodnih godina, nije odobren Aneks budžetskog zahtjeva za modernizaciju Oružanih snaga, iako su dostavljena detaljna obrazloženja potrebnih sredstava i posljedice koje mogu nastati zbog nedostatka sredstava namijenjenih za modernizaciju Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. S obzirom na to da je procedura usvajanja budžeta za 2019. godinu dovršena tek krajem 2019.godine, Ministarstvo se u 2019. godini finansiralo na osnovu odluka Ministarstva finansija i trezora BiH o privremenom finansiranju, a u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija BiH. Učinci privremenog finansiranja su bili izrazito nepovoljni za Ministarstvo. Raspoloživa finansijska sredstva su bila nedovoljna za pokrivanje osnovnih personalnih i režijskih troškova Ministarstva. Zbog toga je Ministarstvo bilo prinuđeno hitno preduzeti niz neophodnih mjera kako bi se racionalizirali i smanjili svi rashodi te negativni učinci privremenog finansiranja sveli na najmanju mjeru. Tako su, u skladu sa Odlukom o izmjeni i dopuni Odluke o višegodišnjem projektu nabavke helikoptera za Ministarstvo i Oružane snage Bosne i Hercegovine (Sl. glasnik BiH 10/20), iz odobrenog budžeta za 2019. godinu prebačena sredstva u iznosu od 1.374.800 KM za nabavku helikoptera po već odobrenom višegodišnjem projektu. Prestrukturisanjem sredstava iz odobrenog budžeta za 2019. godinu, prebačena su sredstva u iznosu od 5.000.000 KM za nabavku opreme, na osnovu Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o odobravanju sredstava finansiranja i dinamike realizacije višegodišnjeg projekta „Osiguranje i unapređenje operativnosti motornih vozila Oružanih snaga BiH“ s periodom realizacije 2016–2018. Ostatak sredstava je prestrukturisan unutar budžetskih pozicija tekućih izdataka. Analizirajući uzroke i obrazloženja zahtjeva za prestrukturisanja rashoda, ista su **ocijenjena kao opravdana.**

Prema objavljenim informacijama u medijima (RADIOSARAJEVO.BA/VIJESTI, 14.05.2021.godine), OS BiH i Ministarstvo odbrane provode tri kapitalna projekta, nabavku novih helikoptera, motornih vozila (zamjena i novih) i remont helikoptera. Važnost ovih projekata je ključna za održavanje i razvoj operativnih sposobnosti OS BiH. Vijeće ministara BiH je nedavno donijelo odluku o izmjeni gore pomenute Odluke, tako da je produžen rok za provođenje projekta do 2022. godine.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Potrebna je ažurnost evidentiranja izdataka (kao i svih izdataka koji se isplaćuju putem blagajne) i ažurnost podnošenja zahtjeva za refundaciju troškova putovanja, u slučajevima kada organizator snosi troškove, podići na viši nivo u cilju minimiziranja rizika netačnog iskazivanja ovih izdataka i potraživanja. Neophodno je redovno vršiti sravnjenje potraživanja i uplata po istim te pravovremeno preduzimati sve neophodne aktivnosti kako bi se potraživanja Ministarstva i naplatila. Ministarstvo je dužno da pored popisa stalnih sredstva i zaliha pažnju posveti i popisu potraživanja i obaveza, preduzme potrebne mjere na rješavanju i unapređenju konstatovanih slabosti. Procjenu vrijednosti javnih nabavki treba vršiti na odgovarajući način, uz prethodno istraživanje tržišta, kako se ne bi bespotrebno rezervisala sredstva u slučajevima precijenjene nabavke odnosno poništavali postupci u slučaju podcijenjene vrijednosti nabavke. Posvetiti više pažnje planiranju javnih nabavki te blagovremenom pokretanju i provođenju kako bi se osiguralo nesmetano snabdijevanje Ministarstva i Oružanih snaga potrebnim robama i uslugama. Imenovane komisije u postupcima javnih nabavki, treba da posvete pažnju prilikom pregleda dostavljenih ponuda, vodeći računa o ispunjenosti uslova iz tenderske dokumentacije, kako bi se smanjio broj žalbi ponuđača, a time izbjeglo i produžavanje samih postupaka nabavki. Tehničke specifikacije vozila trebaju da budu takve da omogućavaju učešće drugih proizvođača vozila kako bi se ostvarila konkurencija i mogućnost takmičenja među ponuđačima, a time i povoljnije cijene roba. Ministarstvo je obavezno osigurati dosljednu primjenu propisa iz oblasti javnih nabavki pri provođenju postupaka javnih nabavki službenih vozila s ciljem najefikasnijeg korištenja javnih sredstava u vezi sa predmetom nabavke i njegovom svrhom“. (Izveštaj o obavljenoj finansijskoj reviziji MO za 2019. godinu Ureda za reviziju institucija BiH).

- U 2018. godini finansijski izvještaj MO, **ima osnovu za mišljenje s rezervom:**

Dio pokretne perspektivne vojne imovine nije vrijednosno evidentiran u poslovne knjige Ministarstva, s obzirom na to da proces procjene imovine **još uvijek nije završen.**

Skretanje pažnje: Pojedine pozicije izdataka nisu iskazane po strukturi određenoj budžetom Ministarstva i Pravilnikom o računovodstvu budžeta institucija BiH; Popis potraživanja i obaveza nije u cijelosti izvršen u skladu s važećim propisima o vršenju popisa i samom svrhom popisa; Slabosti i nedostaci kod pojedinih procedura javnih

nabavki roba, usluga radova i informacionih sistema te **sistemske slabosti internih kontrola u dijelu javnih nabavki**. Radni sporovi u vezi sa formacijskim činovima i raspoređivanjem osoblja u Ministarstvu odbrane BiH prisutni su u kontinuitetu duži vremenski period, međutim, Ministarstvo nije preduzimalo odgovarajuće korektivne radnje u cilju prevencije sudskih sporova po ovom osnovu. Predmet ovih sporova je obračun i isplate plaća profesionalnih vojnih osoba koje su naredbama ministra odbrane BiH raspoređene na niži formacijski čin i takav angažman traje duže od dvije godine.

- U 2017. godini finansijski izvještaj MO, **ima osnovu za mišljenje s rezervom**: Nepokretna perspektivna vojna imovina nije procijenjena niti evidentirana u poslovnim knjigama. Takođe, dio pokretne perspektivne vojne imovine nije vrijednosno evidentiran u poslovne knjige Ministarstva, s obzirom na to da proces procjene imovine još uvijek nije završen. Popis sredstava, potraživanja i obaveza nije u cijelosti izvršen u skladu s važećim propisima o vršenju popisa i svrhom popisa, tako da nismo u mogućnosti potvrditi tačnost svih bilansnih pozicija. **Skretanje pažnje na**: Neriješeno pitanje nepokretne neperspektivne vojne imovine koja dodatno opterećuje budžet Ministarstva, čije rješavanje nije u njegovoj nadležnosti. Potencijalne obaveze u vezi sa sudskim sporovima. Slabosti kod realizacije novčanih i evidentiranja nenovčanih (naturalnih) donacija. Slabosti i nedostaci kod pojedinih procedura javnih nabavki roba, usluga radova i informacionih sistema te sistemskih slabosti internih kontrola u dijelu javnih nabavki. Potrebno je što prije okončati proces predaje neperspektivnih lokacija nepokretne vojne imovine u skladu sa Zakonom o odbrani i potpisanim sporazumom između vlada entiteta i Vijeća ministara BiH, kako Ministarstvo ne bi imalo troškove kojima su opterećene ove lokacije, kao i unaprijediti sistem internih kontrola vezano za javne nabavke. Ministarstvo je tokom 2017. godine postupalo u 109 parničnih sporova pred sudovima u BiH. Ministarstvu je preporučeno, da više pažnje posveti sporovima uz korištenje svih kapaciteta kao i saradnji sa Pravobranilaštvom BiH. Ministarstvo odbrane BiH treba posvetiti posebnu pažnju problematici upisa vlasništva nad nekretninama, kao i uspostavljanju kvalitetnijeg procesa upravljanja i praćenja realizacije donatorskih sredstava vodeći računa o mogućnosti korištenja raspoloživih donatorskih sredstava pri planiranju finansiranja određenih aktivnosti iz budžeta.

- U 2016. godini finansijski izvještaj MO, ima **osnovu za mišljenje s rezervom**:

Popis sredstava, potraživanja i obaveza nije u potpunosti izvršen u skladu sa važećim propisima; Dio pokretne perspektivne vojne imovine koja nije vrijednosno evidentirana u poslovne knjige Ministarstva, s obzirom na to da proces procjene imovine još uvijek nije završen. **Skretanje pažnje na:** Slabosti sistema internih kontrola vezano za procedure javnih nabavki u pogledu sistemskih slabosti i propusta prilikom sačinjavanja tenderske dokumentacije; slabosti kod realizacije novčanih i evidentiranja nenovčanih (naturalnih) donacija; dio koji se odnosi na potencijalne obaveze u vezi sa sudskim sporovima i neriješeni status nepokretne i pokretne neperspektivne vojne imovine koja dodatno opterećuje budžet Ministarstva, jer rješavanje nije u njegovoj nadležnosti. Preporučeno je da Ministarstvo intenzivira aktivnosti na uspostavljanju sveobuhvatnog evidentiranja i praćenja zaliha, u cilju uspostavljanja efikasnog sistema upravljanja zalihama, kao i sistemsko rješavanje pitanja smještaja aktivnih vojnih lica s ciljem racionalizacije troškova. S obzirom, na višegodišnji projekat nabavke usluga remonta helikoptera koji nije realizovan (pune tri godine od prvog tendera) i da je pokrenut novi postupak, skrenuta je pažnja Ministarstvu da preduzme sve aktivnosti i mjere koje će doprinijeti konačnoj realizaciji projekta, s obzirom na to da se svakim produženjem roka realizacije projekta povećava rizik finansijske mogućnosti realizacije istog.

- U 2015. godini finansijski izvještaj MO, ima **mišljenje sa rezervom i skretanjem pažnje na :**

Popis sredstava, potraživanja i obaveza nije u cjelosti izvršen u skladu sa važećim propisima; Dio pokretne perspektivne imovine koji nije evidentiran u poslovne knjige Ministarstva, s obzirom na to da proces procjene imovine još uvijek nije završen. **Skretanje pažnje:** slabosti kod realizacije novčanih i evidentiranja nenovčanih (naturalnih) donacija; proces javnih nabavki, koji još uvijek nije efikasan i pouzdan, a vezano za efikasnost sistema provođenje procedura javnih nabavki; neriješeni status nepokretne i pokretne neperspektivne vojne imovine koja dodatno opterećuje budžet Ministarstva, čije rješavanje nije u njegovoj nadležnosti.

Sistem internih kontrola⁵: Ministarstvo kontinuirano radi na unapređenju sistema internih kontrola, međutim, i dalje su uočene određene slabosti koje mogu imati uticaja na poslovanje i budžet Ministarstva kao npr. neriješeno pitanje imovine, probleme vezano za popis imovine; neadekvatno finansijsko upravljanja sredstvima iz ranijih perioda, kao i nedovoljno pouzdan i efikasan sistem javnih nabavki gdje su ponovo uočene određene slabosti. S obzirom na to da je na snagu stupio Pravilnik o uslovima nabavke i načinu korištenja službenih vozila u institucijama BiH Vijeća ministara, Ministarstvo je svoj ranije postojeći vozni park od 34 vozila uskladilo sa istim te je tokom 2015. godine Ministarstvo raspolagalo sa 22 vozila. Prekobrojna vozila Ministarstvo je ustupilo Oružanim snagama te pokrenulo proceduru prodaje viška vozila. Ministarstvo je uspostavilo evidenciju o količini utrošenog goriva po vozilu, kao i evidenciju, tj. finansijsko vođenje evidencije o obavljenim servisima. U odnosu na budžetom odobrena sredstva, izvršenje, budžeta iznosi gotovo 95%.

Kada je u pitanju nepokretna perspektivna vojna imovina (63 lokacije), a u skladu sa Odlukom Predsjedništva BiH (Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o veličini, strukturi i lokacijama OS BiH, broj: 01-50-1-1067-27-10/12 od 18.04.2012. godine) koje trebaju biti uknjižene kao vlasništvo Ministarstva, konstatovano je da Ministarstvo preduzima određene aktivnost vezano za prikupljanje imovinsko-pravne dokumentacije. Po prezentovanim podacima, trenutačno su na korištenju kod Oružanih snaga BiH 27 neperspektivnih lokacija, od kojih je 14 spremno za predaju vladama entiteta. Neperspektivne lokacije u znatnoj mjeri opterećuju Ministarstvo zbog izdvajanja značajnih finansijskih sredstava za čuvanje lokacija. Ostatak neperspektivne pokretne vojne imovine, po dogovoru, pripada entitetima. Ova imovina se, kao višak, rješava prodajom, donacijom ili uništavanjem.

---

⁵**Sistem internih kontrola** je jedinstven proces kojeg uvodi rukovodstvo i zaposleni institucije, a osmišljen je za pružanje razumnih uvjerenja da se u izvršavanju misije institucije postižu slijedeći opšti ciljevi: efikasne poslovne operacije, pouzdano finansijsko izvještavanje, usklađenost poslovanja sa zakonima i drugim propisima i zaštita imovine.

“Ministarstvu su date preporuke da u cilju uspostave efikasnog sistema javnih nabavki dodatno unaprijedi sve faze u postupcima, a posebno fazu planiranja (analize na bazi tržišnih uslova), preslikavanje stanja zaliha u skladištima u modul nije bilo dovoljno ažurno, potrebno je iznaći način da se isto učini što ažurnijim, a u cilju što efikasnijeg praćenja i upravljanja zalihama (Godišnji izvještaj Ureda za reviziju institucija BiH za 2015. godinu).

- U 2014. godini finansijski izvještaj MO, ima **osnovu za mišljenje sa rezervom**: Popis sredstava, obaveza i potraživanja nije u cjelosti izvršen u skladu sa važećim propisima; nije uspostavljen pouzdan i efikasan sistem javnih nabavki; dio pokretne perspektivne imovine nije uknjižen i procenjen u poslovne knjige Ministarstva kao i **skretanje pažnje na**: slabosti kod realizacije novčanih i evidentiranja neonovčanih (naturalnih) donacija; kao i evidentiranje rashoda robe, usluge i radove koji se odnose za narednu fiskalnu godinu. U ovoj godini su revizijom Ministarstva bile uočene slabosti u funkcionisanju sistema internih kontrola. Date su preporuke za eliminisanje slabosti i efikasnije djelovanje u ostvarenje ciljeva Ministarstva (prilaganje cjelokupne korenspondencije, pravdanje putnih naloga, sačinjavanje pouzdanih baza podataka za svako vozilo koje se koristi, korekcija i racionalizacija voznog parka u skladu sa odlukama Vijeća ministara, knjigovodstveno praćenje održavanja vozila, sve knjigovodstvene promjene na imovini se vrše na osnovu odluka ovlašćenih lica, preduzimanje mjera prema dobavljačima radi neispunjavanja ugovorenih obaveza, evidentiranje naturalnih donacija urediti pravilnikom ili drugim pravnim aktom da bi bilo sveobuhvatno - ovo je dio navedenih preporuka iz Godišnjeg izvještaja o glavnim nalazima i preporukama za 2014. godinu).

Ministarstvo je u periodu od 2014 – 2019. godine, pregledom finansijskih izvještaja, nastojalo realizovati date preporuke revizora izradom Akcionog plana za otklanjanje utvrđenih nedostataka. Ministarstvo odbrane je velika institucija, složena i veoma važna za sigurnost BiH. U skladu sa strategijom za borbu protiv korupcije, donesen je i novi Plan integriteta u borbi protiv korupcije. Ministarstvo radi na unapređenju efikasnosti poslovanja i realizaciji revizorskih preporuka.

▪ „Mišljenje o finansijskom izvještaju **Ministarstva sigurnosti za 2019. godinu** se prikazuje istinito i fer, u svim materijalnim aspektima, finansijsko stanje imovine, obaveza i izvora sredstava na 31.12.2019. godine i izvršenje budžeta za godinu koja se završava na navedeni datum, u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja“ (Izvještaj o obavljenoj finansijskoj reviziji Ministarstva sigurnosti za 2019. godinu Ureda za reviziju institucija BiH).

Finansijski izvještaj za 2019. godinu je dobio **osnovu za mišljenje s rezervom**: Nabavka opreme iz donatorskih sredstava izvršena je bez provođenja postupaka javnih nabavki propisanih Zakonom o javnim nabavkama, mada nisu ispunjeni uslovi za izuzeće.

Skretanje pažnje: Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji nije usklađen odlukama Vijeća ministara BiH; Interna revizija nije uspostavljena u skladu s relevantnim propisima; Prilikom zapošljavanja osoblja nije osigurana potpuna dosljednost pri primjeni propisa i transparentnosti postupka; Aktivnosti vezane za uspostavu AFIS i TETRA sistema ne provode se dovoljno efikasno duži niz godina. **REVIZORSKE PREPORUKE**:

„Preporučuje se Ministarstvu da u saradnji sa upravnim organizacijama u njegovom sastavu (GP, SIPA i DKPT) zauzme proaktivniju ulogu i uloži dodatne napore kako bi se **dugogodišnje pitanje policijskog dodatka** napokon riješilo i dovelo u zakonom predviđene okvire. Ministarstvo treba internim pravilima utvrditi nosioce aktivnosti i postupke konsultacija, koordinacije, odgovornosti i drugih aktivnosti, u procesu izrade novih ili ažuriranja postojećih pravnih propisa, kako bi se osiguralo efikasno i blagovremeno obavljanje poslova iz nadležnosti Ministarstva i upravnih organizacija u njegovom sastavu. Ministarstvo je dužno okončati aktivnosti vezane za usklađivanje Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji sa odredbama važećih odluka Vijeća ministara BiH. Ministarstvo je dužno uspostaviti funkciju interne revizije u skladu sa relevantnim propisima iz oblasti interne revizije. S obzirom na to da je budžet usvojen tek u decembru 2019. godine, Ministarstvo se tokom godine finansiralo na osnovu četiri tromjesečne odluke o privremenom finansiranju institucija BiH, a što je uticalo na realizaciju budžeta. Preporučuje se da isplate naknada za produženi rad dodjeljuju samo u iznimnim i opravdanim slučajevima, na transparentan i nediskriminatoran način u skladu sa propisima o radu. Preporučuje se da se unaprijede interne kontrole u pogledu jasnog i transparentnog obračuna putnih naloga, korištenja službenih vozila, usluga održavanja i

servisiranja vozila kako bi se izbjegli nepotrebni izdaci za vozila. Ministarstvu se preporučuje da usaglasi knjigovodstveno i stvarno stanje utvrđeno popisom i da blagovremeno evidentira promjene vezane za stalna sredstva. Ministarstvo je dužno osigurati potpunu transparentnost postupka zapošljavanja shodno relevantnim propisima. Preporučuje se Ministarstvu da otkloni nedostatke vezane za pripremu javnih nabavki i praćenje realizacije ugovora radi pravovremenog provođenja postupaka javnih nabavki“.

Ministarstvo nije blagovremeno provelo određene postupke javnih nabavki, te su nabavke usluga i roba vršene od dobavljača po ranije zaključenim ugovorima. Ministarstvo sigurnosti BiH i Ministarstvo unutrašnjih poslova Češke Republike potpisali su 7.8.2018. godine Memorandum o razumijevanju o korištenju novčanog dara osiguranog od strane Češke Republike, Bosni i Hercegovini za jačanje zaštite granice u vezi sa rješavanjem migrantske situacije. Prema Memorandumu, novčana sredstva u iznosu od 1.890.860 KM su namijenjena za kupovinu tehničke opreme za Graničnu policiju BiH, koja je naznačena na spisku potreba Ministarstva sigurnosti BiH koji je dostavljen MUP-u Češke Republike 25.6.2018. godine. Za koordinaciju ove saradnje zadužen je Kabinet ministra sigurnosti. Memorandumom je definisano da će Ministarstvo redovno obavještavati MUP RČ o načinu korištenja ovih novčanih sredstava, kako slijedi:

1. u završnom evaluacionom izvještaju, i to zaključno sa 31. decembrom 2018. godine i
2. redovno, ukoliko MUP RČ to izričito zahtijeva od Ministarstva, i to u roku od 15 dana od prijema takvog zahtjeva. Predmet ovog postupka je nabavka opreme (ručna termovizijska kamera, dvogled, mobilni termovizijski sistem, bespilotna letjelica sa termovizijom, led baterija, dnevna-noćna kamera za nadzor granice, uređaj za detekciju otkucaja srca, multigasni detektor za graničnu kontrolu), za potrebe Ministarstva sigurnosti BiH, a Granična policija je krajnji korisnik opreme. Provođenjem procedure javne nabavke za navedenu opremu, izabrani dobavljač je dopisom obavjestio Ministarstvo sigurnosti o načinu povrata PDV-a zaračunatog na isporučenu robu. Međutim, Ministarstvo je svojim dopisom obavijestilo dobavljača o svom stavu u pogledu obračuna PDV-a u smislu da nije ispravno da obračuna PDV na fakturi i ukoliko ispostavi takvu fakturu da će ista biti vraćena, s obzirom na to da je predmetni uvoz robe finansiran iz međunarodnog ugovora i da je po tom osnovu oslobođen carine i PDV-a. Ministarstvo u postupku revizije nije prezentovalo akt nadležne institucije kojim je

utvrđeno pravo na oslobađanje od plaćanja uvoznih dažbina. **REVIZORSKA PREPORUKA:** „Ministarstvo je obavezno osigurati dosljednu primjenu propisa iz oblasti javnih nabavki prilikom izbora vrste postupka. Po definiciji iz člana 10. Zakona o javnim nabavkama nisu bili ispunjeni uslovi za primjenu izuzeća“.

Evropska komisija je u izrazila spremnost da podrži uspostavljanje novog AFIS⁶ sistema u BiH, ali je podršku usloвила potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju između nadležnih institucija u BiH. Početkom 2018. godine spomenuti memorandum je potpisan. Formirana je radna grupa i kreiran je inicijalni Akcioni plan „Nabavka i instalacija opreme za sistem automatizovane identifikacije otisaka prstiju” (AFIS/APIS). Ministarstvo je provelo postupak nabavke održavanja AFIS sistema putem pregovaračkog postupka bez objave obavještenja, sa jedinim dobavljačem ovlaštenim za održavanje navedenog sistema. Održavanje sistema je iz godine u godinu sve skuplje i tehnički teže izvodivo.

REVIZORSKA PREPORUKA: „Preporučuje se Ministarstvu da provede neophodne aktivnosti u cilju što skorijeg uspostavljanja novog AFIS sistema s obzirom na to da je ekonomski neisplativo i da je tehnički sve teže osigurati stabilnost i sigurnost postojećeg sistema, čime je povećan rizik od ugrožavanja njegovog neometanog funkcionisanja“. Jedini domaći dobavljač koji je ekskluzivni zastupnik za održavanje TETRA⁷ sistema u proteklom periodu nije mogao da odgovori na sve zahtjeve od strane Ministarstva uz obrazloženje da su pouzdanost i stabilnost sistema narušeni i da je sistem dostigao kraj svog radnog vijeka, te da se osim nadogradnje dijelova sistema ništa ne može uraditi na poboljšanju pouzdanosti i stabilnosti. Uzimajući u obzir prethodno, Ministarstvo je prestalo da provodi postupke nabavke usluge održavanja TETRA sistema.

---

⁶ AFIS/APIS - Sistem automatske identifikacije putem otisaka prstiju i dlanova

⁷ TETRA - Sistem za profesionalne radiokomunikacije

Kako su se u 2017. godini pojavili novi kvarovi koji se nisu mogli prevazići, sistem je prestao sa radom. Provedene su aktivnosti demontaže opreme TETRA sistema kako bi se izbjegli bespotrebni troškovi zakupa releja, a kojima je prethodilo dobivanje neophodnih saglasnosti od institucija koje su koristile spomenuti sistem.

REVIZORSKA PREPORUKA : „Budući da TETRA sistem nije u funkciji neophodna je implementacija novih naprednih interoperabilnih digitalnih radiokomunikacionih sistema za potrebe Ministarstva i policijskih agencija Bosne i Hercegovine, stoga preporučujemo Ministarstvu da u koordinaciji sa policijskim agencijama, te drugim relevantnim institucijama u što skorije vrijeme provede neophodne aktivnosti u cilju implementacije spomenutih sistema“.

U izradi je dokument “Identifikacija cjelodržavnih strateških prioriteta za IPA III (2021 – 2024) u oblasti Pravda, sloboda i sigurnost“, u kojem je između ostaloga predložen slijedeći prioritet: "Efikasniji nadzor granice kroz uspostavljanje TETRA radio sistema za institucije BiH".

Ministarstvo je u ostavljenom roku dostavilo komentare na Nacrt izvještaja o obavljenoj finansijskoj reviziji za 2019. godinu. U komentarima su prihvaćeni nalazi i preporuke revizije i prezentovane informacije o preduzetim aktivnostima u vezi sa uspostavom novog AFIS i TETRA sistema koje su bile poznate prilikom sačinjavanja nalaza (Izvještaj o obavljenoj finansijskoj reviziji Ministarstva sigurnosti za 2019.godinu).

U 2018. godini imamo **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje (na usklađenost)**: Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva nije usklađen sa odredbama važećih odluka Vijeća ministara BiH; Interna revizija nije uspostavljena u skladu s relevantnim propisima; Putem ugovora o djelu se angažuje osoblje za obavljanje poslova koji su po opisu poslovi sistematizovanih radnih mjesta; Određeni postupci javnih nabavki nisu provedeni blagovremeno; Neefikasno se realizuju aktivnosti vezane za uspostavu novih AFIS i TETRA sistema.

REVIZORSKA PREPORUKA: „Ministarstvo sigurnosti BiH je dužno žurno podnijeti Vijeću ministara BiH prijedlog podzakonskog akta kojim se reguliše pravo na isplatu policijskog dodatka za zaposlene u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu i Graničnoj policiji BiH. Neophodno je da nadležne institucije (Parlament BiH, Vijeće ministara BiH)

žurno riješe pitanje donošenja zakonskih i podzakonskih akata kojima se reguliše pravo na isplatu policijskog dodatka za zaposlene u Direkciji za koordinaciju policijskih tijela „ (Rezime revizionih aktivnosti Ureda za reviziju institucija BiH za 2018. godinu).

U 2017. godini imamo **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na: Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta nije usklađen sa važećim odlukama Vijeća ministara BiH; Sistem finansijskog upravljanja i kontrole nije implementiran u skladu s važećim propisima; Interna revizija nije uspostavljena u skladu s važećim propisima; za obavljanje poslova iz nadležnosti Ministarstva angažuje se osoblje putem ugovora o djelu; nedostaci i slabosti u provođenju postupaka javnih nabavki.

U 2016. godini imamo **osnovu za mišljenje sa rezervom**: Slabosti i nedostaci u procesu javnih nabavki **i skretanjem pažnje** na: Kašnjenje u uspostavi interne revizije i u usklađivanju Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta sa važećim odlukama Vijeća ministara BiH; Neriješeno pitanje isplate policijskog dodatka i pitanje zajedničkih nabavki određene opreme za policijske organe Bosne i Hercegovine; Slabosti sistema internih kontrola u procesu upotrebe službenih vozila i u procesu angažmana osoblja na osnovu ugovora o djelu; Funkcionisanje AFIS i TETRA sistema.

U 2015. godini imamo **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na: kašnjenje sa uspostavom interne revizije Ministarstva; angažman osoba na osnovu ugovora o djelu sa stajališta racionalnosti i transparentnosti; povećan rizik za neometano funkcionisanje AFIS sistema; nedostatke u sistemu javnih nabavki i Sporazum koji nije postignut sa Agencijom za policijsku podršku u cilju definisanja zajedničkih nabavki za određenu opremu za policijska tijela, podzakonski akt koji nije donesen za isplatu posebnog dodatka na plaću za policijske službenike.

U 2014. godini imamo **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na : nedostatak sistema javnih nabavki, prilikom provođenja procedura javnih nabavki i praćenje realizacije zaključenih ugovora; IT revizija opisuje povećan rizik za neometano funkcionisanje AFIS sistema.

Za pojedine procedure nisu objavljena obavještenja o poništavanju postupaka javne nabavke, kao i pojedinim komponentama sistema je istekla podrška ponuđača. Ministarstvu je preporučeno da u perspektivi i daljim pregovaranjima pokuša ostvariti još povoljniju cijenu održavanja TETRA sistema. Na ovaj finansijski izvještaj nisu dostavljeni komentari od strane Ministarstva sigurnosti tako da je predstavljao konačan izvještaj. Ministarstvo sigurnosti aktivno radi na implementiranju datih revizorskih preporuka i uklanjanju uočenih nepravilnosti, da bi efikasno i odgovorno upravljalo resursima, budžetom i sistemom sigurnosti Bosne i Hercegovine.

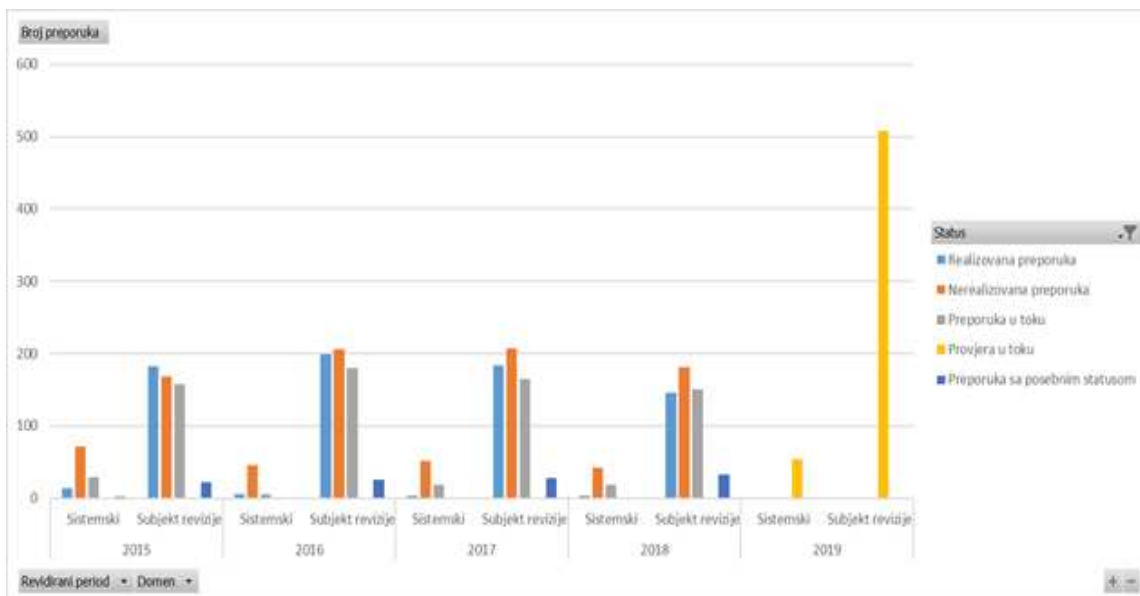
Subjekti revizije	Realizovana preporuka	Nerealizovana preporuka	Preporuka u toku	Provjera preporuke
Ministarstvo odbrane	32	47	47	27
Ministarstvo sigurnosti	12	35	14	15
Granična policija BiH	9	34	29	24
Služba za poslove sa strancima BiH	7	26	21	14
Agencija za policijsku podršku BiH	4	1	4	2
Agencija za školovanje i stručno osposobljavanje kadrova	13	3	-	2
Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH	16	26	16	10
Agencija za forenzička ispitivanja BiH	5	3	6	3
Državna agencija za istrage i zaštitu	15	11	18	13

Tabela br.2. Status preporuka po subjektu revizije za period 01.01.2015. – 31.12.2019.

(Registar preporuka finansijske revizije Ureda za reviziju institucija BiH)

„Kod realizacije preporuka nastavlja se praksa da se uglavnom provode jednostavnije preporuke koje institucije mogu provesti samostalno, dok je realizacija preporuka koje zahtijevaju djelovanje i angažman više institucija i sistemski pristup rješavanju uočenih problema i dalje nedovoljna. Potrebno je istaknuti da Ured za reviziju ne može biti zadovoljan formalnim izvještavanjem o realizaciji svojih preporuka. Ovo je pitanje od posebne važnosti, jer Parlamentarna skupština kroz zaključke nadležnih komisija i svojih domova, a koji se zasnivaju na preporukama Ureda za reviziju, obavezuje institucije vlasti, upravo kako bi se postigao krajnji cilj izvještaja o reviziji – unapređenje upravljanja javnim finansijama, te transparentno i racionalno trošenje budžetskih sredstava. Potrebno je da Parlamentarna skupština BiH, zavisno od nadležnosti institucija BiH, **insistira na realizaciji zadataka u utvrđenim rokovima**, čime bi se na viši nivo podigao stepen ozbiljnosti i odgovornosti s kojim institucije pristupaju realizaciji sistemskih preporuka. Neophodno je ojačati javnu odgovornost u skladu s osnovnim principima vladavine prava, što podrazumijeva postupanje po odlukama Ustavnog suda BiH. Potreban je aktivniji pristup Parlamentarne skupštine BiH u razmatranju izvještaja revizije i realizacije zaključaka i preporuka revizije“(Rezime revizionih aktivnosti Ureda za reviziju za 2018. godinu).

Važne preporuke: 1. Institucijama sa složenijom organizacionom strukturom i većim brojem zaposlenih ukazano je na potrebu redovnog provođenja analiza i evaluacije efikasnosti u implementaciji usvojenih strateških dokumenata u području **borbe protiv korupcije**. 2. Policijske agencije treba da nastave aktivnosti koje će dovesti do potpune implementacije nadležnosti Agencije za policijsku podršku, u skladu sa Zakonom o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za podršku policijskoj strukturi BiH.

Grafikoni br.1. Finansijska revizija sa realizacijom preporuka od 1.1.2015. - 31.12.2019.

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Granične policije** za 2019. godinu je **pozitivno sa skretanjem pažnje** na: Nedostatke utvrđene prilikom provođenja popisa stalnih sredstava. **Mišljenje na usklađenost:** Nedonošenje Pravilnika o policijskom dodatku koji je propisan Zakonom o plaćama i naknadama u institucijama BiH; Nedostatci uočeni prilikom provođenja postupaka javnih nabavki i kašnjenje u realizaciji zaključenih ugovora.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Granična policija u vrijeme obavljanja revizije nije usvojila i dostavila nadležnom Ministarstvu prijedlog odluke o policijskom dodatku. Uzimajući u obzir kompleksnu organizacionu strukturu Granične policije, potrebu za značajnim angažovanjem ljudskih resursa za obavljanje poslova popisa, ali i rizik od nastanka greške, preporučuje se da se razmotri mogućnost **nabavke bar kod čitača** i aplikacije u cilju osiguranja jednostavnijeg i pouzdanog popisa stalnih sredstava. Potrebno je analizirati slabosti prilikom sastavljanja tenderske dokumentacije za nabavku dijelova uniformi u cilju poboljšanja iste i smanjenja nedoumice ponuđača u pogledu pripreme same ponude. Granična policija BiH treba da prilikom pravdanja troškova

reprezentacije u potpunosti poštuje Pravilnik o korištenju sredstava za reprezentaciju. Potrebno je osigurati da se specijalizovana službena vozila koriste isključivo za obavljanje operativnih potreba Granične policije, uz osiguranje pune efikasnosti za izvršavanje poslova i zadataka iz osnovnih nadležnosti Granične policije“.

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Granične policije za 2018.** godinu je **pozitivno sa skretanjem pažnje (mišljenje na usklađenost)**: Nadležne institucije još uvijek nisu donijele Pravilnik o policijskom dodatku koji je propisan Zakonom o plaćama i naknadama u institucijama BiH; Nedostaci i slabosti u procesu javnih nabavki.

REVIZORSKE PREPORUKE: “Potrebno je da Granična policija zadrži proaktivan pristup regulisanju pitanja policijskog dodatka, s obzirom na to da se sadašnje isplate po datom osnovu vrše bez podzakonskog akta. Granična policija bi trebala prilikom planiranja kupovine novih vozila vršiti istovremeno i planiranje aktivnosti otpisa starijih vozila i njihovu prodaju kako bi navedene aktivnosti bile u značajnoj mjeri usklađene i kako bi se uspio ostvariti cilj da u konačnici broj službenih specijalizovanih vozila, po vrsti i broju, bude usklađen sa važećim Pravilnikom Vijeća ministara. Neophodno je preispitati kontinuirani angažman osoba putem ugovora na određeno vrijeme uzimajući u obzir zahtjeve koje za takve angažmane postavlja Zakon o radu u institucijama BiH. Potrebno je unaprijediti sistem internih kontrola u javnim nabavkama, kako bi se uočene slabosti u budućem postupanju otklonile. U tom smislu je posebno važno da se tenderska dokumentacija sačinjava sa posebnom pažnjom, vodeći računa o svim njenim dijelovima, kako bi postupci koji se provode bili usaglašeni sa regulatornim okvirom. Neophodno je prilikom provođenja postupaka nabavki i razmatranja dostavljenih ponuda uzimati u obzir i prethodne događaje, tj. negativna iskustva u poslovnoj saradnji sa dobavljačima koji se ponovo javljaju kao ponuđači. Ukoliko postoje nedoumice u načinu postupanja u takvim situacijama o tome bi trebalo konsultovati nadležne institucije“ .

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Granične policije za 2017.** godinu je **pozitivno sa skretanjem pažnje na** : Nadležne institucije nisu donijele Pravilnik o isplati dodatka na plaću policijskih službenika što je propisano članom 19. stav 4. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine; Nedostatke i slabosti u postupcima javnih nabavki; Implementaciju Sporazuma o provođenju postupaka javnih nabavki (zajedničke nabavke) za policijska tijela u BiH.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Kako se u postupku nabavke uniformi provode aktivnosti u pogledu dokazivanja kvaliteta uzorka u odnosu na zahtjeve iz tenderske dokumentacije, nismo se uvjerali da se na adekvatan način provjerava i pri realizaciji ugovora, da li isporučeni dio uniformi odgovara po kvalitetu ponuđenom predmetu nabavke – uzorku. Shodno navedenom, nameće se pitanje uspostave sistema kvalitativne provjere isporučenih roba. Preporučuje se da se razmotre modaliteti koji će omogućiti da se pri isporukama dijelova uniformi za koje je tražen uzorak vrši provjera kvalitativnih svojstava roba koje se nabavljaju, shodno zahtjevima koji su bili propisani u tenderskoj dokumentaciji. Preporučuje se rukovodstvu Granične policije BiH da analizira salda na kontima dobavljača, te u kontaktu s istim izvrši usklađivanje međusobnih potraživanja i obaveza. Uzimajući u obzir da je tokom popisa utvrđen manjak stalnih sredstava, potrebno je pojačati interne kontrole u pogledu raspolaganja javnim sredstvima“.

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Granične policije za 2016.** godinu je **mišljenje s rezervom uz skretanje pažnje - Osnova za mišljenje s rezervom** je: 1. Isplata dodatka na plaću policijskih službenika je vršena u 2016. godini kao i u ranijim godinama iako nije usvojen podzakonski akt koji reguliše to pitanje a što je zahtjev iz člana 19. stav 4. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine, 2. Nepravilnosti i nedostaci uočeni pri provođenju postupka nabavke usluga održavanja vozila i druge slabosti u procesu javnih nabavki. **Skretanje pažnje na:** 1. Nedostaci i slabosti konstatovane pri provođenju postupka nabavke službenih vozila, 2. Neefikasnost u pogledu implementacije odredaba člana 24. stav 1. tačka j) Zakona o Direkciji za koordinaciju policijskih organa i o agencijama za podršku policijskoj strukturi Bosne i Hercegovine, a koja se odnosi na provođenje zajedničkih nabavki za određenu opremu za policijske organe u BiH.

Sve navedeno ukazuje da je predmetna nabavka vozila izvršena na način koji, po revizionom mišljenju, nije osigurao potpuno poštivanje jednog od osnovnih principa javnih nabavki definisanog u članu 3. Zakona o javnim nabavkama, a koji se tiče aktivne konkurencije. Naime, dosadašnja praksa javnih nabavki je pokazala da ograničenje konkurencije, odnosno stvarno svođenje iste na vozilo jedne marke i tipa (konkurencija u okviru jedne distributivne mreže) ne osigurava u potpunosti stvarnu odnosno aktivnu konkurenciju pri provođenju nabavke vozila.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Koristeći se dosadašnjim iskustvima u provođenju postupaka javnih nabavki službenih vozila, preporučuje se rukovodstvu Granične policije BiH da maksimalnu pažnju posveti poštivanju osnovnih principa javnih nabavki propisanih u članu 3. Zakona o javnim nabavkama (aktivna i pravična konkurencija) kako bi se kroz provođenje javne nabavke **ostvario cilj zbog kojeg se ista i pokreće, a to je najefikasnije korištenje javnih sredstava.** Preporučuje se da se u slučaju korištenja kriterija ekonomski najpovoljnije ponude prilikom realizacije ugovora vrši praćenje svih podkriterija koji su bili osnova za izbor najpovoljnijeg ponuđača. U suprotnom (ukoliko se ne vrši praćenje realizacije ugovora po pomenutoj osnovi), dovodi se u pitanje i sama svrha korištenja datih podkriterija u javnoj nabavci“.

Granična policija BiH je u ostavljenom roku dostavila komentare na Nacrt izvještaja o obavljenoj reviziji za 2016. godinu. U pogledu nabavke vozila u komentarima je navedeno da je osigurana konkurencija i postupak proveden transparentno. „U pogledu ostvarenja aktivne konkurencije, revizori nisu mogli prihvatiti dato obrazloženje uzimajući u obzir sve utvrđene činjenice i nalaze u pogledu nabavke vozila“ (revizorsko mišljenje iz konačnog finansijskog izvještaja za 2016. godinu).

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Granične policije za 2015. godinu je pozitivno sa skretanjem pažnje na:** Nepravilnosti u postupku javne nabavke službenih uniformi, a vezano za zaključivanje okvirnih sporazuma putem otvorenog postupka gdje su prispjele manje od tri prihvatljive ponude; Definisane zajedničkih nabavki za određenu opremu za policijska tijela i potpisivanje sporazuma sa Agencijom za policijsku podršku BiH u cilju provođenja zajedničkih nabavki; Podzakonski akt koji nije donesen za isplatu posebnog dodatka na plaću za policijske službenike.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Preporučuje se da se osigura kontrola vjerodostojnosti unesenih podataka u naloge za upotrebu službenih vozila (prijeđeni kilometri, utrošeno gorivo, putna relacija, itd.) i kontrola ovih podataka u odnosu na radne zadatke koji su povod korištenja službenog vozila. Preporučuje se da se proces prikupljanja prihoda od kazni za prekršaje podigne na viši nivo i da se donesu interna pravila i procedure koje treba da regulišu usklađivanje prihoda od kazni sa podacima u trezoru, te zaduživanje prekršajnih naloga, njihovo evidentiranje, praćenje i izvještavanje po tom osnovu. Nabavke određenih roba da se realno planiraju kako bi zaključeni okvirni sporazumi imali svoju dinamiku i odražavali stvarne potrebe za nabavkom, da se u potpunosti rukovodi odredbama Zakona o javnim nabavkama, te procijeni stvarna potreba zaključivanja ugovora sa više ponuđača, imajući u vidu vrstu robe ili usluge koja se nabavlja“.

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Granične policije za 2014. godinu** je **pozitivno sa skretanjem pažnje** na: tačku 6.1. Izvještaja koja opisuje nepostojanje podzakonskog akta za isplatu posebnog dodatka na plaću za policijske službenike a čije donošenje je u domenu viših nivoa vlasti; tačku 8. Izvještaja koja opisuje nedovoljno efikasan sistem javnih nabavki koji može imati uticaja na transparentnost postupka nabavki službenih vozila.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Preporučuje se da Granična policija i dalje insistira na donošenju podzakonskog akta kojim će se regulisati visina posebnog dodatka za policijske službenike, u skladu sa Zakonom o plaćama i naknadama u institucijama BiH. Preporučuje se da se ubuduće preispitaju razlozi poništavanja i ponavljanja postupaka nabavki i posveti više pažnje sastavljanju tenderske dokumentacije u pogledu tehničke specifikacije i kvalifikacionih kriterija. Preporučuje se da se preispitaju visoki izdaci za održavanje pojedinih vozila i preciznije planiraju rezervni dijelovi u tehničkoj specifikaciji. Kod usluga održavanja službenih vozila treba uspostaviti efikasniji sistem kontrole ugovorenih sati i rezervnih dijelova. Preporučuje se Graničnoj policiji dosljedna primjenu odluka o određivanju visine potrošnje fiksnih telefona“ (dio preporuka datih u konačnom finansijskom izvještaju za 2014. godinu).

Granična policija BiH je velika i kompleksna institucija koja je usvajala date preporuke iz godine u godinu i nastojala održati pozitivno mišljenje, uz skretanje pažnje na efikasniji sistem provođenja javnih nabavki ali važan problem predstavlja i nedonošenja prijedloga odluke o policijskom dodatku.

- Mišljenje o finansijskom izvještaju **Službe za poslove sa strancima** za 2019.

godinu je **pozitivno sa skretanjem pažnje** na: Naplaćeni prihodi nisu sravnjavani mjesečno na način utvrđen Pravilnikom o računovodstvu, niti na godišnjem nivou, a na osnovu podataka o izdatim rješenjima i drugim aktima Službe po osnovu kojih se vrši naplata propisanih naknada. **Mišljenje na usklađenost:** Interni akt Službe, kojim je utvrđeno pravo da se specijalizovana službena vozila koriste tokom 24 sata, nije usaglašen sa podzakonskim propisima, odnosno, postoje slučajevi kada se takvo korištenje ne može dovesti u vezu sa osnovnom nadležnošću Službe; Obavljanje poslova putem ugovora o djelu vršeno je u kontinuitetu i za poslove koji se odnose na sistematizovana radna mjesta; Prijem u radni odnos na određeno vrijeme vršen je bez provođenja konkursne procedure, angažovanje na određeno vrijeme je vršeno u kontinuitetu tokom većeg dijela godine, a nakon ispunjavanja uslova za penzionisanje, po sili zakona, nije prekinut radni odnos za jednog državnog službenika.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Služba treba da donese interni akt kojim će regulisati način korištenja doniranih vozila tokom trajanja namjenskih projekata i dalje radnje, u zavisnosti od sporazuma sa donatorom. Služba treba da osigura korištenje specijalizovanih vozila u skladu sa propisanim namjenama, te izmijeni odredbe internog akta o korištenju specijalizovanih vozila tokom 24 sata. Potrebno je da Služba uredi proces angažovanja prevodilaca putem ugovora o djelu, provede postupak i sačini listu prevodilaca na osnovu koje bi zaključivali ugovore o djelu na ime pružanja usluga prevođenja. Listu prevodilaca potrebno je kontinuirano ažurirati i ugovore o djelu zaključivati za konkretne poslove. Smatra se da Služba treba u svim slučajevima primjenjivati zakonske odredbe koje se odnose na razrješenje dužnosti zaposlenih u slučajevima ispunjenja uslova za penzionisanje“ (dio navedenih preporuka iz konačnog finansijskog izvještaja za 2019. godinu).

▪ Mišljenje o **finansijskom izvještaju Službe za poslove sa strancima za 2018.**

godinu je **mišljenje sa rezervom uz skretanje pažnje** na : Služba je izvršila interne premještaje državnih službenika u toku probnog rada, a tako upražnjena radna popunila aktiviranjem rezervne liste. **Skretanje pažnje:** Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Službe nije usklađen sa odredbama odluka Vijeća ministara BiH; Korištenje specijalizovanih vozila nije u skladu sa podzakonskim propisima, jer je internim aktom Službe odobreno korištenje tokom 24 sata; Obavljanje poslova putem ugovora o djelu vršeno je u kontinuitetu i za poslove koji se po opisu mogu dovesti u vezu sa poslovima sistematizovanih radnih mjesta; Nisu uspostavljene kontrolne aktivnosti u praćenju realizacije ugovora za nabavku goriva, a tehničkom specifikacijom za nabavku vozila nije osigurana konkurentnost u postupcima javnih nabavki.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Neophodno je da Služba uspostavi adekvatne kontrolne postupke u praćenju izdataka nastalih upotrebom vozila. Potrebno je da Služba u potpunosti primjenjuje odredbe vlastitih internih akata kojima je regulisana upotreba vozila i uspostavi evidencije na osnovu kojih se može potvrditi namjensko korištenje vozila. Potrebno je da Služba riješi pitanje obavljanja poslova sistematizovanog radnog mjesta u skladu sa zakonskim propisima. Ukoliko je potreba za obavljanjem poslova drugog radnog mjesta trajnijeg karaktera, istu treba realizovati putem internog premještaja i donošenjem rješenja za radno mjesto na koji se vrši premještaj“(dio navedenih preporuka iz konačnog finansijskog izvještaja za 2018. godinu).

▪ Mišljenje o **finansijskom izvještaju Službe za poslove sa strancima za 2017.**

godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na: Način korištenja službenih specijalizovanih vozila; neadekvatno uspostavljen proces praćenja prihoda; angažovanje putem ugovora o djelu za obavljanje poslova sistematizovanog radnog mjesta; nedostaci u procesu javnih nabavki koji se odnose na zaključivanje okvirnih sporazuma nakon postupaka za koje nije predviđeno njihovo zaključivanje, kompletnost dokumentacije prilikom ocjene ponuda.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Potrebno je unaprijediti proces planiranja zapošljavanja i osigurati obavljanje poslova u okviru odobrene dinamike zapošljavanja. Pri tome je neophodno voditi računa o efikasnom organizovanju tekućih poslova,

naročito onih na čije popunjavanje Služba ne može uticati. Potrebno je da Služba, prilikom planiranja postupaka javnih nabavki, vodi računa o vrsti postupka nakon kojeg je moguće zaključiti okvirni sporazum za nabavke kod kojih se unaprijed ne može planirati obim, odnosno količina. Kod nabavke opreme, sugerise se da se razmotri mogućnost planiranja procedure nabavki različite vrste opreme kroz podjelu na lotove, kako bi se povećala mogućnost dobijanja povoljnije ponude“.

Služba je u ostavljenom roku dostavila komentare na Nacrt izvještaja o reviziji za 2017. godinu. Uz komentare nisu dostavljeni novi dokazi koji bi uticali na izmjenu nalaza u nacrtu izvještaja, tako da ovaj Izvještaj predstavlja konačan izvještaj bez korekcija“(dio navedenih preporuka i mišljenja iz konačnog finansijskog izvještaja za 2017. godinu).

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Službe za poslove sa strancima za 2016.** godinu je **pozitivno mišljenje uz skretanje pažnje** na: Evidencije o upotrebi vozila koje ne osiguravaju podatke o namjenskom korištenju; Obavljanje poslova putem ugovora o djelu u kontinuitetu; Nedostaci u procesu nabavki koji su utvrđeni kod planiranja količinske specifikacije i rokova za pokretanja procedura nabavki, kao i kod realizacije okvirnog sporazuma.

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Službe za poslove sa strancima za 2015.** godinu je **pozitivan sa skretanjem pažnje** na: Uočene slabosti u sistemu javnih nabavki koje se ogledaju u neprovođenju određenih procedura i nedostacima u provedenim postupcima nabavki; problematiku zapošljavanja u Službi u pogledu korištenja rezervnih listi ADS-a prilikom zapošljavanja i angažmana osoba po osnovu ugovora o djelu.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Potrebno je voditi računa o planiranju prijema zaposlenih, na način da se popunjavanje radnih mjesta vrši uz detaljnu analizu stvarnih potreba za istim, a interno premještanje zaposlenih treba se vršiti uz prethodnu analizu pravnih posljedica takvih postupaka. Preporučuje se da se angažovanje osoba po osnovu ugovora o djelu vrši samo za poslove koji su privremenog karaktera jer u suprotnom isti mogu predstavljati zapošljavanje koje nije transparentno. Uzimajući u obzir sve poteškoće s kojima se Služba suočavala vezano za nabavku naljepnica/odobrenja boravka

u BiH skrećemo pažnju na potrebu intenziviranja aktivnosti na uspostavi novog sistema regulisanja izdavanja dokumenata o odobrenju boravka u BiH“ (dio preporuka navedenih iz konačnog finansijskog izvještaja za 2015 godinu).

▪ Mišljenje o finansijskom izvještaju **Službe za poslove sa strancima za 2014.** godinu je **mišljenje s rezervom uz skretanje pažnje** na: Izgradnja sjedišta službe i Terenskog centra Sarajevo – izmjenjene su mehaničke specifikacije koje su sastavni dio Ugovora o izgradnji objekta i Ugovora o vanjskom uređenju oko objekta koji su zaključeni nakon provedene procedure javne nabavke. Nabavka naljepnica za odobrenje boravka provedena je putem pregovaračkog postupka bez objave obavještenja bez ispunjenih propisanih uslova, a nabavka usluga održavanja vozila provedena je putem više konkurentskih zahtjeva što nije odgovarajući postupak za vrijednosni razred nabavke.

▪ Mišljenje o finansijskom izvještaju **Direkcije za koordinaciju policijskih tijela** za 2019. godinu je **pozitivno sa skretanjem pažnje** na (mišljenje **na usklađenost**): Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji nije usaglašen s odlukama Vijeća ministara BiH; Interna revizija nije uspostavljena u skladu sa relevantnim propisima; Nadležne institucije nisu donijele pravne akte kojima se reguliše pravo na poseban (policijski) dodatak zaposlenih u Direkciji; Nadležne institucije nisu donijele pravne akte kojima se reguliše provođenje aktivnosti zaštite lica, objekata i vrijednosnih pošiljki.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Potrebno je da Direkcija i druge nadležne institucije preduzmu aktivnosti kako bi se riješilo pitanje policijskog dodatka na način da se obračun i isplate vrše u skladu sa relevantnim propisima. Direkcija treba unaprijediti interne kontrole u vezi s popunjavanjem naloga za službeno putovanje, odnosno pravdanja putnih troškova shodno relevantnim propisima. Preporučuje se da se preduzmu neophodne aktivnosti na utvrđivanju okolnosti i činjenica koje su dovele do manjka stalnih sredstava, u cilju transparentnog upravljanja budžetskim sredstvima. Potrebno je kreirati i usvojiti odgovarajuće procedure koje se tiču nadzora informacionih sistema Direkcije” (dio navedenih preporuka iz konačnog finansijskog izvještaja za 2019. godinu).

▪ Mišljenje o **finansijskom izvještaju Direkcije za koordinaciju policijskih tijela** za 2018. godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na (mišljenje **na usklađenost**): Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji nije usklađen sa odlukama Vijeća ministara BiH; Interna revizija nije uspostavljena u skladu sa relevantnim propisima; Pravni okvir za obračun policijskog dodatka nije donesen; Pravni okvir za provođenje aktivnosti zaštite osoba, objekata i vrijednosnih pošiljki nije donesen; Nadležne institucije nisu dale uputstva o načinu postupanja policijskih agencija BiH pri donošenju rješenja o prestanku radnog odnosa policijskih službenika zbog sticanja uslova za penziju na osnovu godina penzionog staža; Uočene su slabosti i nedostaci u postupcima javnih nabavki.

REVIZORSKE PREPORUKE: “Direkcija je dužna ubrzati aktivnosti vezane za usklađivanje Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji sa odredbama važećih odluka Vijeća ministara BiH. Nadležne institucije trebaju proaktivno pristupiti rješavanju pitanja policijskog dodatka za zaposlene u policijskim agencijama Bosne i Hercegovine,

uzimajući u obzir visinu novčanih sredstava koja se isplaćuju po predmetnom pitanju. Potrebno je da Direkcija pri planiranju nabavke službenih vozila dokumentuje postupak i način procjene vrijednosti javne nabavke. Preporučuje se Direkciji i nadležnim institucijama da proaktivno pristupe rješavanju pitanja donošenja pravnog okvira za provođenje aktivnosti zaštite osoba, objekata i imovine uzimajući u obzir nedopustivo dug period u kome nije donesen pravni okvir po predmetnom pitanju i činjenicu da se putni troškovi vezani za osiguranje ličnosti iz godine u godinu povećavaju u značajnim iznosima” (dio navedenih preporuka iz konačnog finansijskog izvještaja za 2018.godinu).

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Direkcije za koordinaciju policijskih tijela za 2017.** godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na: Interna revizija nije uspostavljena u skladu s relevantnim propisima; Nadležne institucije nisu riješile pitanje prava na policijski dodatak u Direkciji; Direkcija nije osigurala dosljednu primjenu važećih propisa pri pravdanju putnih troškova u definisanim rokovima i pri utvrđivanju visine akontacije za službena putovanja, a nadležne institucije nisu usvojile pravni okvir za provođenje aktivnosti zaštite osoba, objekata i imovine; Nedostaci i slabosti u provođenju postupaka javnih nabavki.

- Mišljenje o finansijskom izvještaju **Direkcije za koordinaciju policijskih tijela za 2016.** godinu je **mišljenje sa rezervom uz skretanje pažnje** na: 1. Ne osporavajući pravo na policijski dodatak, uočena je dugogodišnja praksa isplate policijskog dodatka na osnovu pojedinačnih rješenja koje donosi direktor Direkcije u skladu sa odredbama Odluke Vijeća ministara BiH o preuzimanju poslova, objekata, sredstava za rad i zaposlenih između Ministarstva sigurnosti BiH, Državne agencije za istrage i zaštitu i Direkcije, međutim, način isplate policijskog dodatka je potrebno uskladiti i regulisati na jedinstven način u svim policijskim agencijama na nivou Bosne i Hercegovine u skladu sa odredbama člana 19. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama BiH. 2. Nisu preduzete odgovarajuće aktivnosti u procesu popisa stalne imovine, kako je to definisano odredbama Pravilnika o računovodstvu s računovodstvenim politikama i procedurama za korisnike budžeta institucija BiH, a što u konačnici dovodi u pitanje tačnost određenih pozicija iskazanih u finansijskim izvještajima. **Skretanje pažnje na:** Potrebu donošenje

pravnog okvira za provođenje aktivnosti zaštite lica, objekata; slabosti i nedostaci u procesu javnih nabavki.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Potrebno je kreirati i usvojiti odgovarajuće procedure koje se tiču nadzora i backup-a informacionih sistema Direkcije. Navedene procedure treba periodično testirati kako bi se smanjio rizik neželjenog gubitka podataka. Unaprijediti interne kontrole u pogledu uspostave jasne i precizne evidencije u nalogima za službena vozila. Racionalnije koristiti javna sredstva u pogledu usluga točenja goriva. Realizaciju okvirnih sporazuma pratiti na bazi ponude dobavljača kao sastavnog dijela okvirnog sporazuma/ugovora“(dio navedenih preporuka iz konačnog finansijskog izvještaja za 2016.godinu).

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Direkcije za koordinaciju policijskih tijela za 2015.** godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na: Nepostojanje pravne osnove za isplatu posebnog dodatka policijskim službenicima zaposlenim u Direkciji.

- Mišljenje o finansijskom izvještaju **Direkcije za koordinaciju policijskih tijela za 2014.** godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na: Nepostojanje pravne osnove za isplatu posebnog dodatka policijskim službenicima zaposlenim u Direkciji; tačka 7. Izvještaja koja opisuje slabosti u vezi sa godišnjim popisom.

▪ Mišljenje o finansijskom izvještaju **Agencije za školovanje i stručno usavršavanje kadrova BiH** za 2019. godinu je **pozitivno sa skretanjem pažnje na (usklađenost)**: Kašnjenje u izvršenju radova na izgradnji objekta za smještaj Agencije; Istek mandata direktoru Agencije.

REVIZORSKE PREPORUKE: „S obzirom na to da je rok za završetak radova istekao još u 2017. godini, Agencija treba preduzeti sve neophodne aktivnosti prema izvođaču radova kako bi se radovi napokon okončali. Također, u skladu s ugovorom o izvođenju radova, potrebno je izvršiti naplatu penala po ispostavljanju okončane situacije. Agencija je dužna uskladiti planirani broj postupaka javnih nabavki za koje se planira provesti e-aukcija s odredbama Pravilnika o uslovima i načinu korištenja e-aukcije, a naročito imajući u vidu obaveze koje proističu iz Pravilnika u narednim godinama“(dio navedenih preporuka iz konačnog finansijskog izvještaja za 2019. godinu).

▪ Mišljenje o **finansijskom izvještaju Agencije za školovanje i stručno usavršavanje kadrova za 2018.** godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na (usklađenost)**: Kašnjenje u izvršenju radova na izgradnji objekta za smještaj Agencije; Slabosti i propusti u dijelu javnih nabavki vezano za proceduru javne nabavke specijalizovanog motornog vozila.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Potrebno je da Agencija preduzme sve neophodne aktivnosti prema izvođaču radova, kako bi se radovi napokon okončali, te shodno ugovoru izvrši naplatu penala po ispostavljanju okončane situacije. Uvidom u tendersku dokumentaciju uočili smo kako je tehničkom specifikacijom tražena dužina vozila od 4.350 mm, dok su kod ostalih karakteristika definisani minimalni zahtjevi, što je moglo uticati na ograničenje konkurencije u predmetnoj nabavci. Izabrani ponuđač je ponudio vozilo dužine 4.382 mm, što nije u skladu s tehničkom specifikacijom te je njegovu ponudu trebalo odbaciti, a s obzirom na to kako je jedini dostavio ponudu, postupak je trebalo poništiti“(dio navedenih preporuka iz konačnog finansijskog izvještaja za 2018.godinu).

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Agencije za školovanje i stručno usavršavanje kadrova za 2017.** godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na: Kašnjenje u izvršenju radova na izgradnji objekta za smještaj Agencije.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Projekt izgradnje zgrade još uvijek nije dovršen, ali su aktivnosti u vezi s time u završnoj fazi. Očekuje se konačan završetak radova u prvoj polovini 2018. godine“(preporuka iz konačnog finansijskog izvještaja za 2017.godinu).

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Agencije za školovanje i stručno usavršavanje kadrova za 2016.** godinu je **čisto pozitivno mišljenje** na usklađenost i finansijski izvještaj.

REVIZORSKE PREPORUKE: “Prema revizorskom mišljenju, aktivnosti, finansijske transakcije i informacije Agencije za 2016. godinu u skladu su, u svim materijalnim aspektima, sa zakonima i drugim propisima kojim su regulisane“(mišljenje iz konačnog izvještaja o finansijskoj reviziji za 2016.godinu).

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Agencije za školovanje i stručno usavršavanje kadrova za 2015.** godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na: nepravilnosti u postupcima javnih nabavki koje imaju uticaja na usklađenost sa Zakonom o javnim nabavkama u Agenciji; dinamiku u realizaciji ugovora o izgradnji objekta za smještaj Agencije.

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Agencije za školovanje i stručno usavršavanje kadrova za 2014.** godinu je **pozitivno mišljenje uz skretanje pažnje** na: tačka 7. Izvještaja koja opisuje način razgraničenja rashoda na kraju 2014. godine.

- Mišljenje o finansijskom izvještaju **Agencije za forenzička ispitivanja i vještačenja BiH** za 2019. godinu **je pozitivno mišljenje**.

REVIZORSKO MIŠLJENJE: “Prema revizorskom mišljenju, aktivnosti, finansijske transakcije i informacije Agencije za 2019. godinu u skladu su, u svim materijalnim aspektima, sa zakonima i drugim propisima koji su definisani kao kriteriji za datu reviziju“(mišljenje dato u konačnom finansijskom izvještaju za 2019. godinu).

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Agencije za forenzička ispitivanja i vještačenja BiH za 2018.** godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na: Evidentiranje dijela izdataka za laboratorijski materijal i usluge popravke i održavanja vještačenja BiH opreme suprotno principu modifikovanog nastanka događaja. **Mišljenje na usklađenost:** Slabosti kod procesa javnih nabavki.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Potrebno je unaprijediti sistem internih kontrola u dijelu kompletiranja dokumentacije koja predstavlja validan dokaz o isporučenoj usluzi. Uvažavajući činjenicu da se radi o nabavkama specifične opreme, i dalje se preporučuje Agenciji da unaprijedi interne kontrole u dijelu izrade plana nabavki, dokumentovanja istraživanja tržišta te ocjeni ponuda, u skladu sa uslovima traženim u tenderskoj dokumentaciji“(preporuka iz konačnog finansijskog izvještaja za 2018. godinu) .

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Agencije za forenzička ispitivanja i vještačenja za 2017.** godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na: Agencija nije uskladila Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta sa važećim odlukama Vijeća ministara BiH; Slabosti i nedostaci kod procesa javnih nabavki.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Agencija treba da intenzivira aktivnosti u vezi sa izradom novog pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, u skladu sa navedenim odlukama Vijeća ministara BiH. Uvažavajući činjenicu da se radi o nabavkama specifične opreme, preporučuje se Agenciji da unaprijedi interne kontrole u dijelu izrade plana nabavki, pravovremenog pokretanja postupaka nabavki i definisanja razumnih rokova za dostavljanje ponuda te dokumentuje istraživanje tržišta, a sve u cilju

osiguravanja većeg broja ponuda i postizanja bolje cijene“(dio navedenih preporuka iz konačnog finansijskog izvještaja za 2017. godinu).

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Agencije za forenzička ispitivanja i vještačenja za 2016.** godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na: Slabosti kod procesa javnih nabavki u dijelu tehničkih specifikacija predmeta nabavke te osiguravanja zaštitnog mehanizma kroz garanciju za izvršenje ugovora kod značajnijih nabavki.

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Agencije za forenzička ispitivanja i vještačenja za 2015.** godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na: Javne nabavke u dijelu definisanja tehničkih specifikacija predmeta nabavke.

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Agencije za forenzička ispitivanja i vještačenja za 2014.** godinu **je pozitivno mišljenje.**

- Mišljenje o finansijskom izvještaju **Agencije za policijsku podršku BiH** za 2019. godinu je **pozitivno mišljenje**.

REVIZORSKO MIŠLJENJE: „Prema revizorskom mišljenju, aktivnosti, finansijske transakcije i informacije Agencije za 2019. godinu u skladu su, u svim materijalnim aspektima, sa zakonima i drugim propisima koji su definisani kao kriteriji za datu reviziju“(dato mišljenje u konačnom finansijskom izvještaju za 2019. godinu).

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Agencije za policijsku podršku BiH za 2018.** godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje na (usklađenost):** Interni premještaj i prijem državnog službenika nije izvršen uz dosljednu primjenu Zakona o državnoj službi u institucijama BiH.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Agencija je dužna prilikom internog premještaja i zapošljavanja državnih službenika poštivati odredbe Zakona o državnoj službi u institucijama BiH. Preporučuje se Agenciji da nastavi sa aktivnostima koje će dovesti do potpune implementacije nadležnosti Agencije u skladu sa Zakonom o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za podršku policijskoj strukturi BiH“(dio navedenih preporuka iz konačnog izvještaja za 2018. godinu).

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Agencije za policijsku podršku za 2017.** godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na: Potrebu preduzimanja daljih aktivnosti koje će dovesti do potpune implementacije nadležnosti Agencije u skladu sa Zakonom o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za podršku policijskoj strukturi BiH.

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Agencije za policijsku podršku za 2016.** godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na: Dio koji govori da još uvijek nisu osigurani uslovi da Agencija provodi svoju nadležnost propisanu Zakonom o Direkciji za koordinaciju policijskih organa i o agencijama za podršku policijskoj strukturi BiH, a vezano za provođenje tenderske procedure za određenu opremu za policijske organe BiH.

REVIZORSKE PREPORUKE: „Imajući u vidu da je Zakon o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za podršku policijskoj strukturi BiH stupio na snagu još 2008. godine, preporučuje se Agenciji i ostalim nadležnim institucijama da intenziviraju aktivnosti koje će konačno dovesti do potpune implementacije ovog Zakona i nadležnosti Agencije, sa naglaskom na odredbe vezane za provođenje tenderske procedure za određenu opremu za policijska tijela BiH“(preporuka iz konačnog finansijskog izvještaja za 2016. godinu).

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Agencije za policijsku podršku za 2015.** godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na: Zastoj u provođenju Zakona o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za podršku policijskoj strukturi BiH, vezano za nadležnost Agencije u provođenju zajedničkih nabavki za određenu opremu za policijska tijela BiH.

- Mišljenje o **finansijskom izvještaju Agencije za policijsku podršku za 2014.** godinu je **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na: tačka 5. Izvještaja dio koji opisuje zastoj u provođenju Zakona o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za podršku policijskoj strukturi BiH, vezano za nadležnost Agencije u provođenju zajedničkih nabavki za određenu opremu za policijska tijela BiH.

Iz pregleda finansijskih izvještaja institucija sigurnosti, dobili smo zaključke koje možemo izvesti vezano za dobivena mišljenja od Ureda za reviziju institucija BiH. Institucije su date preporuke usvajale, i poduzete mjere primjenjivali kroz unapređenje procesa planiranja i korektivnih aktivnosti. Efikasnost institucija se ogleda u potrebnim mjerama i aktivnostima, donošenjima Pravilnika o internim kontrolama, Akcionih planova za otklanjanje utvrđenih nedostataka, korištenjima ljudskih resursa, vladavini prava.

Red. Br.	Mišljenje revizora	Broj institucija	Ukupno izvršenje 2019. (VKU, donacije, projekti) u KM	Udio u izvršenju ukupnog proračuna institucija (%)
1	Pozitivno mišljenje	21	48.993.569,00	5,69
2	Pozitivno mišljenje sa skretanjem pozornosti	44	409.187.339,00	47,52
3	Mišljenje sa rezervom	2	2.795.867,00	0,32
4	Mišljenje sa rezervom uz skretanje pozornosti	7	367.453.032,00	42,68
5	Negativno mišljenje	0	0,00	0,00
6	Uzdržavanje od mišljenja (OSA)	1	32.598.993,00	3,79
	Ukupno	75	861.028.800,00	100,00

Tabela br.3. Pregled datih mišljenja institucija BiH sa izvršenjem proračuna za 2019. godinu (Izveštaj o aktivnostima Ureda za reviziju BiH za 2020. godinu)

4. REVIZIJA UČINKA INSTITUCIJA SIGURNOSTI

4.1. Revizija učinka Ureda za reviziju institucija BiH

„Ured za reviziju ima pravo izvršiti pregled ili ispitivanje (reviziju učinka) određenog aspekta poslovanja cijele ili dijela institucije, programa ili adekvatnosti, u pogledu ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti s kojim ta institucija koristi svoje resurse. Pored termina „revizija učinka“, u teoriji i praksi revizije se pojavljuju i drugi nazivi za ovu vrstu revizije: 3E (ekonomičnost, efikasnost i efektivnost) i revizija vrijednosti za novac. Izveštaji revizije učinka sadrže zaključke zasnovane na dokazima revizije te preporuke zasnovane na analizi revizijskih nalaza. Postojeći kapaciteti Ureda za reviziju omogućavaju obavljanje pet revizija učinka na godišnjem nivou“ (Kratki vodič kroz Ured za reviziju institucija BiH, maj 2019. godine). Zadatak revizije učinka je izvještavanje o efikasnosti, efektivnosti i ekonomičnosti programa ili aktivnosti, a pravovremena realizacija preporuka i unapređenje rada je zadatak revidiranih institucija. Uz finansijsku reviziju, revizija učinka daje cjelinu revizorskog djelovanja i može uticati na razvoj

institucija u Bosni i Hercegovini, u pogledu odgovornosti, transparentnosti i trošenja javnih sredstava. Revizijom učinka, odgovornost se potiče tako što se osobama s upravljačkim i nadzornim nadležnostima pomaže da poboljšaju učinkovitost. To se postiže tako što se ispituje da li se odluke zakonodavnih ili izvršnih vlasti pripremaju i provode efektivno i efikasno te da li se u korist poreznih obveznika ili građana ostvaruje najbolji omjer uloženog i dobivenog. Važna uloga revizije učinka jeste ukazati na postojeće propuste i u skladu s tim dati odgovarajuće preporuke.

Osnovne razlike između finansijske revizije i revizije učinka, navedene su u INTOSAI standardima, a odnose se na vremensko razdoblje revidiranja i opsega revizije. Revizija učinka je po svom karakteru šireg opsega i državnim revizorima daje više prostora za slobodna tumačenja i prosuđivanja. Razdoblje revizije učinka može obuhvatati ne samo jednu poslovnu godinu već i nekoliko, zbog toga su izvještaji revizije učinka međusobno različiti i njihovoj izradi treba dati posebnu pažnju. Revizija učinka se provodi ako je uočen neki problem, uključuje finansijske i nefinansijske pokazatelje (pokazatelje učinkovitosti), može uključivati prošle, sadašnje i buduće radnje, usmjerena je na organizaciju, programe i njihovu učinkovitost, korištenje resursa, preispituje cijelo poslovanje ili aktivnosti subjekta, ocjenjujući ekonomičnost, efikasnost i efektivnost. Revizija učinka je nezavisna od onih institucija koje su predmet revizije, tako da se na taj način postiže objektivan i pouzdan uvid u aktivnosti revidiranih subjekata. Revizija učinka ne samo da služi kao osnova za donošenje odluka već i utiče na donošenje promjena koje će rezultirati:

- ❖ Boljim postignutim rezultatima,
- ❖ Boljim uspjehom i
- ❖ Boljom iskorištenošću svih raspoloživih resursa.

„Institucije javnog sektora, prevashodno ministarstva su odgovorne za rezultate poslovanja i u tom kontekstu obavezne su uspostaviti sisteme djelovanja (interna revizija i interna kontrola), koji treba da omoguće da se nadležnost data određenom ministarstvu provodi adekvatno. U kontekstu eksterne revizije (državne revizije), poseban je zadatak da utvrdi da li je ta nadležnost zaista adekvatno provedena. Revizija učinka ovdje

posebno ima ulogu, jer po svojoj prirodi djelovanja, može služiti kao sistem ranog upozoravanja i kao model za poboljšanje odgovornosti kako odgovornih za izvršavanje njihovih nadležnosti tako i za poboljšanje odgovornosti prema javnosti“(Okanović, Redžepagić, 2012:71).

U reviziji učinka su tvrdene su četiri moguće kategorije realizacije preporuka:

- Prva – **realizovano** - institucije su okončale aktivnosti navedene u preporuci, odnosno preporučene kontinuirane aktivnosti se redovno provode – stanje u revidiranom području je značajno popravljeno;
- Druga – **djelomično** – u institucijama je u toku realizacija preporuka, odnosno izvjesna je realizacija određenih aktivnosti navedenih u preporuci – postignut je napredak u revidiranom području;
- Treća – **početne aktivnosti** – institucije su planirale ili stvaraju preduslove za realizaciju aktivnosti navedenih u preporuci – nije bilo napretka u revidiranoj oblasti;
- Četvrta – **nisu preduzete aktivnosti** – nisu konstatovane aktivnosti na realizaciji preporuka ili nisu dostavljene informacije o preduzetim aktivnostima – nije bilo napretka u revidiranom području.

4.2. Izvještaji revizije učinka institucija sigurnosti

Ured za reviziju institucija BiH je proveo **reviziju učinka na temu: „Smještaj aktivnih vojnih osoba u Ministarstvu odbrane BiH“ i objavilo izvještaj 2014. godine.** Revizijom je obuhvaćeno razdoblje od 2006. godine do kraja novembra 2014. godine. Revizija je obavljena u MO, uključujući i Oružane snage BiH (OS BiH). Za objektivno sagledavanje problematike korišteni su i izvori sa interneta, te stručne studije i stručna literatura iz oblasti smještaja oružanih snaga, metoda izbora investicijskih projekata, upravljanja projektima, te su prikupljeni podaci o iskustvima drugih zemalja, prije svega zemalja iz okruženja, ali i članica NATO saveza. Cilj revizije bio je analizirati efikasnost Ministarstva odbrane BiH u racionalizaciji izdataka za smještaj aktivnih vojnih osoba na službi u oružanim snagama BiH. Ured za reviziju je mišljenja da Ministarstvo hitno treba pristupiti sistemskom rješavanju pitanja smještaja aktivnih vojnih osoba, uz efikasnu

koordinaciju i saradnju sa Vijećem ministara BiH i Ministarstvom finansija i trezora BiH. Ministarstvo treba osigurati potrebne pretpostavke za realizaciju ekonomičnijeg rješenja smještaja aktivnih vojnih osoba. U ovoj reviziji analizirane su aktivnosti i efikasnosti, Ministarstva odbrane BiH **u smanjenju izdataka** za smještaj aktivnih vojnih osoba. Kriteriji revizije razvijeni su na temelju shvaćanja da se za realizaciju određenog cilja mora se postaviti jasno opredjeljenje, te **izraditi plan aktivnosti** za njegovu realizaciju. Efikasnim provođenjem planiranih aktivnosti na smanjenju izdataka za smještaj aktivnih vojnih osoba, omogućavaju se značajne uštede budžetskih sredstava. Revizija je ispitala je li Ministarstvo odbrane BiH efikasno u pronalaženju i primjeni ekonomičnijeg rješenja za smještaj aktivnih vojnih osoba, imajući u vidu da se za ove namjene godišnje izdvaja više od 8 miliona KM. Rezultati provedene analize, ukazuju da Ministarstvo odbrane BiH nije imalo plan aktivnosti za racionalizaciju izdataka za smještaj aktivnih vojnih osoba, u kojem bi bilo predviđeno koje aktivnosti, u kojem obimu i u kojim rokovima treba preduzeti, kako bi se efikasno i sveobuhvatno riješilo ovo pitanje. Ministarstvo je 2012. godine imenovalo Stručni tim za izradu Akcionog plana za smještaj aktivnih vojnih osoba u kasarnama. S ciljem, da potakne Ministarstvo da **hitno** pristupi efikasnom rješavanju pitanja smještaja aktivnih vojnih osoba, te osigura ekonomičnije korištenje budžetskih sredstava, Ured za reviziju je **dao preporuke koje se tiču jasnog opredjeljenja i konkretnih aktivnosti** Ministarstva (Izvještaj revizije učinka za 2014. godinu).

MO je svjesno potrebe traženja načina za smanjenje izdataka za smještaj, što se utvrdilo iz periodičnih aktivnosti koje se preduzimaju s tim ciljem. Zajedničko, u svim pogledima na ovo pitanje je mišljenje da MO posjeduje **značajne resurse u vidu zemljišta ili objekata** koji se mogu iskoristiti za smještaj AVO i tako smanjiti budžetski izdaci. MO je **izradilo smjernice i politike za rješavanje pitanja** smještaja AVO i utvrdilo kriterije za smještaj AVO, što predstavlja osnovu za sve daljnje aktivnosti. Za efikasnu realizaciju izabranog rješenja smještaja AVO, u svim fazama, **utvrđen je dinamički plan, utvrđeni nositelji aktivnosti, način kontrole i izvještavanja o provedenim aktivnostima**. Prema datim preporukama revizije učinka Ureda za reviziju BiH, MO se treba jasno opredijeliti za sveobuhvatno i ekonomično rješenje pitanja smještaja AVO, rješenje za koje se odluči MO potrebno je prezentovati Zajedničkoj komisiji Parlamentarne skupštine BiH za odbranu i sigurnost i VM BiH u cilju dobivanja podrške za njegovu realizaciju. Nakon

odobravanja prijedloga rješenja za smještaj AVO, od strane VM, potrebno je izraditi Akcioni plan za njegovu realizaciju. Izradom Akcionog plana, odrediti nosioce aktivnosti, rokove za njihovo izvršenje te osigurati kvalitetan način izvještavanja i kontrole ostvarene dinamike u provođenju aktivnosti.

Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine proveo je **reviziju učinka na temu: „Efikasnost sistema deminiranja u Bosni i Hercegovini" i objavio 2016 godine.** Cilj revizije je bila procjena efikasnosti uspostavljenog sistema deminiranja i spremnosti BiH da ispuni međunarodno preuzete obaveze i vlastita strateška opredjeljenja. Predmet studije je bila procjena koliko su institucije preduzimale adekvatne aktivnosti kako bi sistem deminiranja bio efikasan. Radi sagledavanja cjelokupne slike o utrošenim sredstvima koristili su se podaci o utrošenim sredstvima u posljednje tri godine, i po potrebi u ranijim godinama. Navedene aktivnosti su analizirane za 2014. i 2015. godinu. Analizirana je efikasnost i transparentnost rada BHMACH-a, kao i aktivnosti Vijeća ministara BiH (VM), Ministarstva civilnih poslova (MCP) i Komisije za deminiranje. Komisija, kao jedina tačka u MCP-u koja se bavi aktivnostima deminiranja, ima mandat između ostalog da nadzire rad BHMACH-a. Komisija nije razvila metodologiju na koji način bi nadzirala rad BHMACH-a, nije uspjela spriječiti ili korigovati, kao ni sankcionisati, nepravilnosti u samom poslovanju.

Uspostavljeni sistem deminiranja na nivou institucija BiH **nije efikasan.** Institucije BiH nisu preduzele sve neophodne aktivnosti kako bi osigurale efikasnost sistema deminiranja. Može se zaključiti, da opredjeljenje BiH da se ozbiljno pristupi problemu deminiranja ne postoji, čime je ugrožena realizacija strateških ciljeva BiH i ispunjenje međunarodno preuzetih obaveza. Vijeće ministara BiH i Ministarstvo civilnih poslova BiH nisu preduzeli mjere kako bi se uspostavio funkcionalan institucionalni okvir za deminiranje niti su osigurali potrebna finansijska sredstva za efikasnu implementaciju strateških ciljeva deminiranja. VM i MCP nisu posvetili dužnu pažnju realizaciji cilja iz Strategije BiH bez mina do 2019.godine. Strateški okvir je nerealan jer će prema nekim navodima, BiH bez mina biti do 2024.godine, dok će prema drugima problem mina biti riješen za 60-ak godina. U posljednje tri godine, za finansiranje deminiranja u BiH

utrošeno je približno oko 113,5 miliona KM ili 38,5% od planiranih sredstava. Centar za uklanjanje mina BiH nije preduzeo adekvatne aktivnosti s ciljem osiguranja efikasnosti i transparentnosti sistema deminiranja. Sistemsko unapređenje procesa kontrole kvaliteta nije nikada urađeno. Određene aktivnosti su započete, ali bez konačnog rezultata. Centar za uklanjanje mina ni 20 godina nakon završetka rata nema sve informacije gdje se mine nalaze u BiH, odnosno ne zna kolika je konačna sumnjiva površina, niti preduzimao aktivnosti kako bi se sistem deminiranja, prvenstveno kontrole kvaliteta, unaprijedio (Izveštaj revizije učinka za 2016. godinu).

Aktivnostima Centra za uklanjanje mina BiH, građani BiH i donatori gube povjerenje u institucije BiH i u sposobnost države da opasnost od mina uspješno riješi. MCP, kao nosilac nadležnosti deminiranja, nije pokrenulo aktivnosti, koje bi rezultirale osiguranjem planiranih sredstava, kako bi se implementirao cilj BiH bez mina do 2019. godine. Novi prijedlog vizije jeste BiH bez mina do 2024. godine, i to uz novi model provođenja deminerskih aktivnosti tj. operacija čišćenja tzv. „**Land Release**“ (vraćanje površine). Vraćanje površine je novi pristup rješavanju problema mina. Ovaj pristup je promovisan u međunarodnim standardima za PMA – IMAS. BiH se opredijelila za primjenu ovog pristupa u rješavanju problema s minama. Prema ovom pristupu, težište u rješavanju problema s minama se stavlja na proces netehničkog izviđanja kojim se prikupljaju i analiziraju sve informacije o miniranosti, bez upotrebe tehničkih metoda.

U periodu od 2005–2016. godine, rezultat minskih i deminerskih nesreća jeste da je 25 ljudi izgubilo život i 24 je povrijeđeno. Nakon što se dese nesreće na minskim poljima, BiH može biti tužena od oštećenih strana. Do maja 2016. godine, BiH je po pravosnažnim presudama dužna isplatiti naknadu oštećenim osobama zbog minskih nesreća u iznosu od cca 850 hiljada KM (podaci Pravobranilaštva BiH, zaključno sa 1.6.2016. godine, o pravosnažnim presudama kojim je BiH dužna isplatiti naknadu oštećenim osobama zbog minskih nesreća). Zakon o deminiranju nije izmijenjen još od 2002. godine, a bilo je nekoliko inicijativa za to. Posljednji pokušaj izmjene zakona je bio u drugoj polovini 2015. godine i prijedlog Nacrta zakona o protivminskom djelovanju u BiH nije dobio podršku VM. Navedeni prijedlog je nastao kao rezultat aktivnosti MCP-a, VM je zaključilo da je potrebno uraditi izmjene i dopune postojećeg Zakona. Sve navedeno utiče na efikasnost sistema deminiranja u BiH što dalje može imati veliki uticaj

na pristup stranih donatora prema BiH. U nedostatku funkcionalnog institucionalnog okvira, BiH ne ispunjava cilj iz Strategije niti obaveze iz Otavske konvencije (BiH je 1997. godine potpisala Konvenciju o zabrani upotrebe, skladištenja, proizvodnje i prijevoza protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju). Konvencija je stupila na snagu 1999. godine. BiH nije uspjela ispuniti obavezu iz Otavske konvencije da uništi ili osigura uništenje svih protivpješadijskih mina do 2009. godine. U skladu s odredbama konvencije, BiH je iskoristila mogućnost i zatražila produženje roka do 2019. godine za navedene aktivnosti. U skladu s navedenim aktivnostima, BiH je nekoliko puta donosila i revidirala strategije protivminskog djelovanja. MCP usvaja novi koncept deminiranja, koji bi trebao omogućiti brže i efikasnije okončanje aktivnosti deminiranja, ali pitanje je da li i sigurnije u ovako postavljenoj konstalaciji stvari?!

Dominantniji je uticaj stranog faktora (donatora) negoli domaćih vlasti u sistemu deminiranja. Jednostavno, donatori izdvajaju novac za operacije čišćenja mina, za razliku od BiH, i stoga žele kontrolu dijela procesa deminiranja. Sistem nije postavljen na zdravim temeljima i ne može se očekivati ni da isti daje efikasne rezultate. Prema nekim istraživanjima, vizija iz Strategije protivminskog djelovanja „BiH bez mina 2019“, će se morati prolongirati najmanje do 2024. godine. Revizija je ukazala na faktore koji utiču na efikasnost sistema deminiranja. Prema datim preporukama revizije učinka, VM treba da preduzme potrebne aktivnosti kako bi se **izbjegle negativnosti u radu** institucija u BiH zaduženih za deminiranje. MCP treba definisati svrhu i pravila potrošnje sredstava koje se izdvoje za aktivnosti deminiranja, potrebno je da Komisija aktom **definiše šta podrazumijeva nadzor** i na koji način će vršiti nadzor nad radom BHMACH-a, kako bi funkcija nadzora bila efikasna. BHMACH treba da utvrdi **metodologiju kontrole kvaliteta** za pripreme projekata i resursa, osigurati da sistem rezultira najmanjim mogućim brojem nesreća i nepravilnostima koje se dešavaju na minskim poljima. BHMACH treba da osigura da za sve nepravilnosti ili nesreće provede postupak disciplinske odgovornosti i kazni kompanije ili zaposlenike BHMACH-a zbog čijih propusta su se iste i desile. Proces deminiranja je izuzetno opterećen indicijama korupcije kako zbog sudskih presuda tako i zbog pokrenutih sudskih postupaka, zbog toga je potrebno poduzeti sve mjere u cilju **sprečavanja mogućnosti korupcije** u procesu deminiranja.

Ured za reviziju je proveo reviziju učinka na temu „**Aktivnosti institucija BiH za provođenje zaštite i spašavanja u prirodnoj ili drugoj nesreći**”, koji je objavio 2016. godine. Cilj revizije je bio utvrditi da li su institucije BiH preduzimale adekvatne aktivnosti iz svoje nadležnosti kako bi unaprijedile sposobnost za efikasno djelovanje u slučaju ponavljanja kriznih situacija. Analiza je pokazala da institucije BiH nisu uvijek preduzimale adekvatne aktivnosti na unapređenju sposobnosti za efikasno djelovanje u kriznim situacijama. Aktivnosti koje se odnose na oblast zaštite i spašavanja u većini slučajeva zahtijevaju koordinaciju i saradnju institucija BiH i institucija entiteta i BD. Na nivou institucija BiH, u čijoj nadležnosti je sistem zaštite i spašavanja, nije razvijen sistem, odnosno nisu utvrđene procedure kojima bi se vršila provjera da li su na lokalnim nivoima angažovani svi raspoloživi resursi prije nego što se uputi zahtjev za angažovanjem OS BiH, prije svega helikoptera. Institucije BiH se suočavaju s nedostatkom materijalne i kadrovske opremljenosti za reagovanje u kriznim situacijama. Predstudijska istraživanja ove teme, koju je proveo revizioni tim, upućuju na to da institucije BiH **imaju nedovoljno razvijen sistem upravljanja kriznim situacijama.** (Izvještaj revizije učinka za 2016.godinu). Sistem zaštite i spašavanja u BiH je oblik pripremanja i učešća subjekata zaštite i spašavanja u reagovanju na katastrofe i velike nesreće, kao i organizovanje, pripremanje i sudjelovanje operativnih snaga zaštite i spašavanja u prevenciji, reagovanju na katastrofe i otklanjanju mogućih uzroka i posljedica katastrofa. Sistem upravljanja krizom treba biti u stanju da **izvuče lekcije** nakon svakog izazova kao **i da uvede odgovarajuća poboljšanja** donošenjem novih strateških dokumenata razvoja, ažuriranjem i izmjenom postojećih, **poboljšanjem operativnih postupaka, korištenjem moderne tehnologije i stvaranjem opšte svijesti** o problemu, sklapanje sporazuma, itd. Sistem zaštite i spašavanja u institucijama BiH uspostavljen je u cilju koordinacije rada postojećih institucija koje učestvuju u sistemu zaštite i spašavanja na svim nivoima vlasti, odnosno izgradnje kompleksnog i sveobuhvatnog sistema zaštite i spašavanja. Katastrofalne poplave koje su pogodile BiH u maju 2014. godine za posljedicu su imale nekoliko desetina ljudskih žrtava te su uzrokovale uništenje javne i privatne infrastrukture. Očekuje se da će se učestalost i intenzitet prirodnih katastrofa, posebno poplava i suša, prilično naglo povećati tokom slijedeće decenije, kao posljedica klimatskih promjena. Sposobnost zemlje da u

budućnosti smanji rizike u pogledu katastrofa je od velikog značaja. Prijedlog programa razvoja sistema zaštite i spašavanja na nivou institucija i organa BiH usvojen je i primjenjuje se, kao i Plan zaštite i spašavanja koji se redovno ažurira i evaluira. Uspostavljeni operativni centri i poziv za hitne situacije 112 su operativni i u funkciji, a kreirane su i adekvatne baze podataka koje se tiču oblasti zaštite i spašavanja, odnosno raspoloživih resursa. Evaluacije se vrše sa svrhom da se istovremeno otkriju elementi koji su dobro funkcionisali tokom krizne situacije i elementi koji nisu funkcionisali i koji trebaju biti promijenjeni ili poboljšani u narednom periodu. Jedan od značajnih dokumenata u sistemu zaštite i spašavanje je **dokument Procjene ugroženosti BiH**. VM BiH donosi Procjenu ugroženosti BiH od prirodnih ili drugih nesreća, koju izrađuje i predlaže MS. Ovaj dokument, iako predviđen Okvirnim zakonom za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara iz 2008. godine, donesen je tek 2012. godine. Okvirnim zakonom o zaštiti i spašavanju, utvrđeno je da su **sve institucije i organi BiH dužni izraditi operativne planove zaštite** i spašavanja kao i planove za konkretne rizike koji ugrožavaju njihove nadležnosti. Jedna od preporuka koje se stavljaju pred BiH u cilju pristupanja Mehanizmu za civilnu zaštitu Evropske unije je i **uvođenje jedinstvenog evropskog broja za hitne situacije 112**.

OKC 112 komunikacijski je uvezan s operativnim centrima institucija BiH, kao i sa operativnim centrima entiteta i BD, posebno u dijelu razmjene informacija vezanih za pružanje međunarodne pomoći i angažovanju OS BiH. Prema datim preporukama revizije učinka, potrebna je **koordinaciju poslova i zadataka** zaštite i spašavanja, razmjena podataka, informacija i izvještaja o preduzetim mjerama zaštite i spašavanja, između institucija BiH i tijela i službi civilne zaštite entiteta i BD. Takođe je, potrebno **donijeti Program razvoja sistema zaštite i spašavanja** bez kojeg je teško definisati razvojne programe, projekte i strateške pravce razvoja zaštite i spašavanja u BiH, kao i formiranje funkcionalne mješovite specijalizovane jedinice za zaštitu i spašavanje, koja bi pružala građanima adekvatniju pomoć tokom akcija zaštite i spašavanja u prirodnim i drugim nesrećama, a doprinijela bi i ugledu države, s obzirom na to da je BiH nerijetko primalac međunarodne pomoći te je od izuzetnog značaja da i sama učestvuje u međunarodnim akcijama zaštite i spašavanja. BiH je jedna od rijetkih evropskih država koja nema uspostavljen poziv 112 što može usložiti akcije zaštite i spašavanja, pogotovo

što nerijetko strani državljani, turisti, mogu zatražiti ovaj vid pomoći. Pored navedenog, treba osigurati efikasnije i funkcionalnije djelovanje Koordinacionog tijela BiH za zaštitu i spašavanje i da institucije BiH uvedu praksu sačinjavanja objektivnih analiza u kojima će se detaljno istražiti sve okolnosti i propusti u toku kriznih situacija, uz jasno određivanje prijedloga mjera za poboljšanje i prevencije. Danas, možemo zaključiti da aktivnosti koje su preduzimale institucije BiH u vrijeme pandemije i koronavirusa, nisu bile u **funkciji efikasnog odgovora na krizu**.

„Svrha provođenja praćenja realizacije preporuka revizije učinka nije u dovoljnoj mjeri prepoznata od strane institucija. Više od 30% institucija nije dostavilo podatke o preduzetim aktivnostima na realizaciji preporuka iz izvještaja revizije učinka. I dalje su prisutni određeni slučajevi, kod preporuka koje su upućene svim institucijama, da se institucije ne smatraju obaveznim za realizaciju istih jer po njima one nisu bile obuhvaćene predmetnim izvještajem revizije učinka. Veći je stepen realizacije preporuka koje su upućene pojedinačnim institucijama i koje se mogu ostvariti u kratkom roku, od onih koje su systemske prirode, zahtijevaju učešće više institucija i duži vremenski period. Također, 45% preporuka je implementirano **djelimično**, što znači da su napravljeni određeni koraci prema poboljšanju uočenih nedostataka u izvještajima revizije te je potrebno nastaviti sa aktivnostima kako bi se preporuke u potpunosti implementirale i tako otklonili nedostaci i unaprijedio sistem. Za 8% preporuka je procijenjeno da su implementirane **u potpunosti** čime su otklonjeni nedostaci uočeni u revizijskim izvještajima ili u nekim situacijama stvorene pretpostavke za implementaciju ostalih aktivnosti koje slijede u cilju sistemskog rješavanja uočenih nedostataka.

Parlamentarna skupština je usvojila izvještaje i obavezala institucije da provedu preporuke revizije, utvrđena su unapređenja postojeće prakse u Domu naroda u dijelu koji se odnosi na obavještavanje svih institucija o obavezi provođenja preporuka revizije učinka i obavezi informisanja kako Doma naroda tako i Ureda za reviziju o preduzetim aktivnostima“(Izvještaj o praćenju realizacije preporuka 2016).

Svaki izvještaj objavljen je na internet stranici Ureda za reviziju i praćen je saopštenjem za medije.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

U današnjem vremenu, kada su ekonomske krize česte, uspješno vođenje ekonomske sigurnosti i sigurnosnog sistema omogućava stabilnost i potiče rast države. Postoji direktna povezanost između sigurnosti i ekonomije, jer ekonomska sigurnost je važan dio nacionalne sigurnosti. Ekonomska sigurnost je posebno stanje u ekonomije države, koje pomaže u zaštiti nacionalnih interesa države, stabilnosti i nezavisnosti. Uspješna ekonomija i održiva sigurnosti su put ka evropskim integracijama.

Bez investicija, donacija, ekonomskog potencijala i obrazovanja, stvaraju se problemi u društvu, stabilnosti i sigurnosti države. Podizanjem svijesti građana, informisanjem o sigurnosnim izazovima i rizicima, edukacijama mladih kroz škole i fakultete, učenjem o borbi protiv korupcije i cyber sigurnosti, jača se društvena sigurnost.

Bosna i Hercegovina kao država, nastoji da uspostavi moderniji sistem sigurnosti i odgovori na sigurnosne izazove, iako je sistem sigurnosti dosta kompleksan. Dobro obučeni, profesionalni i obrazovani kadrovi su potrebni sektoru sigurnosti. Potrebne su reforme policijskih struktura, jedinstvenost policijskih snaga na državnom nivou, da bi sistem sigurnosti bio potpun i zaokružen. Bosna i Hercegovina bi ulaskom i članstvom u NATO i EU, postala punopravni partner u evroatlantskim sigurnosnim strukturama.

Ured za reviziju institucija BiH obavljanjem finansijskih revizija, doprinosi transparentnom i kvalitetnom upravljanju troškovima i javnim prihodima. Pored navedenog, provodi detaljne analize rizika u uspostavljanju efikasnog sistema finansijskog upravljanja, koje za rezultat imaju Akcioni plan za smanjenje rizika i otklanjanje utvrđenih nedostataka. Ured je dao doprinos unapređenju finansijske discipline budžetskih korisnika kao i uspostavljanju institucionalnog okvira za prevenciju i borbu protiv korupcije. Ured za reviziju obuhvata sve finansijske i druge aktivnosti vezane za oblast revizije, kao i reviziju učinka koja uključuje ekonomičnost i efikasnost institucija u korištenju resursa za ispunjavanje svojih zadataka.

Ured za reviziju se razvio u zrelu instituciju sa razvijenom praksom u skladu sa međunarodnim revizijskim standardima. Revizori daju preporuke ako su uočili nepravilnosti i nekorektnosti u poslovanju institucija. Kod realizacije preporuka se

provodi praksa, da institucije provode jednostavnije preporuke dok preporuke koje zahtjevaju veći angažman i sistemski pristup se nedovoljno riješavaju. Neophodno je ojačati odgovornost i finansijske discipline, kao i zavisno od nadležnosti institucije da se podigne stepen ozbiljnosti i odgovornosti.

U ovom istraživanju, potvrđene su generalna i izvedbene hipoteze koje upućuju na važnost i značaj Ureda za reviziju institucija BiH, na njegovu profesionalnost i nezavisnost u obavljanju revizija državnih institucija, važnih u sistemu sigurnosti BiH. Realizacijom revizorskih preporuka, povećava se finansijska disciplina što dovodi do boljih finansijskih izvještaja, zaustavljanja kršenja zakona i omogućavanje transparentnijeg trošenja javnih sredstava. Analizom revizorskih izvještaja, dolazimo do zaključka da institucije sve više poštuju zakonsku obavezu dostavljanja plana za otklanjanja nedostataka. Ovaj dokument sadrži akcioni plan koji je potrebno implementirati, kako bi se uočeni nedostaci prilikom revizije otklonili i realizovale date preporuke. Ovim se pokazuje odnos institucija prema reviziji, odnosno želja za ispravljanjem uočenih nepravilnosti i odgovornijem trošenju javnih sredstava.

Ured za reviziju BiH je i u uslovima pandemije, nastojao osigurati završetak planiranih finansijskih revizija i revizija učinka, a istovremeno zaštititi zdravlje i živote zaposlenih, kako u Uredu, tako i u institucijama koje su bile predmet revizija.

Zaključno razmatranje završavamo sa mišljenjem, da je potreban aktivniji pristup Parlamentarne skupštine BiH u razmatranju izvještaja, realizaciji zaključaka i preporuka revizije. Ključna je aktivnost i djelovanje ostalih institucija, poput Tužilaštva, u konačnici i Suda BiH, jer uspjeh revizije ne zavisi samo od rada Ureda. Velika je odgovornost i Parlamentarnih komisija odgovornih za reviziju, koje bi trebale organizovati javna saslušanja revidiranih institucija, čije poslovanje nije zaslužilo dobro revizorsko mišljenje. Realizacija preporuka bi trebala biti na većem nivou, a koristiti i mehanizme „sankcija“ za neodgovorne pojedince, koji krše zakone i propise iz ove oblasti. Unapređenjem procesa javne revizije na svim nivoima će voditi uspješnijoj kontroli pravilnog trošenja javnog novca. Revizija je značajna s aspekta države, efikasanim sistemom finansijskog upravljanja pomaže ekonomsku stabilnost i sigurnost zemlje.

SKRAĆENICE

ADS – Agencija za državnu službu
AVO - Aktivne vojne osobe
BiH - Bosna i Hercegovina
BHMACE – Centar za uklanjanje mina u BiH
BD – Brčko Distrikt
DKPT – Direkcija za koordinaciju policijskih tijela
EU – European Union - Evropska Unija
EUROPOL – European Union Agency for Law Enforcement Cooperation, Agencija Evropske unije za saradnju u provođenju zakona
EUROSAI – European Organisation of Supreme Audit Institutions - Evropska organizacija vrhovnih revizionih institucija
INTERPOL – The international Criminal Police Organization, Međunarodno kriminalističko – policijska organizacija
INTOSAI – International Organization of Supreme Audit Institutions - Međunarodna organizacija vrhovnih revizionih institucija
ISSAI - International Standards of Supreme Audit Institutions - Međunarodni standardi vrhovnih revizijskih institucija
JNA – Jugoslovenska narodna armija
MO - Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine
MAP – Membership action plan, program reformi za članstvo u NATO
MS – Ministarstvo sigurnosti
MFT -Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine
MCP- Ministarstvo civilnih poslova
MUP RČ – Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Češke
NATO - Sjevernoatlantski savez (North Atlantic Treaty Organisation)
OS BiH -Oružane snage Bosne i Hercegovine
OSA – Obavještajno sigurnosna agencija
OHR – Office of the High Representative - Ured visokog predstavnika
OKC 112 - Operativno-komunikacijski centar BiH – 112

Parlament BiH -Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine

PMA - Protivminske akcije

RS – Republika Srpska

SFRJ – Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija

SNAO – Swedish State Audit Office - Švedski državni ured za reviziju

SIGMA – Support for Improvement in Governance and Management – Zajednička inicijativa Evropske unije i Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj

USAID – United States Agency for International Development – Agencija američke vlade za razvoj i pomoć

Ured - Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine

VM BiH -Vijeće Ministara Bosne i Hercegovine

Popis slika:

1. Mandat Ureda za reviziju institucija BiH

Popis shema:

1. Sistem sigurnosti savremene države
2. Prikaz aktivnosti Ureda za reviziju institucija BiH

Popis tabela:

1. Pregled datih mišljenja uzetih iz finansijskih izvještaja od 2014 – 2019. godine
2. Status preporuka po subjektu revizije za period 01.01.2015. – 31.12. 2019.
3. Pregled datih mišljenja institucija BiH sa izvršenjem proračuna za 2019. godinu

Popis grafikona:

1. Finansijska revizija sa realizacijom preporuka od 01.01. 2015.- 31.12. 2019.

LITERATURA

Knjige:

1. Abazović, Mirsad (2012) Državna bezbjednost: Uvod i temeljni pojmovi, Sarajevo: Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
2. Bajramović, Zlatan (2016) Upravljanje ljudskim resursima sigurnosnog sektora Bosne i Hercegovine, Sarajevo: Fakultet političkih nauka
3. Beridan, Izet (2009) Politika i sigurnost, Sarajevo: Fakultet političkih nauka
4. Cikotić, Selmo (2013) Sigurnosne pretpostavke Bosne i Hercegovine, Sarajevo: Vijeće kongresa Bošnjackih intelektualaca
5. Cikotić Selmo, Smajić Mirza, Delić Haris, Subašić Nihad (2018) Nacionalna sigurnost i privatna zaštita, Sarajevo: Fakultet političkih nauka
6. Dujović, Jagoš (2006) Rukovođenje i upravljanje sistemima sigurnosti, Sarajevo: Fakultet političkih nauka.
7. Huseinbašić, Ćamil (2006) Rukovođenje i upravljanje u katastrofama, Sarajevo: Sejtarija d.o.o
8. Huseinbašić, Ćamil (2009) Upravljanje sistemom zaštite i spašavanja, Sarajevo: Jordan studio d.o.o
9. Krasić Šima, Žager Lajoš (2009) Državna revizija, Zagreb: Masmedia
10. Okanović Ibrahim, Redžepagić Zineta (2000) Revizija učinka u javnom sektoru, Sarajevo: Privredna štampa
11. William, F. Messier, Jr (2000) Revizija, Zagreb: Revicon

Stručna literatura, knjižice i prezentacije:

1. Grupa autora (2010) Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini, Sarajevo: Centar za sigurnosne studije

2. Cikotić, S.(2021) prezentacija 3: Sistem nacionalne sigurnosti moderne države, Sarajevo: Fakultet političkih nauka
3. Ćosić, S. (2021) prezentacija: Politike i strategije nacionalne sigurnosti, Sarajevo: Fakultet političkih nauka
4. Čepo, Nina (2008) Stavljanje policijske reforme u kontekst: Seminar o policijskoj reformi u Bosni i Hercegovini: Reforma sigurnosnog sektora i proces stabilizacije i pridruživanja, Sarajevo: Centre for European Perspective, str. 10.
5. Ured za reviziju institucija BiH (2015) Godišnji izvještaj o glavnim nalazima i preporukama za 2014. godinu, Sarajevo
6. Ured za reviziju institucija BiH (2016) Godišnji izvještaj o glavnim nalazima i preporukama za 2015. godinu, Sarajevo
7. Ured za reviziju institucija BiH (2017) Godišnji izvještaj o glavnim nalazima i preporukama za 2016. godinu, Sarajevo
8. Ured za reviziju institucija BiH (2018) Godišnji izvještaj o glavnim nalazima i preporukama za 2017. godinu, Sarajevo
9. Ured za reviziju institucija BiH (2019) Sažetak revizijskih aktivnosti za 2018. godinu, Sarajevo
10. Ured za reviziju institucija BiH (2020) Rezime revizorskih izvještaja za 2019. godinu, Sarajevo
11. Ured za reviziju institucija BiH (2021) Izvješće o aktivnostima Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, Sarajevo
12. Ured za reviziju institucija BiH (2019) Kratki vodič kroz Ured za reviziju Bosne i Hercegovine, Sarajevo

Normativno - pravni dokumenti:

1. Sigurnosna politika BiH (2006)
2. Zakon o reviziji institucija BiH (Sl.glasnik BiH br. 12/06)
3. Zakon o odbrani BiH (Sl.glasnik BiH br.88/05)
4. Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave (Sl. novine FBiH br. 48/99)

5. Okvirni Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u BiH (Sl. novine BiH br. 50/08)

6. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u FBiH (Sl. novine FBiH br. 39/03)

7. Zakon o civilnoj zaštiti Republike srpske (Sl. glasnik RS br. 26/02)

8. Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine (Sl. glasnik BiH br. 5/03, 28/04 i 88/07)

Internet izvori:

- www.revizija.gov.ba [pristupljeno: 25. april 2021.]
- www.mod.gov.ba/OS BiH/nadležnosti/[pristupljeno: 02. maj 2021.]
- www.fbihvlada.gov.ba/ [pristupljeno: 04. maj 2021.]
- www.sipa.gov.ba/bs/o-nama/generalne-informacije/[pristupljeno: 05. maj 2021.]
- [www.granpol.gov.ba/Content/Read/13 Organizacija/](http://www.granpol.gov.ba/Content/Read/13) [pristupljeno: 06. maj 2021.]
- www.osa-oba.gov.ba/nadlb.html [pristupljeno: 10. maj 2021.]
- <https://www.google.com/search?q=agi%C4%87+2009+strukturalni+pregled+sistema+za%C5%A1tite+i+spa%C5%A1avanja+bih&rlz> [pristupljeno: 12. maj 2021.]
- <https://radiosarajevo.ba/vijesti/bosna-i-hercegovina/BiH> nabavlja nove helikoptere i vozila [pristupljeno: 14. maj 2021.]
- <http://mod.gov.ba/afoto2016/Plan%20integriteta%20GI.pdf> [pristupljeno: 18. maj 2021.]
- <http://reident.ba/public/files/revizija-financijskih-izvjestaja-gospodarskih-drustava.pdf> [pristupljeno: 20. maj 2021.]
- <https://ba.n1info.com/vijesti/raspisan-konkurs-za-200-novih-policijskih-sluzbenika-u-mup-u-ks/>[pristupljeno: 31. maj 2021.]

